

Uvodnik

Andrej Bratuž

Baski in Slovenci

Sodobni čas še vedno izpostavlja vprašanje narodov in držav, ali bolje, narodnih držav pa tudi narodov brez države. V 19. stol. govorimo o pomladi narodov (leto 1848), ki pomeni za premnoge evropske narode pravo rojstvo v kulturnem in političnem smislu. Pomislimo le na slovensko zgodovino v tem obdobju, ko je poleg kulturnega osveščanja s Prešernom nastala tudi zamisel političnega oblikovanja Zedinjene Slovenije. Šlo je najprej za priznanje določene kulturne in upravne avtonomije našega narodnostnega ozemlja z zahtevo po priznanju slovenskega jezika v javnosti, ustanovitve slovenskih šol in s tem organizirane narodne skupnosti, čeprav še znotraj habsburške monarhije. V tem zgodovinsko pomembnem času so tudi drugi, zlasti slovanski narodi, postavili podobne zahteve. V Italiji imamo gibanje za neodvisnost in svobodo, kar kaže zlasti Mazzini. Začenja se obdobje ustavnih koncesij in s tem osnove moderne politične ureditve.

Omenili smo idejo o narodni ali nacionalni državi. Velike evropske sile so to že imele, manjši narodi pa so prav v tem času izrazili svoje zahteve. V sami Avstriji je tedaj pomemben Metternichov padec, v Italiji se začnejo vojne za neodvisnost itn. Ne bomo seveda podrobno naštevati znanih zgodovinskih dogodkov.

Pred nami je vprašanje naroda in države. Znani nemški zgodovinar Jakob Burckhardt postavlja prav slednjo kot važen dejavnik (poleg religije in jezika) vsake družbe, za nemškega filozofa Hegla pa je najvišji izraz organizirane družbe. Ali imajo danes vsi evropski narodi svojo državo? Ne. Mnogi so to dosegli. Tako smo tudi Slovenci, hvala Bogu, prišli do današnje slovenske republike (sicer smo že več kot pol stoletja prej živeli kot državna skupnost v zvezi z drugimi južnimi Slovani od prve Jugoslavije naprej). So pa še danes v Evropi avtohtoni narodi brez lastne države. Med njimi so poleg Baskov v Španiji in Franciji še Okcitanzi v Franciji in Italiji, Sardinci in Furlani v Italiji, Bretonci v Franciji, Valižani in Škotje v Veliki Britaniji (sicer s precejšnjo avtonomijo) in Katalonci v Španiji, ki uživajo močno notranjo avtonomijo.

Drugje so še danes zlasti krizna območja s podobnimi problemi. Prav v teh dneh so se na meji Evrope z Azijo odvijali turški vojaški posegi na iraško ozemlje z lovom na Kurde (spet narod brez države!).

V našem razmišljanju pa smo se odločili za Basko in njih usodo. Znano je, da se je nedavno njihova radikalna organizacija ETA odločila, da spet začne z oboroženimi akcijami proti vladi v Madridu, ki je odredila aretacije glavnih voditeljev baskovskih organizacij in s tem sprožila veliko nezadovoljstvo med to jezikovno skupnostjo. Španska dežela Katalonija je znala pred leti po mirni poti doseči to, kar danes ima. Dežalna vlada v Barceloni je tako res dosegla veliko in samostojno vlogo na področju avtonomije.

Kaj pa Slovenci v Italiji? Gotovo danes naš položaj nima primerjave z Baski. Ta pa je bil gotovo zelo podoben v dobi fašizma. Njegova španska verzija, Francov falangizem, pa je s svojim ustanoviteljem umrla leta 1975.

Tako je verjetno tudi razvoj španske demokracije še v teku. Glede boja za manjšinske pravice v Italiji bolj spominja južnotirolski "terorizem" v sedemdesetih oz. osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Slovenci danes skušamo doseči dejansko izvajanje zaščitnih zakonov na državni in, upamo kmalu, tudi na deželni ravni. Baskovsko vprašanje bi najbrž morala urediti Evropska unija. Španija je ena od držav članic te velike zveze narodov in držav. Strasbourg oz. Bruselj pa bi res odigrala zgodovinsko vlogo, če bi jima uspela pozitivna rešitev tega zapletenega in morečega vprašanja.

Slavisti prvič pri nas!

18. slavistični kongres v Trstu

Foto IG

Na nedeljskih volitvah

Za predsednika Slovenije v prvem krogu izvoljena Lojze Peterle in Danilo Türk

Na volitvah za predsednika Slovenije v nedeljo, 21. oktobra, se je uresničila predvsem tista

napoved javnomnenjskih raziskav in političnih analitikov, da bo razlika v glasovih, ki jih bodo prejeli trije najpomembnejši kandidati, majhna. Prav so imeli tudi ti, ki so napovedovali porast glasov za Zmaga Jelinčiča-Plemenitega. Zmagal ni nihče od sedmih kandidatov, zato bo potreben drugi krog volitev, ki bodo v nedeljo, 11. novembra. Vanj sta bila izvoljena Lojze Peterle, ki je v prvem krogu prejel 28,54% glasov. Na drugem mestu je Danilo Türk, ki je zbral približno 24,52% glasov, tesno za petami pa mu je sledil Mitja Gaspari s 24,15% glasov. Razlika

med njima je bila manj kot 4.000 glasov. Na četrto mesto se je uvrstil Zmago Jelinčič-Plemeniti s skoraj 20% glasov. Darko Kranjc je zbral do

učinkovito podporo strank, ki ga podpirajo, da bo nemara lahko izvoljen za najpomembnejšo osebnost slovenske države. Sicer pa bodo uradne

izide prvega kroga volitev objavili šele 29. ali 30. oktobra, ko bodo prispeli volilni izidi slovenskih državljanov, ki živijo v tujini. Pri tem pa se je hudo zapletlo. Državna volilna komisija je namreč v tujino poslala zelo veliko število, menda okoli 50.000, neizpolnjenih glasovnic, pri čemer pa nimajo zanesljivih podatkov o številu in naslovih naših rojakov v tujini, ki imajo volilno pravico. V praksi je bilo mogoče, da so volilci lahko glasovali dvakrat, po pošti in pri slovenskih diplomatsko-konzularnih predstavništvih. Neki slovenski državljani v Zagrebu je povedal, da je dobil kar tri glasovnice in bi zato lahko kar trikrat volil. Mitja Gaspari je zaradi omenjenih zapletov dejal, da bo o veljavnosti volitev morda moralo odločiti oz. razsojati celo sodišče. V Sloveniji je za te volitve bilo nad milijon 720 tisoč volilnih upravičencev. Volilna udeležba pa je bila zgolj okoli 57-odstotna.

Marijan Drobež

Lojze Peterle

Danilo Türk

bra dva odstotka, Elena Pečarič skoraj en odstotek, Monika Pibert pa okoli pol odstotka glasov. Lojze Peterle, ki je prvi začel volilno kampanjo,

Pogovor

Predsednik SDGZ Boris Siega o novih izzivih gospodarstva na Goriškem

3

Književnost

Slovenska založniška prisotnost na knjižnem sejmu v Frankfurtu vedno bolj skromna

8

Društvo za umetnost Kons

V Kulturnem centru Lojze Bratuž se je sklenil mednarodni umetniški načrt Interars

9

Evropske teme - Naše teme

Evropski projekt se premika

Na neformalnem vrhu voditeljev EU v Lizboni je bil končno dosežen dogovor o novi Reformni pogodbi. Gre za zgodovinsko dejanje, je menil predsednik Evropske komisije Barroso, ki je dejal, da je to zmaga, saj predstavlja izhod iz slepe ulice, v kateri se je Evropa znašla, potem ko sta Evropsko ustavno pogodbo zavrnili na referendumu tako Francija kot Nizozemska. Evropski projekt se torej premika in po mnenju predsednika Evropske komisije lahko zremo z zaupanjem v prihodnost.

Optimizem je bil sicer zelo otipljiv, predvsem ob koncu vrha, ko so evropski voditelji doseženi sporazum zalili s šampanjcem. Nedvomno med njimi je bil še najbolj evforičen portugalski premier Socrates, ki je že napovedal, da bodo to novo pogodbo uradno podpisali 13. decembra v Lizboni.

Velike evforije pa na splošno ni bilo videti v evropskem tisku, ne levem ne desnem. Vsi komentatorji so bili do doseženega dogovora dokaj hladni.

Cepav se bolj ali manj vsi strinjajo, da gre za koristen korak naprej na poti združevanja, velika večina piscev ocenjuje, da predstavlja doseženi kompromis nazadovanje od Evropske ustavne pogodbe, izglasovane leta 2004 v Rimu. Komentatorji izpostavljajo še eno ugotovitev: evropski državljani se ne bo soočal s kratkim, vsakomur dostopnim besedilom, ampak se bo moral spopasti z zapletenim pravnim dogovorom, ki je razumljiv le strokovnjakom. Glavni cilj te Reformne pogodbe pa je zadostiti potrebi po učinkovitem evropskem vodstvu, ne da bi preveč posegli v območje suverenosti posameznih držav.

Očitno se torej večja prepad med Evropo in njenimi državljani, saj Evropa je vse manj izraz volje državljanov, vse bolj pa zahtev posameznih držav. Zaman bomo torej v novi Reformni pogodbi iskali skupne simbole, kot so himna ali zastava. Evropski državljani pa so kljub temu zadovoljni. Italijanski predsednik Prodi, ki je sicer izjavil, da se

je evropski duh izgubil, se je veselil dejstva, da je Italija dosegla isto število mest v evropskem parlamentu kot Velika Britanija, Gordon Brown je bil vesel, da Angliji ne bo treba spoštovati Listine o temeljnih pravicah Evropske unije, poljski predsednik Kaczynski, da je bil sprejet mehanizem Joanine, ki v bistvu omogoča zamrzitev posameznih evropskih odločitev za razumljiv čas, če se temu upre manjšina držav članic (beri Poljska), španski predsednik Zapatero odhaja zadovoljen, ker je pridobil štiri mesta v Evropskem parlamentu, francoski predsednik Sarkozy pa se veseli dejstva, da je bila ustanovljena skupina modrih, ki bo razmišljala o prihodnosti Evrope, kar ga predvsem zanima v zvezi s širitvijo Evropske unije v smeri Turčije. Ne nazadnje je bila zadovoljna tudi nemška kanclerka Angela Merkel, saj je Evropo spravila s slepega tira.

Razvidno je, da je bilo res malo voditeljev, ki so v tem trenutku govorili o evropskem interesu. V ospredju so bili nacionalni interesi, ki so jih vsi skušali zaščititi. Tako so žal pota politike, ki nima poguma: zvita, nepregledna in počasna. Priznati pa je treba vsaj, da se bodo po novem povečale pristojnosti Evrope, da bo Evropa imela svojega višjega komisarja za zunanje zadeve, ki bo razpolagal s svojim avtonomnim proračunom in bo obenem podpredsednik Evropske komisije, da bodo sedeži v Evropskem parlamentu porazdeljeni po novem ključu in da bo od leta 2014 deloval mehanizem dvojne večine pri sprejemanju skupnih odločitev, kar pomeni, da v Svetu Evrope ne bo več potrebno soglasje za vsako odločitev, ampak bo dovolj, da se za eno tematiko izreče 55% držav, ki pa predstavljajo vsaj 65% populacije evropskega prebivalstva.

Kljub tem napredkom pa se vseeno lahko upravičeno sprašujemo, ali bo dosežen dogovor dovolj učinkovit, da bo Evropi omogočil odigrati tisto vodilno vlogo na svetovni ravni, ki si jo v vse bolj globaliziranem svetu pričakujemo državljani.

Peter Černic

Svet slovenskih organizacij
O dogodkih v
deželnem svetu

Zaskrbljenost ob potekanju razprave zakona za Slovence v deželnem svetu in ob bojkotiranju nasprotnikov zakona ter podčrtovanje absurda protestne akcije Rezijanov, ki nočejo imeti opravka s slovensko stvarnostjo, je bila obravnavana tema v ospredju na zadnji seji izvršnega odbora Sveta slovenskih organizacij. Podčrtano je bilo, da deželni zakon za Slovence, za katerega je preložena razprava na 22. oktober, ne obvezuje nenaklonjenih ljudi. Izražano je

bilo tudi upanje, da bo razprava o zakonu stekla in zakon čim prej odobren, ne da bi podlegel nasprotnim silam. Med številnimi točkami na dnevnem redu so odborniki posvetili posebno pozornost tudi Goriški občinski konzultu za Slovence in primarnim volitvam. Kar se tiče Goriške občinske konzulte, je goriški predsednik SSO, Janez Povše, poročal o nedavni umestitveni seji, med katero je prišlo do nesoglasij glede imenovanja predsednika konzulte. V zvezi z Goriško in z

Foto JMP

vkjučitvijo občin v seznam vidne dvojezičnosti je bila podčrtana pravica SSO-ja, da zahteva vključitev vseh občin v omenjeni seznam. Glede primarnih volitev se SSO ni direktno vtikal v volilno kampanjo, a je, po svojih močeh, pripomogel k skupni stvari. Ob tem pa je bilo pogrešano pomanjkanje dvojezičnih glasovnic na primarnih volitvah, kar bi moralo biti samoumevno v duhu vidne dvojezičnosti in zadnjih dosežkov slovenske manjšine glede zaščitnega zakona. Zavzemanje za nadaljnje in tvorno sodelovanje z Italijansko unijo tudi v Evropskih projektih, zavzetost za večje povezovanje s korškimi Slovenci ter delovanje slovenske skupnosti v Kanalski dolini so popestrili sejo izvršnega odbora, ki je potekala na čedajskem sedežu.

Na dnu...

OH, KAKO SEM SIT...

...BITI LAČEN!

Ob razpravi v deželnem svetu

Kdo želi preprečiti
zaščito Slovencev?

Vprašanje priznanja in zaščite Slovencev v videmski pokrajini je staro že 140 let, to se pravi od leta 1866. ko so na osnovi diplomatske kupčije med Francijo in Kraljevino Italijo s takratnim Venetom tako rekoč čez noč prišli izpod Avstrije pod pravkar zedinjeno Italijo (takrat brez Rima in papeške države). V duhu načel Risorgimenta bi se morale spoštovati njihove zahteve po ohranitvi upravne avtonomije in domačega jezika, a nove italijanske oblasti so začele načrtno izvajati narodno asimilacijo

cam Beneških Slovencev.

Vendar je treba tudi povedati, da navedeno stališče špeterske občine ni edini in osamljen pojav. V zadnjem času so se namreč po obdobju nekajletnega zatišja spet začeli oglašati znani nacionalistični krogi s stališčem, da v Benečiji in Reziji ni potrebno in primerno, da se uveljavljajo določila zaščitnega zakona št. 38 iz leta 2001, češ da ljudje ne razumejo slovenskega knjižnega jezika, temveč le domače narečje. Pred zadnjimi parlamentarnimi volitvami so se nekateri politični predstav-

Marzio Strassoldo

nik izkoreniniti njihov materni jezik. Po drugi svetovni vojni se je njihovo stanje še poslabšalo zlasti v socialnem in gospodarskem pogledu. Začeli so odhajati v svet s trebuhom za kruhom. Oblasti so skrbno nadzorovale prebivalce beneških vasi, da se ne bi preveč naslanjali na svoje navade in domači govor. Povojna demokratična država jim je že načelno odrekala temeljne narodne pravice, češ da niso Slovenci. Skoro čudežno jim je v zadnjih petnajstih letih uspelo postaviti na noge zasebni dvojezični vrtec in nato še osnovno šolo v Špetru. Z letošnjim šolskim letom pa je država pristala na ustanovitev dvojezične srednje šole. Zelo slabo in nerodno se je pri tem vprašanju izkazala občina Špet, ki je odklonila dvojezično nižjo srednjo šolo, češ da nima ustreznih finančnih sredstev, v resnici pa je klonila neki peticiji občanov, ki je obudila nekadnje nasprotovanje narodnim pravi-

niki zavzemali celo za spremembo omenjenega zaščitnega zakona, po kateri naj bi se iz njega izključila predvsem Rezija (!). Celo predsednik videmske pokrajine (nekdanji rektor univerze) Marzio Strassoldo, ki velja za odločnega zagovornika uveljavljanja furlanskega jezika v javnih ustanovah in je lani dal postaviti na pokrajinske ceste številne dvojezične napise, upoštevajoč furlanščino oziroma slovenščino v Benečiji, je zadnje čase začel spreminjati svoj pogled na uveljavljanje zaščitnih določil na področju

Beneške Slovenije in Rezije. Kako naj si razlagamo to njegovo spreminjanje stališča? Očitno je, da je to storil na pritisk desnosredinskih političnih krogov, ki se ne morejo še sprijazniti z zgodovinsko in dejansko prisotnostjo slovenske manjšine v Nadiških in Terskih dolinah.

Zato se ne smemo čuditi ob zadnjih dogodkih med razpravo deželnega dopolnilnega zakona za slovensko manjšino, ki obenem nazorno potrjujejo, da za omenjenimi dogodki stojijo dobro znani nacionalistični krogi z Nacionalnim zavestništvom na čelu. V primeru Rezijanov so se zatekli k samoprevari, češ da rezijansko narečje ni slovensko, temveč "slovansko". Vse to omenjeni krogi počenjajo, da bi s svojimi demagoškimi akcijami vnesli razdor v vrste Illyjeve levosredinske večine in s tem preprečili odobritev zaščitnega zakona. Na žalost tem sirenem nasedajo tudi nekateri predstavniki iz vrst Marjetice (ki se sicer prištevajo k novoustanovljeni Demokratiški stranki) in gibanja Državljeni za predsednika, ki je prav tako del Illyjeve koalicije Demokratičnega zavezništva.

Deželni svet Furlanije Julijske krajine je nadaljeval obravnavo zakona o zaščiti slovenske manjšine v torek, 23. oktobra. Pričakujemo, da bodo deželni svetniki, pripadajoči strankam Illyjeve koalicije končno odobrili zakon brez oklevanja pred izpadi nacionalističnih skupin. V nasprotnem primeru bi si napisali zelo klavarno sprčevalo o svoji demokratični verodostojnosti. Marsikdo celo meni, da je polemika okrog zakona za Slovence nekakšna politična vaja za še ostrejšo nasprotovanje zakonu o ovrednotenju furlanskega jezika v šolah in javni upravi. Je res žalostno, da se nekatere politične sile tako krčevito zaganjajo proti priznanju manjšinskih pravic, ki so navsezadnje sestavni del temeljnih človekovih civilnih pravic.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Zavrnitev dialoga je nedopustna

Ob nastajanju Demokratske stranke je voditelj opozicije Silvio Berlusconi napovedal, da z njegove strani v odnosu do vladajoče leve sredine ni pričakovati nikakršnega dialoga ne o reformah ne o volilnem zakonu. Kot bi hotel reči: z levo sredino se ne bom dogovarjal, ker tega sploh ni vredna. Pustimo ob strani sedanje stanje v državi, ki predvsem na politični ravni kar kliče po spremembah in dopolnitvah - in do teh se dá priti le z dialogom. Pustimo ob strani pravico do svobodne izbire, v imenu katere se vsakdo odloča, kot se mu zdi prav, in pustimo ob strani obvezo, po kateri se je politika dolžna pogovarjati s svojimi nasprotniki ne zato, ker bi ji to bilo všeč, ampak ker mora misliti na ljudi in na reševanje njihovih problemov. In reševanje teh problemov je praktično neizvedljivo, v kolikor za isto mizo ne sedemo tudi s predstavniki drugega dela volilnega telesa. Pustimo torej ob strani vse navedeno in povejmo razločno, da je odklanjanje dialoga že v osnovi nedopustno in v širšem smislu razdiralno ter škodljivo v družbenem in ravno tako v zasebnem življenju. Odklanjanje dialoga, njegova prekinitev in vztrajanje na njej je slej ko prej neodgovorno tveganje ter povsem nasprotno izgrajevanju dobrih medsebojnih odnosov. Brez dialoga se slej ko prej nagnemo v takšno ali drugačno zlonamernost, ki se slednjič sprevrže v mržnjo, mržnja pa v nerazsodno sovraštvo.

Razlogi, da bi drugemu in drugim odrekli dia-

log, seveda marsikdaj obstajajo. Bližnja oseba me prizadene, določena skupina ljudi prizadene drugo skupino ljudi zaradi političnega, verskega, narodnostnega ali še kakšnega drugega prepričanja. Narod prizadene drug narod, država drugo državo, civilizacija drugo civilizacijo, to se dogaja in se je dogajalo, ker pač nismo popolni in smo zato vedno zmožni tudi prizadevanj krivice. In zato v trenutkih večjega nesporazuma kaj hitro pomislimo, da bi s človekom, ki nas je prizadel, prekinili vsakršen stik, mu torej odrekli dialog. Odrekli dialog tej drugi osebi ali pa skupini ljudi zaradi drugačnega političnega, verskega ali narodnostnega prepričanja, odrekli dialog drugemu narodu, drugi državi, drugi civilizaciji. Bežen pogled po svetu nam zelo jasno dokazuje, kako brezizhodno je tam, kjer so bili stiki prekinjeni, in kako je prvi pogoj izboljšanja stanja prav dialog, ki ga je treba na novo vzpostaviti. Brez dialoga se pač ne dá ničesar urediti, ničesar popraviti, ničesar zares pričeti na novo, brez dialoga so vsa vrata zaprta in ni nikakršne spodbudne prihodnosti. Dialog lahko ni vedno iskren, in vendar je tudi takšen dialog boljši od njegove ukinitev oziroma nedialoga.

Če se nam zmotno zdi, da je zavrnitev dialoga v osebnem življenju brez škodljivih posledic, pa to nikakor ne velja za prizorišče vslednjave politike, posebno če je država sredi mučnega in predolgega zastoja. V tem primeru je vračanje dialoga naravnost rušilno dejanje.

Janez Povše

POGOVOR Predsednik SDGZ Boris Siega

O občnem zboru SDGZ Gorica

Intervju s predsednikom Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, Borisom Siego, je bil nedvomno potreben predvsem zaradi pomembnih novosti, ki jih bo SDGZ v kratkem doživela na Goriškem.

G. Siega, kot novo imenovani predsednik Slovenskega deželnega gospodarskega združenja ste letos nasledili Edija Kravsa, čigar predsedovanje je bilo usmerjeno predvsem v snovanje smernic za prihodnost zamejskega gospodarstva, s posebnim ozrom na vzgajanje garniture mlajših kadrov. Kako pa se bo delovanje SDGZ v času Vašega predsedovanja razvijalo? Katere naloge boste prioriteto izpolnili?

Pravzaprav gre naše delo v smeri udejanjanja že izoblikovane strategije v prejšnjem mandatu. Dogovorili smo se že za večjo pozornost našim članom in njihovim, tudi majhnim, problemom, to pomeni skrb za večje delovanje naših sekcij. Bistvena novost bo zatorej le oživitve in raztegnitev delovanja v Goriški pokrajini, da zares pridobimo deželno dimenzijo.

Krmilo Slovenskega deželnega gospodarskega združenja ste prevzeli v času, ko bodo nove geopolitične okoliščine mislim namreč na prihodnji vstop Slovenije v schengensko območje - imele določen učinek na naš zamejski prostor. Ali bo ta učinek tako korenit, kot ga večkrat deklarativno naznanjamo, ali bodo posledice postopoma in počasi vplivale na naše zamejsko življenje. In še, kdo bo imel s padcem meje večjo korist, zamejski gospodarstveniki (v mislih imam tudi gospodarstvenike večinskega naroda) ali slovenski; je slovensko-italijanski obmejni prostor danes vendar zmogel in zrel kolegijske strategije?

Prosti prehod ob meji bo vsekakor korenito spremenil navade gibanja ljudi, ki ob njej živijo. Že sedaj se mnogo ljudi naseljuje na drugi strani meje, glede pač na ekonomske koristi; ti obojestranski premiki se bodo še potenciali. Trgovina in turizem sta branži, ki bosta imeli najbolj vidne učinke. Posledice pa bodo seveda postopne. V tem trenutku gospodarstveniki iz Slovenije boljše obvladajo obmejni

prostor; kratkoročno bodo imeli oni večjo korist. S časom pa se bodo učinki porazdelili in pričnan sem, da bo na marsikaterem področju, kot opazamo sedaj v pristaniških dejavnostih, strategija skupna. Obmejno področje bo brez dvoma na novo zaživel.

V Gorici na novo ustanovljajo pokrajinsko sekcijo SDGZ. Ustanovni občni zbor bo namreč 29. oktobra v Sovodnjah. Kaj pomeni ta korak goriških gospodarstvenikov za Slovensko deželno gospodarsko združenje ravno v času pomembnih družbeno-političnih novosti?

29. oktober je sad dolgoletnih dogovarjanj z goriškimi kolegi, kako prebroditi dejansko razcepljenost, ki vlada že 15 let. Mislim, da bomo vsi imeli od tega koristi. Na deželni ravni se bomo predstavili kot enotna in močnejša organizacija, dejanski zagovornik potreb in zahtev zamejskih gospodarstvenikov. Na ravni goriške pokrajine bomo lahko postali močan dejavnik razvoja celotne goriške stvarnosti, posebno v logiki celotne obmejne regije, ki bo tu imela vsekakor več možnosti kot

drugje na teritoriju.

Kako bi orisali okoliščine, ki so na začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja privedle do razcepa oz. do izstopa goriške sekcije iz SDGZ, in kako to, da bo do nove sinergije končno prišlo šele po tako dolgih letih?

Bili so to časi različnega gospodarstva in političnega sistema čez mejo, prihajalo je do dirigiranih poslov in stalnih trenj med zasebnimi podjetji in tistimi, ki so spadala v grupacijo SAFTI. SDGZ je bila takrat član le SKGZ; marsikdo se morda ni razpoznaval v njej ali samo v njej.

Skratka, bili so časi večje politične konfrontacije, tudi ob rojstvu nove Slovenije, ki so se na žalost negativno prenašali tudi na gospodarstvo. Mislim, da je bila takratna ločitev predvsem sad teh trenj, ki so zajemala celotno našo skupnost. Vsekakor pa vsaka pokrajinska stvarnost ima svoje specifične problematike in morda takrat nismo znali dati pravih odgovorov.

Kakšna je bila podoba

goriškega gospodarstva v času razcepa, kako se je razvijalo v devetdesetih letih in kakšno razsežnost pa je dobilo v zadnjih letih, predvsem po vstopu Slovenije v Evropsko unijo?

Goriški model, podobno kot tržaški, je živel v luči obmejnega

no jugoslovansko gospodarstvo. Po epohalnih spremembah v našem sosesstvu, celoten ta sistem ni bil več potreben in je doživel korenite spremembe.

Zdaj je na vrsti čas, ko se lahko te spremembe ponovno razvijejo v pozitivno stran, in mislim, da se to že dogaja. Poleg velike dinamčnosti privatnikov

opazam tu močno rast družbe KB, ki je lahko razvojni volan za celotno naše gospodarstvo.

Kako bosta goriška in tržaška sekcija SDGZ - predvsem z ozirom na različni družbeno-gospodarski stvarnosti obeh prostorov - delovali v prihodnje? Kakšno vlogo pa bodo imeli slovenski gospodarstveniki v videmski pokrajini?

Gorica bo imela svoj pokrajinski odbor, ki se bo dejansko ukvarjal s celotno problematiko teritorija. Istočasno so Goričani že sedaj člani deželnega predsedstva in so torej vključeni v našo celotno strategijo. Na Videmskem je položaj bolj zahteven, saj dobro

delujemo kot servisni urad, mnogo manj kot stanovska organizacija. Z ugotovitvijo Gorice bi lahko bil naslednji korak prav postopna rast v Benečiji.

Igor Gregori

Foto Kroma

prostora. Bil je torej zelo razvejan, od mednarodne trgovine preko bančništva, trgovine na drobno in gostinstva. Vse se je razvijalo glede na težave in potrebe, ki jih je imelo takrat celot-

Slovenska konzulta pri goriški občini

Ivo Cotič soglasno izvoljen za predsednika

V petek, 19. oktobra, se je v palači goriške občine v drugo sestal slovenska občinska konzulta, ki jo je izvolil goriški občinski svet na seji 17. septembra. Drugo sklicanje je bilo potrebno, ker do prve seje ni bilo dogovora med krovnima organizacijama glede predsedstva tega občinskega organa. Konzulto sestavlja petnajst članov; po pet sta jih predlagali Zveza slovenske katoliške prosvete in Slovenska kulturno gospodarska zveza, dva Sindikat slovenskih šol, trije pa so izraz občinskega sveta. Predstavniki ZSKP so: Mirjam Bratina, Ivo Cotič, Nadia Grusovin, Jurij Paljk in Damjan Paulin. SKGZ pa zastopajo: Kristina Knez, Nataša Paulin, Aljoša Sosol, Vanja Sossou in Barbara Uršič. Sindikat slovenskih šol je predlagal Igorja Devetaka in Emila Jarca. Goriški občinski svet pa je

izglasoval dva predstavnika večine, Silvio Paoletti in Alexa Pintarja, in Franca Miccolija za opozicijo. Prve seje 10. oktobra sta se udeležila tudi župan Ettore Romoli in odbornik za lokalne identitete Stefano Ceretta. Župan je v svojem posegu izrazil prepričanje, da bo konzulta v pomoč mestni upravi še zlasti v tem obdobju, ko se začneja uresničevati zaščitni zakon. Prvo sejo je po posegu župana vodil najstarejši izvoljeni član Damjan Paulin, ki je orisal zgodovinsko vlogo konzulte, spomnil na uspešno delovanje v prejšnjem mandatu, ko je konzulto vodil Igor Komel. V tem obdobju je prišlo do postavitve spomenika Simonu Gregorčiču v Ljudskem vrtu v Gorici in do publikacije ob stoletnici Trgovskega doma. Seveda je še veliko odprtih vprašanj, od zaščitnega zakona,

Trgovskega doma, slovenskega šolstva, slovenskih jasl, toponomastike in drugega. Spomnil je, da je za občinsko konzulto od vsega začetka leta 1974 veljalo načelo rotacije za predsedniško mesto med predstavniki krovnih organizacij. V imenu ZSKP je predlagal za predsednika Ivo Cotiča. S tem predlogom se niso strinjali predstavniki SKGZ, ker da so se stvari zapletle na pokrajinski ravni glede predsednika konzulte, in predlagali, da se glasovanje prenese na naslednjo sejo in da se medtem poišče dogovor

Foto DPD

Cotič se je zahvalil za soglasno zaupanje in v svojem posegu nakazal nekaj prednostnih vprašanj, s katerimi se bo konzulta ukvarjala. Gre za izvajanje zaščitnega zakona in za slovenske jasi. Dokončni padec meje in enotni goriški prostor predstavljata nove izzive, s katerimi se bo treba soočiti. Zavzel se je tudi za konstruktivno dogovarjanje znotraj konzulte in iskanje dialoga med slovenskimi ustanovami na Goriškem. Naslednja seja slovenske konzulte bo 7. novembra. Na dnevnem redu bodo slovenske jasi v Gorici in izvajanje zaščitnega zakona.

Poročilo mešane komisije o Livarni

Predstavitev sklepov po opravljenem delu

Prejšnji teden je potekala na goriški pokrajini predstavitev sklepov o domnevem onesnaževanju Livarne oz. o stanju v severnem delu mesta Gorice. Predstavitev je organiziralo odborništvo za okolje in vodila jo je odbornica za okolje Mara Černic. Komisija je bila ustanovljena leta 2006 zaradi stalnih protestov občanov glede na prisotnost vonjav, ki so prebivalstvu povzročale veliko nevšečnosti. Pokrajina je v komisijo imenovala devet članov, od katerih sta dva Slovenca: kemični inženir Branko Kontič in kemični tehnik Polonca Trebše. V komisiji pa so sodelovali tako predstavniki institucij kot društva za varstvo okolja, koordinator pa je bil pokrajinski funkcionar Giorgio Matassi. Zaključki opravljenega dela kažejo na dejstvo, da so glavni problem vonjave, ki se sprožajo iz solkanske Livarne, kar povzroča občanom severnega dela Gorice precej nevšečnosti in nelagodja, pa tudi bojazni, da so v teh vonjavah prisotne strupene snovi.

Komisija je ugotovila, da je solkanska Livarna že pred leti postavila filter, ki očisti vonjave, vendar ta ne zajema celotnega proizvodnega ciklusa. Komisija je glede tega opravila tudi obisk solkanske tovarne, kjer se je srečala z vodstvom. Obisk je potekal v duhu zrelega in odprtega sodelovanja, pri katerem je komisija dala predlog, naj Livarna spremeni produkcijski proces na tak način, da bodo vse vonjave šle skozi filter. Potrebno pa bo poskrbeti še za podrobno analizo glede občutljivosti prebivalstva na zunanje vplive, kot so vonjave.

V javnosti je veliko protestov sprožila bojazen, da je v vonjavah prisotna formaldehid, ki je

zelo strupena snov. Analize, ki jih je opravila in analizirala komisija, ugotavljajo, da formaldehid ne predstavlja problema, v kolikor je v merilih, ki jih predvideva zakonodaja, poleg tega pa je prisotnost te snovi v severnem predelu Gorice enaka stopnji prisotnosti v središču mesta in je dvakrat manjša od koncentracije, ki jo beležijo v središču Vidma. Vonj pa, ki ga občani zaznavajo, ni posledica formaldehida. Komisija je še ugotovila problem prisotnosti cinka v krvi prebivalstva, tega pa ni mogoče pripisati obratovanju Livarne, ker ne pride v poštev v takih proizvodnih ciklikih. Pri človeku pa je prisotnost cinka raziskovana le v primerih, ko ga primanjkuje. V severnem delu mesta je cink prisoten v zemlji skupaj z drugimi težkimi kovinami, katerih stopnja pa je višja od dovoljene. Ta problem pa je po zakonodaji v pristojnosti občine Gorica. Na koncu je pokrajinska odbornica Mara Černic izrazila zadovoljstvo z delom, ki ga je opravila mešana komisija, in z napisanim poročilom. Bodisi eno kot drugo je utemeljeno z visokimi strokovnimi standardi. Poročilo bo goriška pokrajina poslala na ministrstvo za okolje Republike Slovenije, ki ga bo lahko upoštevalo pri obravnavanju okoljevarstvenega dovoljenja za solkansko Livarno.

Z delom komisije sicer problem ni rešen, je pa postavljen na primerno strokovno raven, s katero bi morali iskati dokončno rešitev, v korist ljudi, ki tam živijo. Pri tem se bo potrebno odpovedati donečim časopisnim izjavam in se problemu posvetiti strokovno, kot je to opravila, na podlagi svojih kompetenc, goriška pokrajina.

Julijan Čavdek

Foto Bumbaco

Plenarno zasedanje predsednikov evropskih škofovskih konferenc

Brez družine Evropa nima prihodnosti

V organizaciji Sveta evropskih škofovskih konferenc (CCEE) je med 3. in 7. oktobrom v Fatimi na Portugalskem ob 90. obletnici Marijinih prikazovanj potekalo plenarno zasedanje predsednikov evropskih škofovskih konferenc. Srečanja v Fatimi, na katerem so škofje prednostno govorili o zakonski zvezi, družini, ekumenizmu ter Evropski uniji, se je udeležil ljubljanski nadškof in metropolit ter predsednik Slovenske škofovske konference (SSK), msgr. Alojz Uran.

Škofje je v Lizboni uvodoma sprejel patriarh kardinal José da Cruz Policarpo, ki je tudi gostil srečanje s portugalskim ministrskim predsed-

nikom Joséjem Socratesom Carvalhom Pinto de Sousem. Evropsko unijo do januarja 2008, ko bo predsedovanje Zvezi prevzela Slovenija, vodi Portugalska. Premier je podprl skupna prizadevanja škofov v Evropi za ekumenizem in medverski dialog na eni ter solidarnost z afriškimi kontinentom na drugi strani, saj obe vprašanji sodita med prioritete portugalskega predsedovanja Evropski uniji.

Predsedniki škofovskih konferenc, ki so na plenarnem zasedanju obširno govorili o položaju zakonske zveze in družine v svojih domovinah, so se soočali z mnogimi tako pozitivnimi kot negativnimi dejavniki, ki zaznamujejo

prihodnost stare celine. Škofje so se spomnili tudi na septembrsko tretje ekumensko evropsko zborovanje, ki je potekalo v romunskem mestu Sibiu, na katerem so udeleženci izpostavili potrebo po poglobitvi dialoga med različnimi Cerkvami in krščanske identitete. Krščanstvo je odgovor na vprašanja sekularizirane Evrope. Prefekt Kongregacije za škofove, kardinal Giovanni Battista Re, je predsednikom spregovoril, kako vidi Evropo v povezavi s Cerkvijo. Škofje je spodbudil, naj oblikujejo skupne pobude, saj bo tako pastoralno delovanje učinkovitejše. Generalni tajnik COMECE (Komisija škofovskih konferenc Evropske unije),

msgr. Noel Treanor je izpostavil prizadevanja na področju evropske politike, ki zadevajo bioetična vprašanja, šolstvo in medkulturni dialog. Škofje so govorili tudi o sodelovanju z afriškimi škofi, o medijih, pastoralni migrantom in zapornikov, o verskem pouku ter o duhovnih poklicih.

Na srečanju v Fatimi sta se dosedanjim 34 članicam Sveta evropskih škofovskih konferenc pridružili še dve, in sicer kneževina Monako ter Republika Moldavija.

Pri sobotnem večernem bogoslužju, 6. oktobra 2007, je predsednik CCEE, kardinal Peter Erdő skupaj s predsedniki škofovskih konferenc in z zbranim vernim ljudstvom izročil ob sklepu molitve rožnega venca evropski kontinent in njegove prebivalce Marijinemu varstvu.

Predsedniki evropskih škofovskih konferenc se bodo prihodnjic srečali med 30. septembrom in 3. oktobrom 2008 v Budimpešti na Madžarskem.

Vrhpolje-Gročana, sv. Tomaž

Pomožni škof msgr. Jurij Bizjak na obisku

Koprski pomožni škof msgr. dr. Jurij Bizjak je v nedeljo, 14.10.2007, obiskal Vrhpolje, ki so se zbrali pri sv. Tomažu ob zaključku večletnih prizadevanj za ureditev

je škof Bizjak ozrl tudi na razpadajočo cerkev, za katero je zaznati prizadevanje, da bi jo radi utrgali pozabi in jo rešili pred popolnim porušenjem. Cerkev je lepa. Zaradi premnogih moli-

Šolstvo

Nadškof Uran za sodelovanje med razumom in vero

Nadškof Alojz Uran je v pridigi na slovesni maši ob začetku akademskega leta v ljubljanski stolnici zbranim študentom in profesorjem Univerze v Ljubljani pojasnil, da človeškega uma ne smemo omejiti le na materialne in otipljive predmete. V tem primeru se človeški um preveč osiromaši in zapre vrata pred velikimi vprašanji o življenju, o človeku samem in o Bogu, je še dejal nadškof. 15. oktobra katoliška Cerkev praznuje god svete Terezije Avilske, cerkvene učiteljice.

Nadškof Alojz Uran je zbranim študentom priporočil naj sprejmejo izziv svojega uma in pustijo, "da se odpre Absolutnemu, luči Resnice, luči Življenja, ki je Jezus Kristus, učlovečeni Božji Sin". "Pristna vera ne omejuje človeške svobode ne delovanja človeškega uma," je še poudaril. Nadškof je pri tem omenil misel

papeža Benedikta XVI. da vera predpostavlja razum in ga izpopolnjuje, medtem ko razum v luči vere najde moč, da se lahko vzpenja k spoznanju Boga in duhovnih resničnosti.

Nadškof je tudi izrazil željo, da "bi vsi, ki si prizadevate na kulturni in akademski ravni, v tem letu napredovali v moдрosti in vedno globlje spoznali široko-

st in dolgost in visočino in globočino Kristusove ljubezni, ki presega spoznanje, da bi se izpolnili do vse Božje polnosti".

Uran je študentom in profesorjem kot zgled postavil sveto Terezijo Avilsko, ki jo je Cerkev razglasila za cerkveno učiteljico. "V njenem nauku je Katoliška Cerkev prepoznala karizmo svetosti, doslednosti s katoliškim izročilom, koristi za blagor duš in predvsem karizmo moдрosti," je pojasnil.

"Sveta Terezija je hrepenela po močnejšem, globljem, intenzivnejšem bivanju v vsej svoji moči. Človeka je želela privedi do polnega življenja. S povezovanjem najvišje mistike in z izrednim požrtvovalnim delom nam je veliki zgled sinteze med kontemplacijo in akcijo, med vero in razumom," je še dejal nadškof. Ob začetku novega akademskega leta so se duhovniki, profesorji, študenti in drugi verniki tudi letos zbrali pri mašah. V Mariboru in Celju je bila maša ob začetku akademskega leta že minulo sredo, v Kopru pa bo v sredo.

STA

pokopališča, njegove okolice, mrliške vežice in priročnega prostora, in blagoslovil nove pridobitve. Pokopališče je bilo zgrajeno že l. 1828 in vse do konca druge svetovne vojne v uporabi tudi za vasi Pesek in Gročana. Po drugi svetovni vojni je JLA prepovedala uporabo in obiskovanje pokopališča, češ da je v 100-metrskem obmejnem pasu, za katerega velja poseben režim. Vrhpoljci se za to niso zmenili in so pokopališče še naprej uporabljali. Za večje vzdrževanje so se lahko zavzeli šele l. 2001. Poleg darov domačinov je prenovno finančno podprla tudi občina Hrpelje-Kozina.

Med nagovorom pri sv. maši se

tev, prošnji in zahval, ki so bile v njej izrečene, tudi danes polna življenja. Tudi če ni v takšnem stanju, kot bi si želeli, je več kot 300 let stara cerkev vredna vsega spoštovanja. Popravilo cerkve sv. Tomaža pa je po besedah vrhpoljskega raziskovalca zgodovine Milana Baruce izven moči prebivalstva vasi.

Somaševal je tudi domači župnik, g. Izток Mozetič, prepeval pa združeni cerkveni pevski zbor ZCPZ iz Trsta. S hvaležnostjo se je dogodka veselila predsednica Krajevne skupnosti Vrhpolje Dalja Čeranič in se ob koncu maše vsem prisrčno zahvalila.

J.B.

Prva katoliška osnovna šola v Sloveniji

Kot smo v našem časniku že poročali, bo v prihodnjem šolskem letu začela delovati prva katoliška osnovna šola v Sloveniji. Njena ravnateljica dr. Marina Rugelj je v intervjuju za osrednji slovenski dnevnik Delo pojasnila predmetnik, ki ga bodo izvajali pri pouku. Dejala je, "da je posebnost katoliške osnovne šole vsekakor verski pouk, ki bo obvezen predmet. V celotnem izobraževanju ima spoznavne, doživljajske in dejavnostne cilje, ki človeka vodijo k temu, da odkriva svojo naravnost v presežnost. Zato dobijo temeljna človekova vprašanja religiozno razsežnost. V prvih dveh vzgojno-izobraževalnih obdobjih se bo predmet imenoval spoznavanje vere, v zadnjem pa državljanska vzgoja, vera in etika. Vsi učenci bodo v zadnjem triletnem obdobju izbirali med latinščino in drugim tujim jezikom. Z latinščino namreč učenci spoznavajo kulturo, bogatijo besedni in pojmovni zaklad in si olajšajo učenje vseh drugih jezikov."

Predmetnik nove šole bo uvelodil nov predmet, imenovan praktikum. Učencem naj bi posredoval znanja s področja tehnike in gospodinjstva. V okolici šole - poimenovana bo po pred kratkim umrlem ljubljanskim nadškofom in metropolitom dr. Alojziju Šuštarju - bodo imeli tudi nekaj sadnih in zelenjavnih vrtoč, pa živali, s čimer bodo imeli učenci neposreden stik z naravo. Ravnateljica prve katoliške šole v Sloveniji, dr. Marina Rugelj je v omenjenem pogovoru za osrednji slovenski časnik Delo tudi poudarila, "da bodo naredili vse, da ne bi noben otrok, čigar starši ne bi mogli plačati prispevka, ostal pred vrati naše šole." / M.

30. NAVADNA NEDELJA

Sir 35,12-14.16-18; Ps 34; 2 Tim 4,6-8.16-18; Lk 18,9-14

Molitev je pogovor z Bogom. Pri tem pogovoru govori najprej Bog. Človek tedaj posluša. Bog nam sicer govori tudi po vesti. Govori po Svetem pismu, govori po starših in po vzgojiteljih. Šele nato govorimo-odgovarjamo mi. Boga občudujemo zaradi vsega stvarstva; pojemu mu slavo in hvalo.

Strmimo pred neprodno skrivnostjo Boga, ki ga ne moremo videti tako, kakor vidimo in gledamo druge ljudi in živali in celotno stvarstvo. Če se ne bi bil razodel v Jezusu Kristusu, ki je postal človek, eden izmed nas (1 Tim 2,5), bi še samo iskali in ugibali o vsem, kar se nanaša na Boga. On pa nas je poučil, kako naj molimo. Molimo pa takole: "Oče naš, ki si v nebesih" (Mt 6,9). Pri Luku ga nagovarjamo samo "Oče" (Lk 11,2). Nemci so črtali "ki si" in zato nadaljujejo tako: ("Oče naš" v nebesih).

Molitev Očenaša se zaključuje s prošnjo, naj nam Bog odpusti in nas obvaruje pred zadnjo strahotno skušnjavo odpada od Boga, in prosimo, da nas reši iz strašne oblasti hudobca. Današnja prilika o farizeju in cestinarju nas mimogrede uči ponižnosti. Kdor moli z zavestjo svoje revščine, se postavi pred Boga s ponižnostjo.

Molitev sv. Ignacija Lojolskega pred premišljevanjem na splošno, kakor tudi pred branjem in premišljevanjem Svetega pisma, ima velik pouk: darek na izpovedi svoje grešnosti. Človek ima sebe pred Bogom za prah in pepel. Zato prosimo odpuščanja in usmiljenja. Poslušaj, kaj mu Bog govori, saj je nevreden Božje priučnosti. Kdor se baha, da je dober, popoln, ne more prejeti ničesar zato, ker je že poln samega sebe. Zato bodo samo ponižni napolnjeni z Božjo milostjo. Bog se namreč zavzema za ponižne, za uboge; njim daje odrešenje.

Prilika razodeva vsekakor suverenost Božje sodbe, ki se malo ozira na človeka in na nepopolno izpolnjevanje postave, pač pa se obrača na Božjo milost.

Farizeji so se bali imeti za pravične, češ da iz-

polnjujejo vse zakone in predpise, se postijo in delajo samo dobro; ne kradejo, ne ubijajo, ne prešuštujejo. To lahko okuži danes tudi kristjane, ki se imajo za dobre. Toda Jezus pravi, da je dober samo eden (Mt 19,17). Farizeje je javno mnenje imelo za pravične, cestinarje pa za javne grešnike. Farizej se ni povzpел do templja, da bi molil, pač pa da bi svojo vernost razkazoval pred Bogom in da bi se pohvalil za izpolnjevanje zapovedi in za svoje zasluge ter da bi lahko sodil vedenje cestinarja. Ker se je imel za neoporečnega, je molil na vidnem mestu, zadovoljen s samim seboj.

Cestinarjevo zadržanje je popolnoma drugačno, saj si ni upal bliže k Bogu, niti oči ni povzdignil proti nebu. Ponižno je priznal, da je grešnik. Izročil se je Božjemu usmiljenju z upanjem, da mu bo odpušeno.

Nakar Jezus pravi, da je cestinar šel domov opravičen, oni pa ne. Opravičen je namreč dar samega Boga. Jezus nikakor ne hvali cestinarja zaradi njegove grešnosti, marveč ga postavi za zgled, kako da je pravičnost Božji dar. Pri sodbi bo le malo odvisno od naprežanja

človeka in od izpolnjevanja postave-zapovedi do pičice, marveč bo predvsem odvisno od Božje milosti.

Farizeji so napačno imeli sebe za pravičnike. Zato so mislili, da imajo pravico soditi druge. A, kar je pomembno, je samo ljubezen in varstvo vdov, sirot in ubogih, kar je izpričano po celem Svetem pismu. Kot npr. tule: "Zakaj Gospod je sodnik" (Sir 35,12). "Nikoli ne bo prezrl prošnje sirote in vdove, ki izliva svojo tožbo. Oblake predre molitev siromaka" (v. 14).

V drugem pismu Timoteju apostol Pavel piše tik pred smrtjo, da je izbojeval dober boj, tek dokončal, vero ohranil. Sedaj pričakuje plačilo za ljubezen do Jezusa, ki ga je oznanjal in zanj trpel. Čutil se je zapuščenega od vseh, a je odpustil, kajti moč je prejel od Gospoda. Zato je pogumno oznanjal Boga. Tako je bil rešen iz levjega žrela. In je prepričan, da ga bo Gospod rešil v svoje nebeško kraljestvo (2 Tim 4,6-8; 16-18).

Molimo podnevi večkrat Očenaša. Tako bomo v tesnem stiku z našim Očetom v nebesih (gl. Poppi, n.d., 450).

Oktober - mesec misijonov

Iz Burundija se oglašča misijonar Danilo Lisjak

Dragi prijatelji misijonskega dela v domovini in zdomstvu!

Natanko en mesec je, odkar sem dvignil jadra ob Nilu v Ugandi in se usmeril k njegovim južnim izvirom, v Burundi. Tropsko okolje na višini 800 m ni bilo pogodu mojemu zdravstvenemu stanju in sem zaprosil predstojnika, da me preseli tisoč metrov višje. Tako sem pristal v nekdanjem Rukagu, misijonu s 50 tisoč kristjani, katerega sem zapustil pred 8 leti. Spet smo se srečali z Jožetom Mlinaričem in Gustijem Horvatom, kateremu sem pomagal seliti se v gl. mesto Burundija, Bujumburo, kjer ga čaka veliko dela v revščini predmestja, neda- leč od letališča, kjer puške še pokajo. On kot "stari borac"! bo vsemu temu kljuboval. Je pa dobro imeti nekoga v mestu, da ti uredi kakšne papirje, ko je potrebno!

Na gričevnati notranjosti dežele ostaneva z Jožetom, domačinom ravnateljem in župnikom in mlajšim pripravnikom Benjaminom za pomoč v pastoralni, preobilnem delu v Karitas in vodstvu manjšega rokodelskega centra. Spet bo potrebno vzeti v roko slovnico in iskati besede v kirundiju, domačem jeziku, ki ga g. Jože po 35 letih misijonskega življenja z lahkoto obvlada.

Med ljudstvom Basoga, ki je številno kot Slovenci in ima svoj liturgični jezik in Biblijo, v Ugandi, sem preživel 10 mesecev in pilil zgolj svojo nerodno angleščino, uredil začetek gradnje in zaradi zdravstvenih razlogov prepustil delo italijanskemu sobratu. Ostaja mi lep spomin na nekatere lepe navade med ljudstvom Basoga in Baganda. Ko pride gost k hiši, ga pozdravijo tako, da pokleknejo predenj na obe kolena kot pred najsvetejšim. Meni je bilo skoro nerodno včasih, ko je kakšna galantna gospa ali univerzitetni študent s takšno gesto izkazal spoštovanje moji "veličini".

To zares prevzame in hkrati kaže na dušo Ugandčana, ki zna biti presenetljivo globoka. Verjetno

so ugandski mučenci tako globoko zaznamovali dušo tega ljudstva, da so jim zadeve vere "meso postale" in so semenišča polna ter so globoko dejanje vere tudi vsakoletna romanja na grobove mladih mučencev, prvih kristjanov, ki so jih vzgojili jezuiti in beli očetje, pozneje tudi po zaslugi Ignacija Knobleharja, kombonjanci in misijonarji Mill hills. Je pa res v primerjavi z Kongom in Burundijem Uganda celih 50 let naprej v razvoju. Verjetno je to preprosta ocena, saj so mesta nepopolna podoba realnosti v notranjosti, kjer so še sledovi adamovstva. Sam vzamem za merilo šolstvo v neki deželi kot skupni

imenovalec vsega drugega razvoja. Vemo, da je na severu Ugande še veliko ljudi v taboriščih in še ni miru.

Zanimivo, da so se ženske redovne skupnosti veliko bolj vključile v pastoralno delo ugandske cerkve, medtem ko moški redovi kar ne morejo vzpostaviti nekega zdravega ravnovesja s škofijsko duhovščino. So pa tudi izjeme in imajo zadnje čase tudi prvotne redovne skupnosti kar nekaj obetavnih poklicev in se pomlajajo. S tem se hvaležnost domače Cerkve do njihovega dela v začetkih še posebej kaže. Med škofi sta v Ugandi še dva iz vrst prvih misijonskih skupnosti.

Da bi imeli internet povezavo v misijonu ni videti dobrega. Morebiti le satelitski priključek, ki pa je do 300 dolarjev na mesec. Sproti pobrem elektronsko

pošto in nakupim potrebno za misijon.

Dež je začel in semenskega fižola se je v misijonu razdelilo veliko. Sedaj bo mesec stradanja, do prvega fižola in še prej zelenih listov, ki jih bodo obirali za neke vrste špinačo. Precej se je odzvala domovina in z Jožetom Mlinaričem poskuša krotiti to bedo, ki zares bode v oči. Misijon šteje že več kot 50 tisoč in dela je veliko. Osnovnošolskih otrok je čez 8000 na področju župnije.

Potem še srednje in nižje srednje šole. Človek ne ve, kje bi bil. V poklicni šoli, ki sva jo z Vilko s tako veliko skrbjo dvignila iz propada, je spet vse na tleh. Bolnišnica je leglo vseh bolezni in zdravljenja! Škandal.

Morali bi zidati nove šole, saj so prostori nezadostni in otroci vse bolj ostajajo doma. Morebiti spet pripravimo kakšno akcijo s Trikraljevsko akcijo za Burundi, ki je sedaj že med tremi najrevnejšimi deželami na svetu! KDOR IMA UŠESA ZA POSLUŠANJE, NAJ SLIŠI!

Bog lonaj vsem, ki boste na misijonsko nedeljo mislili in molili za naše ljudi in sirote. Kako hudo je človeku, ko pri spovedi stara ženica, vsa skrivljena ponižno prišepne: Oče, lačna sem. Zaman sem jo iskal zunaj po spovedi, da bi ji pomagal s kakšno drobtinico... Reveži imajo svoje dostojanstvo!

Naj njihov krik prebudi vašo velikodušnost. Kakšen blagoslov zame, da smem biti tukaj z njimi in ne med bogatimi v mestu! In koliko slovenskih misijonarjev, ki delimo isti vsakdan in podobno okolje! Vi, dragi prijatelji pišete našo vsakdanjo knjigo dobrote in Karitas. Še naprej nam ostanite zvesti in skupaj lajšajmo bedo tukajšnjih Lazarjev in zapuščenih otrok.

Molimo za vas in za blagoslov v vaših domovih.

Molimo za vse, ki ste trpeli v zadnji katastrofi, ki je prizadela Slovenijo.

Sprejemamo vse to z vero, da nas Gospod ne preizkuša čez naše moči in nas tako po teh znamenjih vzgaja za dobro in presežno.

Hvala vsem otrokom, ki bodo tudi letos šli v misijonsko križarsko vojno za njihove vrstnike v Afriki.

Ne bojte se potrkati na vrata vsake slovenske hiše!

Povedali bodo drugi, koliko dobrega vam je uspelo napraviti za otroke v Afriki!

Ugando sem zapuščal v nedeljo, 19. avgusta, in hitel naravnost v Burundi, župnijo Rukago, kamor sem prispel 20. avgusta.

Svežina podnebja je bila zame kot prerokenje. 50 tisoč kristjanov ni malo za tri duhovnike in pripravnik bogoslovca Benjamin, ki opravlja enoletni staž v naši skupnosti dveh Slovencev in dveh domačinov. Naše delo je v prvi vrsti misijonsko, pastoralno. Potem zaradi izredne obubožanosti prebivalstva zelo zelo karitativno. Dežela, ki je pretežno agrarna in se je pred slabima dvema letoma skobacala iz dolgoletne državljanske vojne, je zaznamovana z veliko revščino, ki človeku ne da spati. Potem še dolge suše in vremenske anomalije, ki so botrovale in še botrujejo umiranju od lakote in posredno tudi od bolezni. To je grenki pelin, ki ga misijonarji s krvavečim srcem pijejo v Burundiju, tretji najrevnejši državi na svetu!

Kljub vsemu je naše veselje tudi ob dejstvu, da je ob visoki nataliteti končno vsem otrokom, po za- slugi novega predsednika, zagotovljena brezplačna osnovna in srednja šola. To je najslajši sad trpljenja v vojni in nagrada. Kako in kje se učijo...sramota, pa vendar se učijo.

Dragi prijatelj Jurij!

Pozdravljen v tem misijonskem tednu!

Sem pač v novi realnosti in le v mestu lahko napišem kakšen mail!

Le satelitska povezava bi bila možna v misijonu. Ta pa je škandalozno draga v primerjavi z revščino, v kateri živimo v misijonu!

Torej, sprejmi z zamudo to pisanje in naredi čudež!!! Molitve in prijateljstvo!

Pisal sem večkrat v misijonsko pisarno, pa je server vse zavrnil. Še ta kazen povrh vsega! Gospod je na naši strani in naša župnijska cerkev je posvečena Mariji, Božji Materi! Korajžno naprej! Berem uvodnike in drugo. Ne udajte se! Upajmo, da bo Evropa le enkrat postala skupna hiša za vse njene otroke brez izjeme in izločevanja! Misijonarimo še naprej skupaj in prisrčna hvala vsem, ki nas podpirajo pri našem delu. Hvala sobratom duhovnikom, ki kot pridne čebelice zbirajo darove bogatih src za naše bogate reveže!

Misijonarimo še naprej skupaj! Veliko misijonskih rožnih vencev se bo zmolilo v teh dneh na naših 53 gričih!

Za vse hvaležni Danilo Lisjak, misijonar v Burundiju

Kratke

Razstava slik Za srce Afrike

17. oktober je svetovni dan boja proti revščini, zato je v predverju glavne dvorane Državnega zbora RS predsednik Državnega zbora, g. France Cukjati, odprl razstavo slik Za srce Afrike, ki so jo na Slovenski Karitas pripravili skupaj z učitelji in učenci iz 88 osnovnih šol po Sloveniji. Odprtja se je udeležilo tudi 60 učencev iz osnovne šole iz Kamnika, ki so v imenu več kot 1000 osnovnošolcev, ki so sodelovali v likovni delavnici, predstavili sporočilo solidarnosti z otroki v Afriki.

Z razstavo in aktivnostmi so se ob 17. oktobru v okviru GCAP (Global call to action against poverty) pridružili prizadevanjem mednarodne skupnosti za odpravo revščine. Otroci so predstavili po eno izbrano sliko iz sodelujočih osnovnih šol, ki si jih bo mogoče ogledati tudi na spletni strani <http://www.karitas.si/afrika>. Sodelavci Slovenske Karitas so bili na odprtju razstave na voljo za vprašanja v zvezi z mednarodnim delom in konkretnimi razvojnimi projekti, ki jih izvajajo v Ruandi, Burundiju, Bocvani in Zambiji.

V okviru dobrodelne akcije Za srce Afrike, ki se je začela avgusta, so doslej zbrali 143.000 evrov. Z zbranimi sredstvi bodo podprli naslednje projekte:

-V Burundiju v kraju Ruza bodo zgradili novo porodnišnico, kar je nujno potrebno, saj je smrtnost med ženami, ki rojevajo doma, zelo velika.

-V Rwisabi bodo zgradili dodatne prostore zdravstvenega centra (bolniške sobe, sanitarije, pralnica in izolirnica).

-V Bocvani, v kraju Serowe, bodo pomagali invalidnim otrokom v domu za invalidne otroke in mladino.

-V Zambiji, na območju Mumbwa district, v sodelovanju s Slovenskim zdravniškim društvom - sekcijo za tropsko medicino, bodo začeli s projektom zagotavljanja kapacitet za preventivo pred malarijo, ki je bil sofinanciran od avstrijske EU-Platforme in slovenskega Ministrstva za zunanje zadeve.

-V Ruandi, v kraju Zaza, bodo poskrbeli za 35 otrok sirot, ki jim bodo omogočili osnovne pogoje za preživetje.

Dodatne informacije dobite pri g. Petru Tomažiču na Slovenski Karitas, tel. 01/300 59 60, GSM: 041/821 834 in e-naslovu: peter.tomazic@karitas.si

Zaključek škofijskega postopka za nadškofa Antona Vovka

12. oktobra je v prostorih nadškofijskega dvorca v Ljubljani potekala slovesna sklepna seja škofijskega postopka zbiranja podatkov o življenju in učenju Božjega služabnika in kandidata za blaženega, ljubljanskega nadškofa Antona Vovka (1900-1963). Ljubljanski nadškof in metropolit, msgr. Alojz Uran, ter drugi odgovorni za postopek so podpisali listine, ki zagotavljajo pristnost zbranega gradiva.

Na škofijski ravni se je postopek uradno zaključil v soboto, 20. oktobra, ob 9. uri s sv. mašo v ljubljanski stolni cerkvi sv. Nikolaja, kjer so zbrano dokumentacijo zapečatili in jo bodo poslali v Rim na Kongregacijo za zadeve svetnikov. Ta bo dokumente preučila in o njih podala končno sodbo.

Tradicionalno romanje župnije in PD Rupa-Peč Na Koroško h Gospe Sveti in še kam

Letno romanje, ki ga pripravlja župnija Rupa-Peč s Prosvetnim društvom, je bilo, kot po stari navadi, na zadnjo nedeljo v septembru. Modern avtobus Avrigo, ki ga je upravljal šofer Lojze iz Nove Gorice, je točno ob 6.30 zapeljal proti Vidmu. Za kratek postanek smo se ustavili pod Sv. Višarjami pri Trbižu. Ob vstopu v Avstrijo, ki nima več meje z Italijo, smo telefonsko poklicali prof. Jožeta Wakouniga. On nas je pričakal pri Gospe Sveti.

Kot domenjeno, smo najprej obiskali knežji kamen in okoličico. Profesor je temeljito prikazal vso zgodovino Koroške in njenih kulturnih spomenikov ter sedanje stanje. Romanjji smo z zanimanjem

prisluhnili: poslušali bi ga še in še. A po enajsti uri smo morali biti v baziliki za nedeljsko bogoslužje. Pred mašo je nastopil pevski zbor iz Avstralije, verjetno koroških emigrantov. Zapeli so tudi slovensko. Ko bi jaz zvonček bil. Ko so odpeli zadnjo pesem, smo pristopili k oltarju, pevci pa s prof. Mirkom Butkovičem k mogočnim orglam. Pri oltarju sta lepo ministrirala Samuel in Manuel.

Vse je v cerkvi potekalo tako, kot se je bil domenil msgr. Jože Kopeinik z župnikom. Posebno doživetje nas je čakalo v Tinjah, v domu Sodalitete, ne samo kosilo, pač pa predvsem živa beseda ravnatelja g. Jožeta. Pričaral nam je namreč ogromno delo (tega

mladega delavnega koroškega duhovnika), ki je ustvaril in nudi v tej ogromni in funkcionalni hiši duhovno hrano spoštovanja med Slovenci in Nemci; vrstijo se srečanja za laike in duhovnike, duhovne vaje, predavanja, reševanja problemov, ustvarjanje razumevanja in edinosti.

Ob odhodu smo zaželeli tako msgr. Kopeiniku kakor sodelavcem nadaljnjih uspehov in navdušenja. Pot proti domu nas je vodila skozi predor Karavanke na Brezje. Tu smo na kratko pozdravili Kraljico Slovencev. V Ljubljani smo se poslovili od bogoslovca Butkoviča, ki se je vračal v semeniško hišo. Potovanje ni bilo dolgočasno, ker nas je zlasti gospod Bruno poživil z notranjim vrelcem veselja in petja. Ne samo čudovito jesensko vreme ves dan, ampak tudi skrita perfektna režija mlade predsednice PD Rupa-

Peč, Martine Gereon, je nam vsem priskrbelo bogato doživetje romanja v dve svetišči, kulturno razgledanost in

prijaznost Koroške pri prof. Jožetu Wakounigu ter msgr. Jožetu Kopeiniku. Njim in vsem, ki so nesebično

stregli za dobro počutje in molitve ter veselje, izrekamo toplo in prisrčno zahvalo!

Viljem Žerjal

Kratke

Misijonska prireditev v Štandrežu

Misijonski krožek štandreške župnije je v nedeljo, 21. oktobra, pripravil pestro misijonsko prireditev. V župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu se je zbralo veliko ljudi, predvsem staršev

Foto DPD

in sorodnikov nastopajočih otrok. Spored je bil zelo raznolik, od filma s prikazom delovanja misijonarjev v Afriki do mladinskega ameriškega muzikala iz obdobja 60. let. Program je vseboval tudi ritmične in glasbene točke. Štandreški župnijski otroški zbor je pod vodstvom Alessandre Schettino zapel nekaj ljudskih motivov. Ves dan je bil bogat srečelov za misijone.

Štandreški igralci na Dobrovi pri Ljubljani

Podjetna mlada skupina gledaliških navdušencev kulturno-umetniškega društva Dolomiti iz občine Dobrova pri Ljubljani že vrsto let pripravlja gledališki abonma, ki se odvija v krajevnem kulturnem domu in ki ga redno obiskuje nad 150 ljubiteljev gledališča. Letošnji abonma se je začel v soboto, 20. oktobra, z nastopom dramskega odseka Prosvetnega društva Štandrež. Štandreški igralci so se hvaležni publiki predstavili z enodejankama Na trimu in Čudna bolezen. V soboto, 13. oktobra, pa je štandreška skupina odigrala v Kranjski Gori Kovačevičevo delo Balkanski špijon.

Na nedavni mesečni seji upravnega odbora ZSKP

V četrtek, 18. oktobra, je bila mesečna seja upravnega odbora Zveze slovenske katoliške prosvete. Med glavnimi točkami dnevnega reda sta bila sestava programa niza veseloiger Iskrivi smeh na ustih vseh in skupni projekt Preko mej. V začetku prihodnjega leta, in sicer meseca januarja, bo Zveza že deseto leto zapored organizirala štiri gledališke predstave s humoristično oz. zabavno vsebino. Predstave bodo potekale v Kulturnem centru Lojze Bratuž; dve bosta na nedeljo popoldne, dve pa med tednom. Predsednica Franca Padovan je na seji tudi poročala o sestanku zamejskih kulturnih organizacij, med katerimi je tudi ZSKP, ter Javnega sklada za kulturne dejavnosti iz Slovenije za pripravo skupnega projekta, ki nosi ime Preko mej in ki je bil prvič izveden lani. Na omenjenem sestanku so se predstavniki organizacij dogovorili o osnutku scenarija in o okvirnih datumih skupne prireditve, ki naj bi stekla v mesecu aprilu prihodnjega leta. Med drugim je bil podrobneje sestavljen program letošnje Cecilijanke, ki bo 24. in 25. novembra v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Člani Zveze se bodo poklonili vojnim žrtvam v Gonarsu v nedeljo, 28. oktobra, ob 11.30.

Glas sakralne glasbe v goriški stolnici

V soboto, 27. oktobra, bo ob 19.45 v goriški stolnici drugi koncert v nizu glasbenih srečanj, ki jih prirejajo ob obnovitvi orgel Zanin. Protagonist večera bo ženski zbor Cappella Civica iz Trsta, ki ga vodi Marco Sofianopulo, spremljata pa Giorgio Marcossi na flavto in Manuel Tomadin na orgle. Zborovski sestav ima korenine v skoraj petstoletni ustanovi tržaške občine, ki skrbi za liturgično petje v baziliki sv. Justa. Sestavlja ga šestnajst članic z izvrstnimi glasbenimi vrlinami. Na sporedu so dela Jehana-Aristea Alaina, Francisa Poulenca in samega Sofianopula na besedila Paola Magrisa. To bo gotovo priložnost za bogato glasbeno in duhovno srečanje. Vstop prost, toplo vabljeni!

Romanje na Reko in na Trsat

Župnija na Rojcah prireja v nedeljo, 18. novembra, izlet-romanje na Reko z obiskom Marijinega svetišča na Trsatu. Odhod izpred cerkve na Rojcah ob 6.30, maša ob 10. uri na Trsatu, popoldne ogled Reke, vrnitev v večernih urah. Cena 35 evrov, vpisi v župnijskem uradu (0481 22239 ali 333 5740657).

Goriški nadškof msgr. Dino De Antoni obiskal Feiglovo knjižnico

“Spoznavajmo se, da se bomo bolj cenili!”

V nizu srečanj, ki jih goriška slovenska knjižnica Damir Feigel prireja z vidnimi osebnostmi, je v torek, 16. t.m., kot prvi gost obiskal knjižnice v prostorih KB centra na Verdijevev korzu nadškof Dino De Antoni. Toplo so ga sprejeli predsednik Narodne in študijske knjižnice prof. Viljem Černo, ravnatelj Milan Pahor in vodja goriškega oddelka, že 20 let prava “duša” knjižnice, Luisa Gergolet. Prof. Černo je bil z obiskom posebno zadovoljen, saj, nam je povedal, “je to prvi goriški nadškof, ki je prestopil prag naše knjižnice. Goriška se odpira, to daje upanje v prihodnost!”

Gostu, ki sta ga spremljala vikar za slovenske vernike msgr. Oskar Simčič in tajnik g. Alessandro, so spregovorili o poslanstvu knjižnice, ki želi vse bolj vrednotiti kulturni zaklad našega prostora z zbiranjem knjižnega in neknjižnega gradiva, pa tudi o tem, da postaja ustanova vedno bolj pravo kulturno stičišče zlasti mladih. Gergoletova mu je razložila, da veliko vlagajo že v formacijo otrok in jih

skušajo privabljeti na tak način, da doživijo prijetne urice ob branju. Goriška se spreminja, je rekla, uporabniki knjižnice tudi; med njimi niso samo Slovenci, temveč tudi Italijani oz. pripadniki drugih narodov. Tudi s pomočjo take knjižnice je naše mesto lahko lepše: “Pomembno je odpirati vrata. Pri tem pa ne smemo pozabiti na to, kdo smo.” Nadškofu so predstavili galerijo avtorskih portretov slovenskih književnikov, razne oddelke, posvečene literaturi, raziskovalnemu delu, slovarjem in enciklopedijam, prostore, kjer mladi berejo in študirajo, kjer imajo dostop do časopisja, računalnikov in spleta. Sam gost, velik ljubitelj branja, je povedal, da je knjiga pravzaprav najboljši prijatelj, saj te ne moti in se ne užali, če ga zanemariš. Prof. Černo se je nadškofu zahvalil za občutljivost

Foto DP

do srčne kulture, posredno pa tudi Cerkev, ki je prek uglednih osebnosti in tudi z ustanovitvijo semenišča vedno in s pogumom izkazovala prijateljstvo do slovenske jezikovne skupnosti na Goriškem. “Nekateri so za to plačali na lastni koži.” Z razliko od Trsta in tudi Vidma je Goriška odprta in prijazna, ki se vse bolj odpira sodelovanju na vseh ravneh. “Če se bomo spoznali še

bolje, se bomo gotovo tudi bolj cenili,” je še povedal predsednik knjižnice. Pomembno je tkati prijateljstva in imeti dobro voljo. Nadškof je povedal, da predsednik kot posledice ideologij žal živijo tudi takrat, ko so ideologije že pokopane. “Ko pa italijanska mama pospremi k vam otroka, ki ima slovenskega očeta, in se tako sreča z vami, sejete”.

DD

GORIŠKI VRTILJAK Abonma Mali polžek

Malce pozabljiv petelin zakikirikal v novo sezono

Sivino zimskih dni in učne težave bo tudi v letošnjem šolskem letu preganjala pisana družina štirih predstav, s katerimi se bodo osnovnošolci v dveh abonmajih Goriškega vrtiljaka, Malem polžku in Velikem polžku, srečevali od oktobra do februarja 2008. Gledališko sezono za najmlajše obiskovalce naših dvoran prireja že enajsto leto Kulturni center Lojze Bratuž ob sodelovanju Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, ki že vsa leta prijazno nudi svojo strokovno pomoč. Na povabilo Goriškega vrtiljaka so v letošnji sezoni prvi prestopili prag Kulturnega centra Lojze Bratuž zadnji letniki vrtcev in prvošolci iz goriškega in doberdobskega ravnateljstva, v torek, 16. oktobra. Žal je bila iz tehničnih razlogov na kasnejši datum prenesena napovedana predstava Ostržek Lutkovnega gledališča Maribor. To spremembo je KCLB pravčasno javil šolam in vrtcem, da ne bi bilo kakih nevšečnosti in negotovosti.

V goste je prišlo Lutkovno gledališče Jože Pengov iz Ljubljane s predstavo Petelin se sestavi slo-

venskega pisatelja in dramatika Daneta Zajca, ki prav te dni slavi svoj 78. rojstni dan (26. 10. 1929). Po tridesetih letih se je igrice o malce raztresenem petelinu, ki se pred zgodnjim jutranjim kikirikanjem sestavlja in sploh prebujata in pri tem srečuje z različnimi živalicami in njihovimi posebnostmi, ponovno znašla na odskih deskah v sicer povsem novi igralski zasedbi, a v postavitveni zasnovi taka, kot je bila na krstni uprizoritvi. Zelo velike, pisane, čudovite lutke živih barv, ki pritegnejo pozornost še tako nepazljivega otroka, so nastale po posrečenem, domišljjsko bogatem in učinkovitem osnutku slikarja in ilustratorja Milana Bizovičarja (1927-2006). Pred tridesetletjem je ta predstava, kot je zapisano v ličnem gledališkem lističu, pome-

nila pravo revolucijo v pristopu k lutkarstvu in lutkovni animaciji: poleg lutk je namreč v ospredje prvič prišla tudi igralčeva igra. Ob svojem nastanku je doživela zelo topel sprejem, prejela vrsto nagrad in bila na mnogih najboljših odmevnih festivalih.

Po toliko letih ohranja predstava nespremenjeno svežino in sporočilno moč - navsezadnje smo

sonca, Medea Novak z Novogoriškega, nekdanja članica Amaterskega mladinskega odra, ki ga pod okriljem SNG Nova Gorica vodi režiser in pedagog Emil Aberšek.

Po torkovih pritrdilnih odgovorih na vprašanje: ti je bila igra všeč? menimo, da so, tudi ob dodatnih pojasnilih učiteljev in učiteljic in splošnem pogovoru v razredu, kar je tudi eden izmed namenov Goriškega vrtiljaka - , otroci osvojili uprizoritev in z

ta petelin mi vsi, ki se počasi levimo iz poveljev dojenčka v odraslo osebo -.

Naj omenimo, da je bila med igralci, v vlogah vretenca, noge, bahave kače, očarljive zvezde in

njo spoznali delček lutkarskega in sploh gledališkega sveta, ki zna vselej razkrivati nekaj novega, nepoznanega in vabi k razmišljanju o nas samih.

JK

KULTURNI DOM Komigo: 5 žensk.com

Duhovit, izzivalen pogled na moške

Komigo, trijezični festival komičnega gledališča, v organizaciji Kulturnega doma in Zadruga Maja ter s sodelovanjem drugih slovenskih in italijanskih ustanov, je po pomladnem nizu raznolikih predstav ponudil še zadnjo, jesensko, v ponedeljek, 8. oktobra. V goste je prišel Špas teater iz Mengša z eno izmed zadnjih uspešnic, 5.žensk.com, ki je na svojih že preko 280 ponovitvah zabavala nešteto gledalcev

po slovenskih odrih. Predstavo, v kateri nastopa pet žensk, izmenoma izoblikuje devet poklicnih igralk - Marijana Breclaj, Ica Putrih, Mirjam Korbar Žlajpah / Nina Valič, Tina Gorenjak, Janja Majzelj / Mojca Funkl, Zvezdana Mlakar in Katarina Čas - iz različnih slovenskih gledaliških hiš. Dramski splet uvede “novinarka”, ki postavlja občinstvu tudi izzivalna vprašanja o moških in njihovih veselejših sposobnostih.

Od gledalcev seveda pričakuje tudi primerne odgovore. Sicer pa uprizoritev okvirno prikazuje pet žensk, ki udobno sedijo na divanu in kramljajo o moškem svetu. Slednji ostaja

neznanka, saj vsaka izmed nastopajočih v samogovorni izpovedi ugotavlja, da bi morali moški, kot zelo občutljivi stroji, priti na svet s priloženimi navodili za uporabo. Pet od-

ličnih igralk predstavlja ravno toliko ženskih osebnosti z različnimi značjskimi odtenki in pogledi na življenje. Z duhovitimi monološkimi razmišljanji preresetavajo vprašanja o

moških nasploh in tudi o tem, če se bosta moški in ženska vendarle kdaj miselno ujela, saj imata popolnoma drugačne pristope do vsega, kar se dogaja v njunem vsakdanjiku. Pri tem seveda ni izvzeto skupno življenje s spolnostjo vred.

Z interpretacijsko veščino in vsebinsko duhovitostjo, ki nedvomno vsebuje vsakdanje resničnosti žensk v odnosu do moških, so igralkle spravile v smeh - mestoma morda tudi v zadrego! - gledalke in gledalce, ki so ob pritrjevanju preživeli dve prijetni, sproščujoči gledališki uri. Včasih se pač prileže tudi bolj nezahtevna, tržna, za širšo publiko zasnovana predstava!

JK

Jubilej podjetja Terpin

Osemdeset let vztrajnosti in poslovnih uspehov

O b 80-letnici ustanovitve vabi podjetje Terpin kupce, znance in prijatelje na praznovanje, ki bo potekalo v petek, 26. oktobra. Slovesna obeležitev jubileja se bo začela ob 11. uri v prostorih Hotela Perla v Novi Gorici (Kidričeva 7), kjer bo pel Slovenski oktet; kratko zgodovino podjetja bo opisal Janez Dolinar, pozdravil bo Marjan Terpin, prisoten bo tudi minister RS za kmetijstvo Iztok Jarc. Od 15. do 20. ure pa se bo praznovanje nadaljevalo na sedežu podjetja v Gorici (Ul. III Armata 179): poskrbljeno bo za gostitev ob igranju ansambla Notranjci in pihalnega orkestra Goriška Brda.

Domačini v Števerjanu so Terpinovim že pred desetletji pravili Palerji. To je bila bolj bajtarija kot nekaka kolonska domačija. Mati Francka je bila velikega in močnega srca ter duhovite iznajdljivosti. V takratni splošni revščini in lakoti brez grunta je za petero mladih sinov smiselno poskrbela. Rudolfa je poslala za vajenca k peku, Tinčeta za kovača, Lojzeta na prijateljsko kmetijo, Karlota za zidarja, Franceta za vajenca v trgovino z živili. Po nekaj letih se je 22-letni Franče opogumil in 25. julija 1927 odprl lastno trgovino v kletnih prostorih, ki mu jih je dala v najem družina Terčič v zaselku

Bukovje. Tako se je začela zgodba. France je prodajal jestvine in vse, kar so na kmečkih domačijah potrebovali. Urnika ni poznal, vsaka ura je bila dobra. Težav ni manjkalo. V času druge svetovne vojne so oblasti pobrale France in ga vtaknile v posebne bataljone. Vrnitev gospodarja po vojni je pomenila obnovo trgovske dejavnosti. Kljub revščini se je tedaj začela prebujati pospešena mehanizacija kmečkih opravil. Sinova Ciril in Ivan sta z očetovo podporo začela prodajati stroje najprej po Furlaniji, nato po bližnji Sloveniji.

Razširili so zastopstva s prevzemom novih blagovnih znamk (Nibbi, BCS, Lamborghini, Maschio idr.). Marjan je zapustil uradniško delo na števerjanski občini in se pridružil bratoma. Posel se je kar uspešno širil na vso takratno Jugoslavijo, k temu so prispevali razstave in sejmi. Dejavnost so kmalu preselili v lepo trgovsko središče v ul. Duca d'Aosta v Gorici in opustili trgovino z jestvinami in mešanim blagom. Sredi 70. let so zgradili prvo halo v ul. III Armata, nato še drugo. Tudi kasneje je podjetje doživelo še nekaj pretresov vse do razpada Jugoslavije. Ivan je izbral svojo

pot, delniško podjetje sta prevzela Ciril s sinom Andrejem in Marjan s sinovi Simonom, Matejem, Janezom in Vlasto. Z umnim gospodarjenjem se je podjetje uveljavljalo v novih trgovskih razmerah.

Leta 2000 je Ciril umrl. Po dveh letih negotovosti je Marjan s sinovi odkupil celoten paket delnic. Na novo sta se postavili trgovska usmeritev in strategija podjetja. Prevzeli so nova zastopstva, razširili dejavnost na vse države nekdanje Jugoslavije in si zastavili cilje, ki so privedli do občutnega povečanja obsega prodaje.

Meseca marca 2004 so uredili

novi samopostrežno trgovino, ki je bila prej namenjena le nadomestnim delom, in ji pridružili Agrario, ki je bila prej v središču mesta. Pred dvema letoma so Simon, Matej in Janez za bolj smotno in uspešnejšo organiziranost ustanovili v Sloveniji sorodno podjetje NI-PRET d.o.o. s sedežem v Volčji Dragi. V istem času so odkupili še zadnjo pomembno trgovino, ki se je v Gorici ukvarjala s prodajo kmečkih strojev, in tako prevzeli nekatera nova zastopstva. Novi izzivi pomenijo

zastopstva slovenskih tovarnih kmetijskih strojev na italijanskem trgu.

Nove razsežnosti poslovanja ponuja vključitev Slovenije in drugih bližnjih držav v EU. Odprava carinskih omejitev poenostavlja poslovanje, bližnja odprava tudi policijske kontrole na meji bo povsem spremenila obmejno življenje in nudila neslutene ugodnosti v trgovini.

Dela je veliko, uspehi sledijo po zaslugi smotne organiziranosti, za katero skrbijo Simon, Matej, Janez in Vlasta s podporo očeta Marjana, pa tudi po zaslugi številnih uslužbencev in sodelavcev.

Obvestila

Skupnost družin Sončnica prisrčno vabi starše na martinovanje na kmetijo Rojc in Polanec (Zalošče, Dornberk). Sobota, 10. novembra. Informacije in vpisovanje (do 7. 11.): 0481 534004 (Ani, v večernih urah). Število je omejeno, zato pohitite s prijavi.

Društvo slovenskih upokojencev in KRUT vabita v nedeljo, 28. oktobra, na prireditev Starosta mali princ, ki bo v Kulturnem domu v Gorici ob 17. uri. Zjutraj pa bo organizirana ekskurzija z obiskom Benečije (Čedad in Špeter). Odhod iz Gorice s trga pred Rdečo hišo ob 9. uri. Za ekskurzijo se je treba prijaviti na tel. 0481 532092 (E.D.) ali tel. 040 360072 (Krut, TS).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja tradicionalno martinovanje v soboto, 3. novembra, v restavraciji Kapriol v Dolu. Iz Gorice bo na razpolago avtobus. Vpisovanje pri poverjenikih. Na račun 20 evrov.

Darovi

Namesto cvetja na grob gospe Milene Tomsic Ferfolja darujejo za društvo krvodajalcev iz Sovodenj: Joško Černic 20 evrov, Marjan Černic z družino 70 evrov; družina Cotič 100 evrov; Ana in Joško Petejan 50 evrov.

Čestitke

Erika Černic je uspešno opravila odvetniški izpit. Z njo se veselijo mama, tata, Marko in Peter z družino.

Ob uspešno opravljenem državnem odvetniškem izpitu se z Eriko Černic veselimo vsi Markotinovci, ji čestitamo in ji

voščimo, da bi bila uspešen "jezični duohtar"!

Sožalje

Ob težki izgubi našega dolgoletnega pevca in člana PD Rupa-Peč Miljana Kogoj izrekata zbor in društvo Rupa-Peč iskreno sožalje ženi Vidi, otrokom, sestram in ostalim sorodnikom.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 26.10. do 01.11.2007)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 26. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: narodno zabavna in zabavna glasba, zborovski kotiček, iz krščanskega sveta, zanimivosti, humor, obvestila.

Ponedeljek, 29. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound: moderna glasba včeraj in danes, kotiček za popevke Đorđa Novkovića; Živemu se vse zgodi; Zanimivosti in obvestila.

Torek, 30. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 31. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: 90 let od kobariške gfenzive II. del - Izbor melodij.

Četrtek, 1. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

KULTURNI DOM GORICA Okrogla miza

O naših medijih

Foto Bumbaca

Minuli petek, 19. t.m., je bil v Kulturnem domu v Gorici lep večer o slovenskih medijih pri nas, ki ga je priredila Slovenska kulturno gospodarska zveza in ga

je vodil njen predsednik za Goriško Ljvio Semolič. Za iztočnico je poudaril predvsem skorajšnji padec schengenske meje pri nas, saj bo Slovenija kmalu vstopila v t.i. schengensko območje. Jole Namor za Novi Matajur, Mirjam Koren za programski oddelek deželnega sedeža RAI in Marij Čuk za slovenski informativni oddelek, Duško Udovič za Primorski dnevnik in Jurij Paljk za naš tedenik so v plodnem pogovoru prikazali današnje stanje medijev v naši sredi, kot so tudi izpostavili nove izzive, ki so pred nami, istočasno pa tudi opozorili na nujnost medsebojnega dialoga in večjega povezovanja, v katerega nas silijo že razmere današnjega časa in družbe.

Sezona KC Lojze Bratuž, SCGV Komel in ZCPZ

Orgelski koncert Mirka Butkoviča

Arhivski posnetek

center L. Bratuž, Slovenski center za glasbeno vzgojo E. Komel in Združenje cerkvenih pevskih zborov, je bil preteklo soboto v cerkvi sv. Ivana v Gorici lep in vsebinsko bogat orgelski koncert. Kakor pred časom v Mirnu in na Mirenskem Gradu se je tudi tokrat mladi koncertant - o njem smo v našem listu že pisali pred koncertom - odlikoval po svoji izvežbanosti, po smislu za interpretacijo slogovno in časovno različnih avtorjev, v

registrih, izvalil kar največjo zvočno barvitost. Poslušalci so lahko sledili orgelski glasbi od 15. stol. dalje in od skladateljev, živčih med 19. in 20. stol. do našega sodobnika Stanka Jericija. Posebej bi omenili Buxtehudeja, Podbielskega, Janačka in lirčno izvedeno Kerubinsko pesem N. Čerepnina. Kot blesteč finale sta izzvenela Preludij v C-molu in Fantazija v G-duru J.S.Bacha. O Fantaziji

je Pierre Vidal v delu Bach et la machine-orgue (1973) zapisal, da je globoka izpoved vere, vere v Boga in v Glasbo, da se v njej Bachov duh poglablja v božje bistvo. Orgelski koncerti Mirka Butkoviča kažejo zavzetega in prodornega poustvarjalca del iz svetovne orgelske literature ter napovedujejo še veliko pomembnih dosežkov na njegovi umetniški poti.

AB

MOŠKI PEVSKI ZBOR MIRKO FILEJ GORICA

OD SRCA DO SRCA ZDRAVKO KLANJŠČEK

pol stoletja zvestobe petju in narodu

SODELUJEJO:

Mešani pevski zbor Rupa-Peč, Cerkevni pevski zbor Jazbine, Cerkevni pevski zbor Plešivo, Moški pevski zbor "Anton Klančič" Miren in Moški pevski zbor Mirko Filej

Nedelja, 28. oktobra 2007, ob 16. uri
v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih skupin
Štandrež 2007

Gledališka skupina KUD DOLOMITI - DOBROVA

Marsha NORMAN

LAHKO NOČ MAMA

drama

Režija: Franci Končan

Nedelja, 28. oktobra 2007, ob 17. uri

Župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

KROŽEK ANTON GREGORČIČ IN
STRANKA SLOVENSKA SKUPNOST
vabita na srečanje

OB 60-LETNICI POVOJNE OBNOVITVE SAMOSTOJNEGA POLITIČNEGA NASTOPANJA

Predavatelj: časnikar Ivo Jevnikar

v ponedeljek, 29. oktobra,
ob 20.00 v Kulturnem centru Lojze Bratuž

JAVNI RAZPIS

PRIZNANJE KAZIMIR HUMAR

1) Zveza slovenske katoliške prosvete, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov podeljujejo priznanje društvom in organizacijam ali posameznikom na osnovi utemeljitve predlagateljev in po presoji organizacij, ki priznanje podeljujejo.

2) Predloge za priznanje zbira Zveza slovenske katoliške prosvete na podlagi javnega razpisa.

3) Priznanje se praviloma podeli v mesecu februarju za ustvarjalne dosežke, za pomemben prispevek k razvoju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, za publicistično delo in za izjemne dosežke pri organizacijskem delu na kulturnem področju.

4) Priznanje lahko prejmejo tisti, ki delujejo v goriškem prostoru.

5) Predloge za priznanje je treba oddati do 31. decembra 2007 na naslov: Zveza slovenske katoliške prosvete - 34170 Gorica-Gorizia, dvored 20. septembra 85, s pripisom na ovojnico: "Predlog za priznanje".

V okviru koncertne sezone 2007/8, ki jo prirejajo Kulturni

tem primeru pa še po sposobnosti, da je iz orgel, skromnih po obsegu in

Knjižni sejem v Frankfurtu Izgubljenost med knjigami

Ali je za slovensko založništvo sploh smiselno, da troši denar za knjižni sejem v Frankfurtu, ko pa ga tam (skoraj) nihče ne opazi, čeprav gre za največjo tovrstno prireditel na svetu? Najbrž bi le bilo škoda udeležbo opustiti, gotovo pa kaže razmisliti, kako bolj opozoriti nase. Slovenska državna stojnica je nekoč zmogla program okroglih miz in drugih prireditev, čeprav sestavljen na hitro in brez večjega odmeva. Tokrat niti od teh naporov ni ostalo prav nič. Letos je bil Drago Jančar edini avtor, ki je slovensko besedo zastopal tudi zunaj slovenskega sejemskega prostora. Kdor ni nikoli doživel tolikšne količine knjig na kupu, si, če gleda recimo iz slovenske perspektive, pravzaprav niti ne more čisto natančno predstavljati, kaj knjižni sejem v Frankfurtu sploh je. Predstave ne morejo izboljšati niti znana statistična dejstva, namreč, da se je tukaj zbralo več kot sedem tisoč razstavljavcev iz stoosmih držav, dalje, da se lahko po neskončnih, kilometre dolgih hodnikih cele ure sprehajamo mimo skoraj štiristo tisoč knjig, od katerih več kot sto dvajset tisoč nosi svežo letnico. V tej množici držav, jezikov, kultur in literatur nastopata - vsaka na svojem koncu - tudi Slovenija in Italija, slednja že leta s preizkušenimi izdajami,

dobiva publiko z osebnostmi, kot je Umberto Eco. Prav takrat, ko so po ozvočenju na sejmišču razglasili, da je letošnja Nobelova nagradjenka za književnost Doris Lessing, je Eco imel tiskovno konferenco in vprašali so ga tudi, kaj si misli o letošnji izbranki. Bolj ali manj skozi zobe je dejal, da mu ni čisto prav, ker nagrade dobivajo večinoma angleško pišoči avtorji. Res, Eco moramo pritrditi, pa čeprav bi ga na to kritično misel napeljala zgolj nevoščljivost ali oči tek, ker nagrade, recimo, ni dobil Tržačan Claudio Magris, do zadnjega eden od resnih kandidatov. In če bi Magris nagrado le dobil, bi njen sij najbrž vsaj nekoliko oplazil še Slovence. Mimogrede, kar zadeva Doris Lessing, v slovenščini so na voljo štiri njena dela: Generalka za pekel, Trava poje, Zlata beležnica in letos še Kleft. Vsi ti romani so izšli več desetletij za izvirniki. Zdaj, ko je Lessingova nobelovka, si slovenski bralci lahko obetajo kakšen prevod več, morda v zbirki Nobelovi nagradjenki, ki jo založba Didakta nekako še ohranja pri življenju. In slovensko založništvo v Frankfurtu? Nič posebnega, če ne še huje, bi lahko rekli. Državna stojnica je vsako leto skromnejša; letos je bila celo za tretjino manjša po površini in za približno polovico po udeležbi. Komaj trinajst založb in štirje tiskarji so bili pri-

dinske knjige, ni bilo več zraven. Zakaj tak upad in nezainteresiranost? Založniki kažejo na Ministrstvo RS za kulturo, ki naj bi po njihovem mnenju za državno predstavitev prispevalo več denarja, kajti velik del bremena državne predstavitve zdaj pade na založnike, ki pa so zasebna (le delno od države dotirana) podjetja. Ministrstvo je doslej nekajkrat financiralo udeležbo slovenskih pisateljev, in po navadi jih je bilo deset, ki naj bi imeli literarne nastope. Letos razen Draga Jančarja ni bilo nobenega, ki bi tudi nastopil. Jančar je bil v Frankfurtu predvsem zato, da je prevzel nagrado Jean Améry za svoje eseje, podelili pa so mu jo v enem najmenitnejših hotelov, v Frankfurter Hof. Naslednji dan je podpisoval svoje knjige. Kakšne posebne gneče pri tem dogodku ni bilo; toda pri Jančarju je bilo še vedno več ljudi kot prejšnja leta na literarnih branjih, ki so pogosto od-

dolžnosti (založniki in novinarji), po navadi razen naključnih radovednežev ni bilo nikogar drugega. Slovenska literatura se pač še vedno ne zna ponujati - morda evropskemu bralcu tudi premalo pove. Mladinska sekcija Društva slovenskih pisateljev je tokrat prevzela pobudo. Izdali so anto-

snikov dvajsetega stoletja. Razstava je ponujala bistvo in se ni kiti la s kakšnim, na oko všečnim razkošjem. Frankfurtsko sejmišče je še najbolj podobno nekakšnim tovarniškim halam, ki se vzpenjajo tri, štiri nadstropja, po katerih se na dan zgnete na sejmišče več kot petde-

mogel otipati več kot kakšen odstotek niti vseh tistih del, ki so - recimo - kje po svetu dobile najvišje nacionalne ali mednarodne nagrade. Nobene možnosti ni, da bi slovenski bralec v nekem znosnem časovnem zamudništvu dobil na voljo v prevodih vsaj tisti skromni odstotek najboljših in z nagradami potrje-

nih del. Pet dni na leto sta knjiga in založništvo res v središču pozornosti kulturne in poslovne srenje. Usoda, najbolj podobna prazniku žensk, nekdanjemu dnevu žena v nekdanjih vzhodnih režimih: vsa pozornost in hvala tisti čas je veljala njim, ženskam. Takoj, še naslednji dan, pa se na vse pozabi. Takrat, ko je v

logijo z naslovom Trata skrivnosti ter pripravili pregled ilustracij, s čimer naj bi pridobili tuje založnike in agente. Znano je, da se ta hip najboljše trži Lila Prap, "izvozniki artikel" Mladinske knjige.

Poseben, častni gost je bila letos Katalonija. Prvič se je zgodilo, da se je v tej vlogi predstavila regija in ne država. Katalonci so to priložnost izjemno dobro uporabili. S prireditvami so preplavili vso Nemčijo, in to s programi, ki so ponujali ne samo literaturo, pač pa z vsemi zvrstmi umetnosti, od glasbe do gledališča in filma. V gosteh je bilo kakšnih sto katalonsko pišočih avtorjev, zato so pisci katalonske narodnosti, ki pa pišejo v kastiljščini, protestirali zaradi "diskriminacije". Temeljna razstava o Kataloniji in njihovi kulturi je bila vsebinsko izredno premišljena. Izvedli smo, da so Katalonci imeli prvo industrijsko, se pravi v sodobnem smislu organizirano založništvo v Evropi že v 15. stoletju, knjige v katalonščini izhajajo že osemsto let, v svetovno kulturo so dali vrsto imen, kot so arhitekt Anton Gaudi, "oče magične Barcelone", slikarja Miró in Dalí, Josep Carner pa je eden najpomembnejših katalonskih pe-

set tisoč obiskovalcev. V petih dneh je na samem sejmišču na voljo več kot dva tisoč dogodkov - literarnih nastopov, predstavitev knjig in avtorjev, okroglih miz in podobno. Tudi zunaj sejemskega prostora in po vsej Nemčiji poleg knjig in literature zavladajo tudi glasba, ples, gledališče, razstave - in vse to je povezano s knjižnim sejemom. Še najboljši bralec lahko obupa nad to količino potiskanega papirja, dogodkov in ljudi. Intelektualni napor, ki jih s to neznansko količino knjig zmore svet, so neznanski. Posameznik tega bogastva nikoli ne bo niti približno obvladal, še najboljši bralec ali najprizadevnejši urednik na založbi ali bibliotekar v kakšni od svetovnih knjižnic ne bo nikoli

Frankfurtu največji knjižni sejem, se govori o potrebnosti in koristnosti branja, o usihanju bralne kulture, o upadanju kriterijev, o anti-kulturnih potezah lastnikov založb in medijev, tudi ministrstev za kulturo, ki sledijo predvsem poslovni logiki in zato brez pomislekov uničujejo ugledne založniške hiše, najboljši lastniki v najboljšem primeru "samo" krčijo programe, znižujejo merila literarne kvalitete in avtorske honorarje ... V petih dneh je sejma konec in kmalu potem se svet znova vrne v letargično vseenost, ukvarjanje s problemom, kaj s knjigo in branjem bo, pa je prepuščeno centrom finančne moči, ki si je kulturo že zdavnaj podredil.

Peter Kuhar

predvsem o svoji umetnosti, zgodovini in tudi književnosti. In pri-

pravljeni združiti denar in se predstaviti skupaj. Najmočnejše, Mla-

padla, saj med obiskovalci razentistih, ki so bili tam po službeni

V razstavišču Nikolaja Pirnata v Idriji

Razstava o temi foto humor Edija Šelhausa

Edi Šelhaus je znan slovenski fotograf, ki je med drugo svetovno vojno deloval kot partizanski fotoreporter. Po osvoboditvi je odšel v Trst in kot filmski snemalec za slovenski Filmski obzorik in jugoslovanske Filmske novosti s filmsko kamero spremljal odločilne poveljne dogodke na Tržaškem. Svoje prispevke je objavjal v različnih časopisih in revijah, še zmeraj pa je dejaven in ustvarjal. Šelhaus na razstavi v Idriji prikazuje slike na temo humorja. Posnetke na to temo je že predstavil na razstavi s naslovom Sto stotink humorja Edija Šelhausa na Opčinah pri Trstu med 22. in 24. februarjem 1977. Del posnetkov s tokratne razstave pa je bil predstavljen tudi na razstavi Fotozgodbe Edija Šelhausa v muzeju novejšje zgodovine v Ljubljani. Šelhaus pojasnjuje, da so dela na temo humorja nastala, potem ko je opravil svojo službeno dolžnost in posnel naročene fotografije. Mimogrede je zabeležil še tiste zanimive in nenavadne motive na temo živali, otrok, humorja, ki so ga najbolj pritegnili. Ti motivi so pozneje izšli predvsem v slovenskem humorističnem časniku Pavliha. Razstava fotografij na temo Foto humor Edija Šelhausa na razstavišču Nikolaja Pirnata na gradu Gewerkenegg v Idriji bo na ogled od 28. oktobra.

Novost na ljubiteljskem gledališkem obzorju

Obeta se zanimiva koprodukcijaska predstava

Ustvarjalna sodelovanja med slovenskimi poklicnimi gledališči so zadnje čase kar pogosta, še posebno med primorskimi dramskimi hrami, naj spomnimo iz lanske sezone le na Bakhantke, koprodukcijo SSG Trst in SNG Nova Gorica, in Namišljenega bolnika, SSG Trst in PPF. Te odrske vezi so vselej doživele velik uspeh med gledalci, pa tudi ugodne odmeve kritike. Dokaj nenavadna pa so taka združevanja med ljubiteljskimi gledališkimi skupinami. Vsaka deluje rada v svojem krogu, vezana je na delovne urnike svojih igralcev, ki si za vaje odtrgujejo kar nekaj prostega časa. Kljub temu se prav med amaterji v letošnji sezoni spletajo zelo obetavni stiki. Da bi izvedeli kaj več o tem ljubiteljskem gledališkem prepletanju zemljepisno kar oddaljenih sku-

pin, smo se obrnili do režiserja Emila Aberška in našega odrskega veterana Božidarja Tabaja. Aberšek bo režijsko vodil predstavo, ki se bo porodila ob sodelovanju igralcev gledališča Toneta Čufarja z Jesenic, ki je nosilec projekta, slovenskega igralca iz avstrijske Koroške in Marka Brajnika ter Božidarja Tabaja, dveh stebrov dramskega odseka PD Štandrež. "Ta zamisel je tlela že precej časa", je dejal Aberšek. Gledališče z Jesenic je na Novogoriškem že "stari znanec", saj že dolgo sodeluje z otroškimi predstavami na Goriškem vrtiljaku in s predstavami za odrasle na ljubiteljskem področju. Razgibana gledališka dejavnost je tudi pri nas in na Koroškem, zato je vzklila želja po predstavi, ki bi jo oblikovali Slovenci iz treh dežel, Gorenjske, Koroške in Primorske oz. zamejstva.

Tako je ob misli na lanskoletno 250-letnico rojstva A. T. Linhartarja in na dejstvo, da se bodo kmalu izbrisale vse meje med nami in da prav zato moramo še bolj ščititi svoj dramski potencial, začela nastajati komedija Županova Micka. Delo je bilo vseh mogočih in načinov in zdaj bo doživelo še eno. Oziroma se v Linhartov čas, ko je bila slovenska dežela dinamična, na prepihu med Trstom in Dunajem, kjer je živel več narodnosti, teži Aberškov režijski koncept prav k prvotni biti Linhartove

ve igre. Da bi dosledno zasedel igralce z različnih koncev, ki se izražajo vsak v svojem narečju, si je zamislil dramski okvir, nekakšno igro v igri: župan slavi svojo zmago in na slavo povabi goste iz različnih krajev. Tako se na prazniku znajdejo domačini, Gorenjci, Primorci in Korošci. Vsak izmed njih prinese s sabo košček svoje zemlje in jezikovne barvitosti. Aberšek je zagotovil, da Linhartovega bese-

dila ne bodo spreminjali, dodali so mu le »prolog« prav zato, da bi utemeljili narečno raznolikost. Premiera - ali predpremiere - naj bi bila na Jesenicah 19. novembra. Tabaja se je ta koprodukcija zdela zelo zanimiva, zato se je takoj ogrel zanjo, čeprav so pri štandreskem dramskem odseku zelo obremenjeni z vajami, nastopi itd. Sedaj pa z Markom hodita še vsak konec tedna na vaje na Jesenice.

To zahteva od njiju kar nekaj energije, pa tudi stroškov, a ker je ta gledališki načrt vabljiva novost, rada žrtvujeta svoj čas. Predstava se je že začela izoblikovati, bogatili jo bodo petje in plesni gibi, za katere skrbi Janez Mejač, za brušenje narečnih odtenkov pa Alenka Bole Vrabec. Med igralci že veje prijateljsko vzdušje in tehnična ekipa gledališča Čufar namena temu projektu veliko pozornosti. Aberšek je pristavil, "sedaj je moja vloga ta, da gledališko poenotim igralsko skupino, a vsakemu pustim njegovo jezikovno posebnost".

Tabaj je še dodal, "prav bi bilo, da bi predstava doživela čim več ponovitev in da bi jo videli tudi v Gorici. Vsekakor naj bi med 20. in 25. decembrom obeležila padec meje med Slovenijo in Italijo ter Slovenijo in Avstrijo".

Iva Koršič

Ustvarjalci ljubiteljske koprodukcijaska predstave na bralni vaji

Kulturni center Lojze Bratuž / Društvo za umetnost Kons Zaključil se je mednarodni načrt Interars

Društvo za umetnost Kons je v petek, 19. oktobra, v Kulturnem centru Lojze Bratuž predstavilo dela, ki so nastala na večdisciplinarnih delavnicah v okviru Mednarodnega projekta vizualnih umetnosti Interars. Razstavo, ki si jo bo mogoče ogledati do 16. novembra, so predstavili podpredsednik društva Kons Rado Jagodic in koordinatorka ter ideatorka projekta Jana Pečar. Poleg Franke Žgavec pa je spregovoril tudi Maurizio Tremul, predsednik Društva pripadnikov italijanske narodne skupnosti - Italijanske unije iz Kopra, ki je skupaj z drugimi slovenskimi in italijanskimi društvi sponzorirala projekt. Člani društva Kons, ki deluje v prostorih Slovenskega informativnega centra v Narodnem domu v Trstu,

se ukvarjajo z najrazličnejšimi projekti na več ustvarjalnih področjih. S svojim delom vzpostavljajo povezavo med likovnimi ustvarjalci, slikarji, kiparji, fotografi, grafičnimi in multimedijскими oblikovalci, režiserji, arhitekti in ljubitelji umetnosti. Povezujejo se še z drugimi društvi in ustanovami, organizirajo različne umetniške dogodke, tečaje, razstave, delavnice. V okviru Interarsa, ki je vseboval pet delavnic in je bil kot največji projekt, po besedah Rada Jagodica, velik izziv za društvo, je sodelovalo trideset avtorjev čezmejnega italijansko-slovenskega prostora. Interars nadgrajuje projekt Umetniki dveh manjšin in spada v evropski program Interreg, namenjen pa je povezovanju ustvarjalcev vizualne umetnosti, ki pripadajo italijanski

manjšini v Sloveniji in slovenski v Italiji, seveda s sodelovanjem avtorjev obeh večinskih skupnosti. Delavnice so se odvijale od novembra leta 2006 do julija letošnjega leta na Jazbinah v Goriških Brdih, v Piranu, v Čedronu v Nadiški dolini, v Pliskavici na Krasi in v Trstu ter tako tudi geografsko opisale idejo, iz katere izvirajo. Udeleženci so se poleg likovnih umetnosti ukvarjali še s fotografijo, režijo in plesom, kar je ravno tako prikazano na zaključni razstavi v Kulturnem centru. Poleg fotografij, ki na avtorski način povežejo gledalca z dogajanjem na kolonijah, sta vzdušje delavnic priklicala tudi Tomaž Kolar in Tomaž Nedoh z dvema glasbenima pripevkoma, na Jazbinah pa je bil po odprtju še umetniški performans. Na razstavi, ki jo bodo ponovili še v

Foto DP

Kopru, so predstavljene slike, fotografije in instalacije, ki so nastale na srečanjih. Udeleženci so se posluževali klasičnih likovnih tehnik, preizkusili pa so se tudi v bolj konceptualnih projektih in tako ustvarili potovanje od fotografske, slikarske figurlike preko vseh stopenj razdiranja oblik, do objektov, sestavljenih iz bolj uporabnih ali manj uporabnih materialov. Stvaritve so sad medsebojne primerja-

ve, razmišljanja, doživljanja domačega ozemlja, oživljanja preteklosti, njene interpretacije v sodobnem času. Ideatorka projekta Jana Pečar je poudarila, da je namen avtorjev in organizatorjev ravno poglobljanje vase v odnosu do svojega kraja, korenin, kar predstavlja poleg tega še ustvarjalno preizkušnjo. Doživljati te kraje, ki so jih tako močno zaznamovala stoletja, dojeti njihovo sporočilo in pri tem

rušiti, graditi ali oboje, iskati svežino, jasnost v preprostih dejanjih, potezah. Na tak način se vsak posameznik spoznava, opazuje sebe v odnosu do sočloveka, ki je obenem enak in drugačen. Iz istega temeljnega koncepta, ki so si ga zastavili, so se tako rodile najrazličnejše ideje in stvaritve, vsak je prispeval svoj del večplastnega mozaika mnogih oblik.

Katarina Brešan

Kratki

Oče Romuald - Lovrenc Marušič iz Štandreža v znanstveni publikaciji

Slovenki muzikolog dr. Franc Križnar je maja 2006 na mednarodnem simpoziju Pasijonska dediščina, posvečenem Boki Kotorski, predaval o štandreškem rojaku očetu Romualdu, sicer Lovrencu Marušiču (1676-1748), avtorju Škofjeloškega pasijona. Predavanje je izšlo v zborniku Boka Kotorska - jedno od izvorista hrvatske pasijonske baštine, te dni ga je izdala zadruga Pasijonska baština iz Zagreba.

V Novi Gorici predstavitev zbornika o Ivanu Trinku

V Goriški knjižnici Franceta Bevka v Novi Gorici bodo 25. oktobra ob 18. uri predstavili Zbornik o Ivanu Trinku, spodbujevalcu spoznavanja in dialoga med kulturami, kot je zapisano v vabilu za udeležbo na slovesnosti. Predstavitev so pripravili Kulturno društvo Ivan Trinko v Čedadu, Goriška knjižnica Franceta Bevka, Slovenska knjižnica Damir Feigel v Gorici in Pokrajinski arhiv v Novi Gorici. O zborniku oz. o Ivanu Trinku pa bodo govorili Roberto Dapit, Živa Gruden, Michele Obit in avtorji prispevkov, objavljenih v omenjenem delu. Ivan Trinko je v naši narodni in verski zgodovini zapisan kot dušni pastir in teolog, obenem pa se je ukvarjal z literaturo, glasbo, filozofijo, prevajalstvom, geografijo, aktivno politiko in še z drugimi dejavnostmi. Svojim aktivnostim in poslanstvu je Ivan Trinko poskušal dati dva osnovna predznaka: verskega in narodnega. Avtorji novega zbornika o Ivanu Trinku so prepričani, da ostaja še kaj neodkritega v različnih vidikih njegovega dela in življenja in da je treba Trinkov izziv v novih in sodobnih oblikah ponuditi vsem Slovincem in ne samo rojakom v Beneški Sloveniji oz. videmski pokrajini.

Za naš jezik

"Kar ni tuje, zaničuješ..."

"Slovenec je zaznamovan z velikim veseljem za tuje jezike in z majhnim za svojega", je nekoč zapisal Alojz Rebula. In prav je imel, če seveda odmislimo vedno prisotne častne izjeme. Grenko pripombo lahko utemeljimo. Mnogokrat smo preveč pod vplivom tujega jezika, ne mislimo po slovensko, in to ne samo takrat, ko je tujščina bogatejša, ampak tudi takrat, ko je revnejša od slovenščine. Nekaj primerov! Nekje sem prebrala: Kras zakriva turistični potencial. Seveda je tu na mestu skrija. Politik XY naj gre domov! Bolj slovensko: ...naj odstopi!

Včasih gre samo za besedni red. Primer: Seveda, mnogi se sprašujejo, kako bo z nami raje nadomestimo s Seveda se mnogi sprašujejo, kako bo z nami. Znano je, da Tržačani imamo vedno prav pa z Znano je, da imamo Tržačani vedno prav.

Simpozij o p. Škrabcu na Kostanjevici Naglasna teorija in slovenska narečja

Franciškski samostan na Kostanjevici nad Novo Gorico pripravlja vsako leto simpozij o delu, ustvarjalnosti in dognanjih jezikoslovca Stanislava Škrabca, ki je kar okoli 42 let svojega življenja preživel v omenjenem samostanu, ki je tudi zaradi njegovega bivanja in ustvarjalnosti znan v slovenskem jezikoslovju in kulturi. Letošnji že šesti simpozij je obravnaval temo Škrabčeva naglasna teorija slovenskega knjižnega jezika in slovenskega na-

rečja. Prebrali so deset referatov znanih jezikoslovcev, ki delujejo v Sloveniji v raznih visokih šolah oz. v okviru Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Eden izmed referatov je analiziral Škrabčevo naglasno teorijo, kot se kaže v kriškem govoru. O jezikoslovcu Stanislavu Škrabcu, simpozijih in sodelavcih, ki taka zbiranja pripravljajo, je v predstavitveni zloženki razmišljal frančiškanski pater David

Šrumpf. Povzemamo nekaj bistvenih ugotovitev predstojnika samostana na Kostanjevici. "Hvala Vam, akademik prof. dr. Jože Toporišič, ki vse svoje znanstveno življenje cenite delo pater Stanislava Škrabca, se vanj poglobljate ter vsa ta leta prek Škrabčevega dela to patrovno jezikovno in duhovno bogastvo razdajate nam vsem. Zahvaljujem se desetim predavateljem, ki so za letošnji simpozij pripravili prispevke, in vsem, ki ste ali so sodelovali že tudi na prejšnjih simpozijih. Vaše delo bo trajno ohranjeno v zbornikih simpozijev, ki so brez dvoma

pomemben prispevek k slovenskemu jeziku-

slovju. Predvsem gre zahvala Mestni občini Nova Gorica in Škrabčevi družini iz Hrovače, ki se zavedajo znanstvene in duhovne veličine patra Stanislava Škrabca. Simpoziji so sicer jezikoslovni, znanstveni, pa nam vseeno odkrivajo tudi človeško in duhovno veličino našega sobrata, skromnega in ponižnega frančiškana. Tudi druga področja njegovega življenja in dela bi bila vredna posebne predstavitve v takšni ali drugačni obliki.

V okviru letošnjega simpozija so udeleženci spoznavali, kaj je pater zapisal o slovenskih narečjih, ki ne razbijajo edinosti našega naroda in našega knjižnega jezika, temveč ga bogatijo. Jezik je, kot je želel in napovedal Stanislav Škrabec, "najdražji zaklad, ki nam ga je Bog dal, kot narodu kot Slovincem, zato je gotovo Božja volja, da ga ljubimo." Pri pripravljanju simpozijev oz. pri ohranjanju duha in veličine jezikoslovca in patra Stanislava Škrabca sodelujejo Mestna občina Nova Gorica, ki je pokroviteljica omenjenih zbiranj, Slavistično društvo Slovenije s predsednikom prof. Miranom Košuto, slovenska frančiškanska provinca sv. Križa v Ljubljani, častni odbor, ki ga vodi akademik, prof. dr. Jože Toporišič in Organizacijski odbor pod vodstvom patra Davida Šrumpfa, predstojnika frančiškanskega samostana na Kostanjevici.

M.

Republika Slovenija Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu

Nagradni natečaj

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu objavlja nagradni natečaj za diplomska, magistrska in doktorska dela na temi: A: Slovenci v zamejstvu B: Slovenci v izseljenstvu Namen natečaja je spodbujanje in nagrajevanje raziskovalne dejavnosti dodiplomskih in podiplomskih študentov na področju zamejske in izseljenške tematike in s tem krepitev zavesti o njeni pomembnosti za ohranjanje slovenske identitete v matični domovini in zunaj njenih meja. Na nagradni natečaj se lahko prijavijo kandidatke in kandidati iz Republike Slovenije in tujine. Predmet nagradnega natečaja so uspešno zagovarjana

diplomska, magistrska in doktorska dela na kateri koli univerzi v Sloveniji ali zunaj nje, ki obravnavajo tematike slovenskih skupnosti zunaj meja RS. Na natečaj Urada lahko kandidirajo tudi dela, ki kandidirajo na drugih podobnih natečajih. Upoštevana bodo dela, zagovarjana v obdobju od 01.11.2006 do 31.10.2007. Nagrajena bodo tri dela za področje zamejstva in tri dela za področje izseljenstva, in sicer prvi nagradi za vsako od področij v višini 800 evrov ter po dve nagradi v višini 600 evrov. Na predlog strokovne komisije se Urad lahko odloči tudi o večjem številu nagrad v eni od kategorij, vendar skupno število nagrad ne sme presegati

skupnega števila razpisanih nagrad (6) in fonda 4.000 evrov. Najboljša dela bodo na željo nagradencev prejela tudi priporočilo Urada za objavo. Strokovna komisija bo ocenjevala diplomska, magistrska in doktorska dela z različnih področij na temo slovenskega izseljenstva oziroma zamejstva. Pri tem bo upoštevala naslednje osnovne kriterije: izvirnost teme - pristopa, uporabnost v smislu ohranjanja slovenske identitete zunaj meja Republike Slovenije in povezanosti z njo, strokovnost in zahtevnost dela. Sodelovanje naloge na natečaju se šteje kot soglasje avtorja, da se prispelo delo obdrži v arhivu Urada. Način in rok prijave na na-

tečaj

Kandidati naj na naslov Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Železna cesta 14, 1000 Ljubljana s pripisom "ZA NAGRADNI NATEČAJ" pošljejo ali dostavijo en vezan izvod svojega dela v trdih platnicah, potrdilo o uspešno opravljenem zagovoru diplomskega, magistrskega ali doktorskega dela z razvidnim datumom zagovora in kratek življenjepis z osebniimi podatki in kontaktnimi (tudi elektronskim) naslovom. Strokovna komisija bo dela sprejemala do vključno 30.11.2007, rezultati natečaja pa bodo znani predvidoma do konca marca 2008. Svečana podelitev nagrad bo sledila predvidoma v spomladi leta 2008. Dodatne informacije na tel. 01 430 28 55 (vsak delavnik med 9. in 15. uro).

Zorko Pelikan
DRŽAVNI SEKRETAR

Kratki

Poklon pokojnim slovenskim prebivalcem mesta pri sv. Ani

Slovensko pastoralno središče v Trstu vsako leto organizira, pred prazniki Vseh svetih, na osrednjem tržaškem pokopališču pri sv. Ani, sv. mašo, ki se daruje za vse slovenske pokojne prebivalce mesta. Tako je bilo tudi v nedeljo, 21. oktobra, ko je sv. mašo daroval škedenjski duhovnik Dušan Jakomin. V pridigi se je spomnil na božjega služabnika g. Jakoba Ukmarja in zbranim pojasnil, da gre beatifikacijski postopek na škofijski ravni proti koncu in bo kmalu predan v Rim. Sledil bo tudi prekop s škedenjskega pokopališča v škedenjsko cerkev. Spomnil je, da vsi pokojniki potrebujejo molitev, posebno pa je izpostavil hvaležen spomin na pokojne dušne pastirje, redovnike in redovnice, ki so mnogo pripomogli za rast cerkvenega občestva v mestu.

Vsako leto prisostvuje dogodku veliko slovenskih vernikov. Že pred sv. mašo so se zbrali v pokopališki cerkvi in pod vodstvom ravnatelja Slovenskega pastoralnega središča msgr. Marija Gerdola za pokojne zmolili rožni venec.

Bogoslužja se je udeležil tudi škofov vikar msgr. Franc Vončina. S petjem je sodeloval Združeni cerkveni pevski zbor ZCPZ iz Trsta pod vodstvom Edija Raceta in doprinesel svoj delež k občutenemu doživetju. Po službi božji so se nekateri pevci odzvali prijaznemu povabilu družine Debelis. / Jana Barba

Izšla Mladika št. 8

Med bralce stopa osma, oktobrska številka Mladike z zanimivim literarnim branjem, razmišljanji in mladinsko prilogo Rast.

O vlogi manjšine v slovensko-italijanskih odnosih je govor v uvodniku Odjuga. Avtor članka z zadoščenjem beleži novosti, ki nam jih je prineslo poletje na manjšinskem področju: nov paritetni odbor, odobritev seznama občin, kjer se bo izvajal zaščitni zakon, podpis zadevnega vladnega odloka predsednika Napolitana in dvojezična srednja šola v Benečiji. Ne moremo prezreti dejstva, piše v uvodniku, da so vsaj nekateri od omenjenih dosežkov potekali skoraj vzporedno s Prodijevim uradnim obiskom v Ljubljani. Italijanska politika je bila dolgo let dokaj hladna do svoje vzhodne sosedo, vstop Slovenije v EU, uvedba evra, skorajšnja odprava državnih meja in slovensko predsedovanje Uniji so dogodki, ki so vplivali na meddržavne odnose. Manjšine v tem dogovarjanju igrajo le obrobno vlogo, postale so bolj ovira kot pospeševalnik meddržavnih odnosov, čeprav ne moremo mimo dejstva, da je manjšina na pogovorih med Janšo in Prodijem iztržila veliko in je zato zdaj le od institucij in politikov odvisno, ali bomo znali izhodišče smotrno uporabiti v konkretnem, da bodo pristojnosti paritetnega odbora čim večje in da bo zato njegovo delovanje čim bolj učinkovito.

V Mladiki je ponatisnjen del govora predsednika Vlade RS Janeza Janše na slavnostni akademiji ob 80-letnici ustanovitve društva TIGR ter pridiga tržaškega škofa msgr. Evgena Ravignanija 2. septembra na letošnjih študijskih dnevih Draga na Opčinah. V njej poudarja škof, da se kristjan ne sme umikati zgodovinskemu dogajanju, še posebno ne tistemu, ki se piše v družbi, v kateri sam živi; Cerkev mora biti prisotna v človeški družbi in ne sme biti ne obupana ne vdana v usodo.

Na literarnih straneh Mladike so novela Mance Kremenšek Križman Na obisku, pesmi Vladimirja Kosa Na koncu poletne noči in Nekaj rosnih kapljic znanosti ter nadaljevanje romana Čarodejke.

Med zgodovinskimi članki je zapis Lojzke Bratuž o rokopisu iz leta 1751, ki se hrani v Zgodovinskem pokrajinskem arhivu v Gorici in je primer jezikovno zanimivega in vsebinsko neobičajnega rokopisa. Jezik je slovenščina s tolimskimi posebnostmi, rokopis pa obravnava problem meje med beneško republiko in avstrijsko monarhijo, kajti omenjena meja je dobri dve stoletji povzročala napetosti in razprtije. Lida Turk piše o slovenščini v času Gentilejeve šolske reforme, točneje o skrbi ravnatelja Cirila Metodove šole Andreja Čoka, kaj bo s slovenščino, ko bo reforma veljavna tudi za njegovo šolo. V Mrvica iz družinske kronike piše Aleksander Furlan o svojem nonotu in romih, ciganih, ki so do leta 1943 prihajali taboriti v tržako predmestje Greto. Sledijo še intervju s Sergijem Pahorjem o zbornikih študijskih dnevov Draga, Antena, ocene knjig in razstav ter poročilo o verskem življenju Slovencev v Belgiji in na Nizozemskem.

V mladinski prilogi RAST je zanimiv uvodnik Jerneja Ščeka, kronika Kraške ohceti, poročilo o Dragi mladih, intervju z odbojkarjem Lorisom Manijajem in ocena filma Michaela Moora o ameriškem zdravstvu.

DSI Dr. Bernard Nežmah

Zrcala komunizma nekoč in danes

Ni pretirano, če zapišemo, da je bil gost ponedeljkovega srečanja v Društvu slovenskih izobražencev naravnost briljanten. Dr. Bernard Nežmah je v več kot dveurnem pogovoru z moderatorko večera, dolgoletno kolumnistko Dela in publicistko Alenko Puhar, in z občinstvom prodorno, jedrnat, natančno in z neobičajnih zornih kotov predstavil vzgibe, želje, pripravo in potek, a tudi pomen svojih intervjujev, zbranih v sveže tiskani knjigi. Z njim je hotel najti odgovor na poglavitna vprašanja o nastanku, vzdrževanju in zakulisju komunističnega sistema.

Nežmah je po izobrazbi sociolog, tako da zelo rad primerja idejo s prakso iz vsakdanjega življenja. Z

besedo neposrednih akterjev prerašeta "svete resnice", predstavlja družbene iluzije, protislovja in laži ter stalno stremi po novem, tudi neobremenjenem spoznavanju. Premišljuje in si postavlja vprašanja o vsaki zadevi, ker vsak detalj pripomore k celoviti podobi bližnje preteklosti. Ni naključje, da je Puharjeva v uvodnih besedah predstavila Nežmaha kot enega najbolj učinkovitih piščočih ljudi na Slovenskem, ki ga odlikujejo prodornost, zajedljivost in zbadljivost. Njegov nemirni duh lahko bolje spoznamo tudi po tem, da je že od leta 1988 v službi pri tedniku Mladina, redno pa se oglašja tudi v reviji Am-

pak, kar je za slovensko sceno dokaj nenavadno.

Zbirka pogovorov Zrcala komunizma je izšla pri založbi Modrijan. Gre za izbor 23 intervjujev z nekdanjimi veljaki jugoslovanskega komunističnega režima ali

Foto Kroma

ljudmi, ki so bili z režimom povezani oz. so zaradi njega trpeli. Po-

govore je od leta 1995 do 2005 objavil v Mladini. Naj navedemo le nekatera odmevna imena. Profesor ekonomije Aleksander Bajt, ki se je šele pred smrtjo izkazal kot velik disident, je z natančnim preučevanjem partizanskih

dilnega boja. General, diplomat in eden najožjih Titovih sodelavcev Vladimir Velebit je pol stoletja molčal o svoji skrivni poti med bitko na Neretvi leta 1943 v Zagreb, kamor se je šel o miru pogajati na nemški generalštab. Na Nežmahovo vprašanje, zakaj je molčal, je odgovoril, da se je bal, da ga je bilo strah Udbe. Tak odgovor je sicer Nežmah dobil od mnogih komunističnih veljakov, ni pa zadovoljiv, ker so to bile ključne osebnosti tedanjega političnega ustroja.

Hrvaški sociolog, partizan Josip Županov je po raziskavah na partizanskih virih zatrdil, da režim živi, ker je v permanentni krizi. Po izvoru Slovenec, po izbiri pa Srb Stevo Žigon je v Nežmahu izzval raziskovanje o skrajnih odločitvah.

Nežmah privlačno prikazuje življenjsko zgodbo svojih intervjuvancev, s primernimi vprašanji pa še posebno rad izpostavlja protislovja in nedorečeno-

in režimskih virov postavil tezo o nesmislu partizanskega osvobo-

govore je od leta 1995 do 2005 objavil v Mladini. Naj navedemo le nekatera odmevna imena. Profesor ekonomije Aleksander Bajt, ki se je šele pred smrtjo izkazal kot velik disident, je z natančnim preučevanjem partizanskih dilnega boja. General, diplomat in eden najožjih Titovih sodelavcev Vladimir Velebit je pol stoletja molčal o svoji skrivni poti med bitko na Neretvi leta 1943 v Zagreb, kamor se je šel o miru pogajati na nemški generalštab. Na Nežmahovo vprašanje, zakaj je molčal, je odgovoril, da se je bal, da ga je bilo strah Udbe. Tak odgovor je sicer Nežmah dobil od mnogih komunističnih veljakov, ni pa zadovoljiv, ker so to bile ključne osebnosti tedanjega političnega ustroja.

Hrvaški sociolog, partizan Josip Županov je po raziskavah na partizanskih virih zatrdil, da režim živi, ker je v permanentni krizi. Po izvoru Slovenec, po izbiri pa Srb Stevo Žigon je v Nežmahu izzval raziskovanje o skrajnih odločitvah.

Nežmah privlačno prikazuje življenjsko zgodbo svojih intervjuvancev, s primernimi vprašanji pa še posebno rad izpostavlja protislovja in nedorečeno-

odprtju kongresa dobila prav posebno simbolno razsežnost. Poleg Sergija Šlenca je občinstvo nagradilo z močnim alpavzom tudi drugega nagrajenca Slavističnega društva Slovenije, jezikoslovca, etnomuzikologa, glasbenega ustvarjalca, folklorista, imenoslovca Pavleta Merkuja. Tržaška likovnika Boris Zulian in Deziderij Švara sta nagrajencema poklonila v dar vsakemu po eno umetnino.

V dvodnevem sporedu, ki je potekal v prostorih Kulturnega doma, kjer je bila med drugim v četrtek na ogled razstava o zgodovini in položaju slovenskega šolstva v Italiji, za katero so poskrbele tržaške šole vseh vrst in stopenj, in v Narodnem domu, kjer se je nadaljeval slavistični knjižni sejem tukajšnjih in osrednjeslovenskih založb, so predavatelji s svojimi posegi poglabljali vlogo slovenskega jezika

v multikulturnem, obmejnem prostoru, na osnovi štirih tematskih sklopov: primorska večkulturnost, vidiki slovenskega jezika v Italiji, slovensko-italijanske primerjalne vede in slovaropisje, učenje in poučevanje slovenščine v večjezičnem prostoru in dosežki slavistične medkulturnosti.

Ciril Zlobec, Matjaž Kmecl, Alojz Rebula in Boris Pahor so bili prvi predavatelji letošnjega Kongresa; v svojih posegih so

razglabljali o idejnem pomenu meje. O slovenski književnosti so spregovorili Boris Paternu, Aleksander Bjelčević, Matjaž Zaplotnik, Marija Pirjevec, Fedora Ferluga, Janez Vrečko, Nada Djukić, Marija Mercina, Loredana Umek, Vladka Tucovič, Urška Perenič, Milena Mileva Blažič, Nataša Špolad Manfreda, Sonja Žilavec Nemec; jezikoslovne plati slovenskega jezika so se lotili Roberto Dapit, Matej Šerli, Majda Kaučič Baša, Vesna Mikolić, Aleksandra Derganc, Tjaša Miklič, Pavle Merku', Suzana Pertot, Andreja Duhovnik Antoni, Jerca Vogel; tematiko slovaropisja in slavistike so prireditelji prepustili Sergiju Šlencu, Lojzki Bratuž, Ireni Orel, Metki Furlan, Kozmi Ahačič, Petru Weissu, Nataši Jakop; o zamejski mladinski književnosti pa so spregovorili Igor Saksida, Dragica Haramija, Tilka Jamnik, Manca Perko, Darka Tancer Kajnih in Janja Vidmar.

Igor Gregori

KULTURA 18. Slavistični kongres

Uresničen je bil Prešernov sen o slovenš'ni celi

Živeti mejo je nedvomno najbolj posrečen naslov, ki ga je Organizacijski odbor 18. Slavističnega kongresa lahko izbral za tokratno večdnevno slavistično snidenje.

Slavistični kongres je namreč potekal v Trstu, od 18. do 20. oktobra. Slavistično društvo Slovenije je z lanskim kongresom v Zagrebu načelo novo logistično politiko, ki je zlasti s tokratno izvedbo ter prihodnjo, ki bo potekala v Celovcu na Koroškem, še globlje povezala ozemlje izven domovine z osrednje slo-

delavnici Boris Grilanc s Proseka, Liviju in Ireni Milič. Prof. Pangerc pa je pozdravil predstavnike javnih ustanov in zamejskih organizacij, ki so polnili mesta parterja Kulturnega doma.

Kongres je bil v svoji popolnosti namreč dogodek ključnega pomena na področju študija slovenskega jezika in je zato idealno povezoval univerze v Vidmu, Ljubljani, Mariboru, Novi Gorici, Celovcu, Trstu, Kopru. Prisotne sta v Kulturnem domu pozdravila tudi predstojnica Univer-

za katero je znanstveno dokazano in splošno sprejeto, da sodi med slovenska narečja. Glede na to, da je rezijansčina skoraj edina različica slovenskega jezikovnega diasistema v Reziji, da je temeljnega pomena za ohranitev jezikovne raznolikosti v tem delu Evrope in da sta njena raba in rast nujno potrebni za vsestranski kulturni razvoj Rezijanov samih, bo sprejetje in izvajanje omenjenega zakona dejansko prispevalo tudi k izboljšanju položaja rezijanske v Reziji, ovrednotenju krajevnega kultur-

Foto IG

ze na Primorskem, dr. Lucija Čok, in Stefano Di Martino, dekan tržaške filozofske fakultete, ki je zastopal rektorja univerze Francesca Peronija.

18. Slavistični kongres je potekal v znamenju ovrednotenja medkulturnih stikov med našim koncem slovenskega etničnega ozemlja in matičnim. Posebno pozornost so slovenisti posvetili nesprejemljivemu zavlačevanju, ki ga je na zasiedanjih Deželnega sveta FJK zaradi manjše skupine protestnikov deležno sprejemanje deželnega zakonskega osnutka št. 205 o zaščiti slovenske jezikovne manjšine. "V skladu z državnima zakonoma št. 482/1999 in 38/2001 bo ta deželni zakon namreč omogočil med drugim tudi zaščito, ohranitev in razvoj slovenščine oziroma njenih krajevnih narečnih različic v Furlaniji Julijski krajini.

Slavisti smo pri tem posebej zavzeti za ohranitev in razvoj jezikovno dragocene rezijanske,

nega izročila ter vsestranskemu razvoju doline in odprtem duhu sodobnih evropskih načel povezovanja, večjezičnosti in večkulturnosti."

Pomembno mesto je v tokratnem večdnevem slavističnem simpoziju imela tudi večletna sredozemsko-celinska os oz. binarno razmerje med slovenskim in italijanskim miljejem, ki se na jezikovnem področju običajno opredmeti v snovanju italijansko-slovenskih slovarjev. Prireditelji kongresa so tako sklenili simbolično posvetiti letošnji simpozij 400-letnici izdaje prvega italijansko-slovenskega slovarja Gregorija Alasie da Sommaripa, ki je izšel v Vidmu leta 1607. Nagrada za življenjsko delo, ki jo je Slavistično društvo Slovenije namenilo nekdanjemu profesorju italijanistike Sergiju Šlencu, ki je v slovenskem prostoru znan kot snovalec monumentalnega italijansko-slovenskega in slovensko-italijanskega slovarja, je ob slovesnem

st pri izjavah intervjuvancev ali razgalja predsodke, ki so se na njihov račun uveljavili v družbi. Debata v DSI je še v marsičem osvetlila poveljni režim in odnos do njega v samostojni Sloveniji. Nežmah je obdelal problem disidentov, ki jih Slovenija v pravem pomenu besede ni poznala, razen Pučnika. Poveljni poboji so v ljudeh pustili tako močno sled, da so pred to grozoto mnogi obupali. Izpostavljeno je bilo mnenje, da današnji komunisti ločujejo dobro in slabo režima, za slabo pa ni v Sloveniji nihče odgovoren. Problem je še vedno ogromna teža polstoletne indoktrinacije, ki zavira demokratično razmišljanje in jasno obsodbo totalitarizma. Pa tudi zarota molka je, tako kot v preteklosti, izredno učinkovito sredstvo omejevanja demokratičnih dinamik. Tudi o vlogi in življenju medijev je bila izrečena marsikatera pikra, saj v veliki meri še niso dosegli demokratične evropske zavesti.

Matjaž Rustja

OKUSI KRASA Enogastronomska pobuda

Tokratna izvedba posvečena liku ženske

Star pregovor, ki pravi, da hiša ne sloni na kamnu, temveč na ženski, je še vedno aktualen.

Tako je zapisala etnologinja Vesna Guštin v brošuri pete izvedbe enogastronomskega načrta Okusi Krasa. Letošnja rdeča nit pobude Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, ki povezuje v sinergični mreži 18 gostiln (16 s Tržaškega in dve z Goriškega), je ravno poudarek ženskega lika vsake sodelujoče gostilne. Guštinova piše, da se je zamisel rodila iz enostavnega dejstva: dolga tisočletja sta bila priprava hrane in odmerjanje obrokov poglavitna skrb ženske, saj je morala v vlogi matere, žene in gospodinje nasititi celo družino. Iz kuhanja za golo potrebo in iz skromnih sestavin je znala izoblikovati tudi edinstveno in odlično hrano, ki ostaja še danes posebnost vsakega ozemlja. Guštinova opazuje tudi, da sta spretnost in iznajdljivost lastni ženski duši, a vendar je bilo treba nekoč s skromnimi in enoličnimi sestavinami ob loncih veliko več truda in fantazije. Jedi so se rodile spontano, skoraj vedno brez strokovnega izobraževanja. In prav to je umetnost pripravljanja hrane: prislusniti naravnim krajevnim danostim in znati spretno razporejati kombinacije različnih okusov. Ženska je bila torej mati, gospodinja, kuharica, v gostilnah pa tudi "kelnarca". Tako je še dandanes na marsikateri domačiji, v gostilni in restavraciji: tega se bo ljubitelj kraške kuhinje takoj zavedel, ko bo prelistal letošnjo brošuro Okusov Krasa, ki sta jo grafično oblikovala Walter in Paola Grudina, tiskala pa jo je tiskarna Grafica Goriziana. Vsaki sodelujoči gostilni in restavraciji so pridelitelji priložili

sekcije trgovine na drobno SDGZ, predsednik konzorcija Trieste da gustare Walter Stanissa, podpredsednik trgovinske zbornice Alessandro Settimo in odbornik za trgovino in kmetijstvo tržaške občine Paolo Rovis. Predstavniki SDGZ so na tiskov-

skih mesecih bodo namreč v prodaji v sodelujočih jestvinskih obratih, v režiji sekcije trgovine na drobno SDGZ, tipični agroživski proizvodi Krasa in Trsta (zgbanka s trgovinami bo na voljo v gostilnah, pekarnah in samih jestvinskih obratih, ki sodelujejo pri pobudi). Tudi letos Okusi Krasa potekajo v sodelovanju s Konzorcijem za zaščito kontroliranega porekla vin Kras, Čebelariskim konzorcijem za tržaško pokrajino, Pripravljalnim odborom za ovrednotenje tržaškega ekstredeviškega oljčnega olja Tergeste dop in Promocijskim odborom za vrednotenje mlečno - sirarskih izdelkov Krasa v tržaški pokrajini Moisir.

V gostinskih obratih se bodo med pobudo zvrstile številne umetniške razstave, prireditve in degustacije, tudi z izmenjavo kulinarčnih izkušenj obeh strani Krasa, saj je med novimi sodelovanji tokratne izvedbe Okusov Krasa tudi sodelovanje z gostinci slovenskega Krasa, člani Območne obrtne zbornice Sežana. Ta naveza je stekla na podlagi pobude Interreg Utrinki in okusi Krasa brez meja, ki ga skupno izvajajo gostinci SDGZ in OOO Sežana.

Foto IG

še fotografijo junakinj, na katerih sloni gostinski obrat. Okuse Krasa, ki so se začeli že ta teden, sklenili pa se bodo 11. novembra 2007, so uradno predstavili v sredo, 17. oktobra, v prostori tržaške trgovinske zbornice, ki je osrednji pokrovitelj enogastronomske pobude SDGZ. Na tiskovnem srečanju so med drugim spregovorili Davorin Devetak, ki je brošuro uredil, Niko Tence, predsednik gostinske sekcije SDGZ, Ervin Mezgec, predsednik

nem srečanju podrobneje spregovorili o pobudi, ki iz leta v leto postaja vedno bolj obširna in pestra. Letos bo namreč kotichek tipičnih proizvodov ne le v gostilnah in pekarnah, ampak tudi v trgovinah jestvin, na osnovi tradicionalnega sodelovanja s konzorciji medu, oljčnega olja, sira, vina in tudi s konzorcijem Trieste da gustare, ki povezuje vse agroživske proizvajalce in združenja. V času poteka pobude Okusi Krasa in tudi v zimskih ter spomladan-

Obvestila

Založba Mladika sporoča, da bo v petek, 26. oktobra, ob 19. uri, v čitalnici osrednje knjižnice Srečka Vilharja v Kopru (Trg Brolo 1) predstavitev knjige Milana Gregoriča KOPER: TRST - VEČNA TEKMECA Veliki boj za luške tranzitne tovore in transportne poti. Vabljeni!

Društvo Rojanski Marijin dom vabi na predavanje dr. Petra Suhadolca, seizmologa in člana svetovne komisije za potrese, z naslovom Potres: ne smemo se ga le bati. Predavanje bo v petek, 26. oktobra, v Marijinem domu v Rojanu

Dar

V spomin na svoje drage pokojne daruje Anica Trento 25 evrov za poplavljenec v Sloveniji in 25 evrov za misijonarja Danila Lisjaka. **Za Društvo Rojanski Marijin dom** so darovali: Marjuča Batagelj 20 evrov, Gabrijela Zavادل 10 evrov in Jelka Terčon 10 evrov.

KULTURNI KLUB Predavanje

O narodnem domu pri Sv. Ivanu

Sv. Ivan je bil na prehodu iz 19. v 20. stoletje slovensko predmestje z živahnim kulturnim, gospodarskim in političnim življenjem. Tu je stal Narodni dom, ki naj bi ga po odobritvi zaščitnega zakona vrnilo slovenski manjšini, tu se je rodilo družbenopolitično društvo Edinost, tu so bile številne slovenske gostilne. Tej razvejeni in bogati

drugega. Da ne bi šla v pozabo "zavest o preteklem bogastvu" je tako nastal zbornik; njegov izid so omogočile Dežela Furlanija Julijska krajina, Zadruga kraška banka in Zveza slovenskih kulturnih društev. V knjigi so poleg že omenjenih prispevkov še daljši zapis o Vrdeli izpod peresa Sama Pahorja, zgodovina gledališkega

Foto Kroma

preteklosti je posvečen zbornik, ki ga je poleti izdalo Slovensko kulturno društvo Slavko Škamperle, uredila pa Bogomila Kravos. Na pobudo Slovenskega kluba so ga prejšnji teden predstavili tudi v tržaški Gregorčičevi dvorani. O svojih raziskavah, iskanju gradiva, risanju zemljevidov so poleg urednice spregovorili še Igor Čok, Samo Pahor in Aleš Plesničar; Gorazd Bajc, avtor prispevka Pregled zgodovinskega ozadja nastanka Narodnega doma pri Sv. Ivanu, in Neva Zaghet, avtorica Orisa kulturnega in verskega življenja pri Sv. Ivanu pa se predstavite nista mogla udeležiti.

Kot je uvodoma pojasnila Bogomila Kravos, je zbornik Narodni dom pri Sv. Ivanu rezultat skupinskega dela, v sklopu katerega so sodelujoči preverjali oziroma usklajevali poglede in ideje. Izrazila je željo, da bi tak zbornik, ki vsebuje tudi zemljevid, na katerem so označena krajevna in hišna imena, sedeži nekdanjih gostiln, društev in ustanov, dobil vsak tržaški okraj. Kar se iz roda v rod prenaša preko družinskega izročila, so le drobci, kolektivni spomin na obdobje, ko je bil Sv. Ivan v razcvetu, pa je nekaj

življenja pri Sv. Ivanu (tu se je namreč rodila gledališka skupina Josipa Negode, ki je nato delovala v tržaškem Narodnem domu) in bogat izbor izpisov iz tržaškega časopisa Edinost. Oba je pripravila Bogomila Kravos in pri tem obdelala preko petdeset letnikov Edinosti, kar bo gotovo koristilo tudi nadaljnjim raziskovalcem. Prav tako koristen pa bo nedvomno tudi zemljevid, opremljen z mikrotoponimi in oznako številnih nekdanjih svetoivanskih "znamenitosti": informacije je zbiral predvsem Igor Čok, računalniško pa jih je obdelal Aleš Plesničar, ki je poskrbel tudi za oblikovanje ostalega dela publikacije. Torkov večer Slovenskega kluba je želel ponuditi tudi priložnost za debato o prihodnji namembnosti svetoivanskega Narodnega doma. Kot je v pisnem sporočilu pojasnil predsednik SKGZ Rudi Pavšič, sta krovni organizaciji predlagali Deželi (formalni lastnici stavbe), naj v njem uredi predvsem "znanstveno-dokumentacijski in raziskovalni center z interakcijo Odseka za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici ter Slovenskega raziskovalnega inštituta".

Poljanka Dolhar

GLASBENA MATICA Koncertna in abonmajska sezona 2007/08

Glasbeni spleti v duhu vedno bolj pestrega sodelovanja

Koncertna sezona Glasbene matice z naslovom Glasbeni spleti bo tudi letos ponudila pester spored glasbenih srečanj, ki se bodo zvrstila od oktobra do maja. Abonmajsko in koncertno sezono, ki poteka na deželni in letos tudi čezmejnem teritoriju, so predstavili v soboto, 20. oktobra, v galeriji Narodnega doma ob prisotnosti predsednice glasbene šole Nataše Paulin in ravnatelja Glasbene matice Bogdana Kralja. Predsednica in ravnatelj GM sta na tiskovnem srečanju poudarila v prvi vrsti dejstvo, da je koncertna sezona stalnica v skoraj stoletni zgodovini glasbene ustanove: to dolgoletno tradicijo so odgovorni pri GM v zadnjih letih razširili tudi preko mej komorne in simfonične glasbe, ki pa ostajata temeljni sestavini vsakoletne abonmajске ponudbe. V letih so namreč spored popestrili tudi dodatki opernih produkcij, etno glasbe in baleta; večalo se je tudi število sodelovanj z glasbenimi ustanovami in festivali, kar je omogočilo bistveno obogatitev programa. Tako bo tudi letos, ko se bo zvrstilo od oktobra do maja deset koncertov priznanih interpretov in vzhajajočih talentov v šestih različnih lokacijah. Na tiskovnem srečanju je Paulinova poudarila, kako je izbire organizatorjev vodila predvsem pozornost do publike in njenega čim bolj spodbudnega in pozitivnega doživljanja kakovostnega glasbenega trenutka, ravnatelj Bogdan Kralj pa je podrobno poglobil vsebine sezone.

Prvi na vrsti bo koncert v Kulturnem domu v Novi Gorici, ki bo simbolično poudaril glavno, vzgojno poslanstvo Glasbene matice in pomen sodelovanja med sorodnimi glasbenimi ustanovami. 26. oktobra bo namreč nastopil simfonični orkester Zveze primorskih glasbenih šol pod vodstvom stalne dirigentke Marinke Kučec Jurič; večer z mladimi glasbeniki je nastal v sodelovanju z Glasbeno šolo Nova Gorica in Glasbeno šolo iz Postojne. Kulturni dom v Trstu bo prizorišče petih abonmajskih dogodkov, ki jih bo odprl 31. oktobra koncert znanega orkestra iz Padove in Veneta pod vodstvom Antona Nanuta in s solo nastopom pianista Emanueleja Arciulija. Koncert bo v okviru mednarodnega festivala sodobne glasbe Kogojevi dnevi 2007, ki ga prireja KD Soča iz Kanala. V spomin na preminulega slovenskega pianista Primoža Lorenza pa bo njegov nekdanji učenec Aleksander Rojc imel decembra klavirski recital z izvrstnim programom svetovne sodobne in baročne literature. Med najbolj prestižnimi gosti letošnje sezone bo godalni kvartet

Čajkovski iz Moskve (27. februarja), sodelovanje z ljubljanskim narodnim opernim gledališčem pa se bo nadaljevalo z zanimivim koncertom opernih arij, na katerem bodo nastopili solisti, zbor in orkester slovenskega SNG-ja. Pogled na evropsko glasbeno šolstvo pa se bo ob koncu sezone (24. aprila) širil na Slovaško, od

Foto IG

koder bodo prišli glasbeniki stalnih ansamblov Visoke šole iz Banske bistrice. Po otvoritvenem koncertu orkestra ZPGŠ se bo koncertna ponudba v Gorici usmerila v pisane tone ljudskega izročila z nastopom sardinske vokalne-instrumentalne skupine Andhira, ki bo 13. marca predstavila publiko festivala Acros the border svojo posebno mešanico pristne otoške ljudske tradicije in kantavtorske zakladnice Fabrizia De Andreja. Gorica bo prostor dogodkov "na

meji" različnih žanrov; po etno kontaminacijah v Kulturnem domu se bo dogajanje preselilo marca v gledališče Verdi, kjer bo z občinsko podporo gostovala kitajska plesna skupina, ki jo je ustanovila plesalka, nekdanji častnik kitajske vojske Jin Xing. Svetovno znana koreografinja je podpisala produkcijo Shanghai tango, stilno mešanico preteklosti in sodobnosti na krilih sentimentalne zgodbe iz kitajske tradicije. Glasbeni spleti bodo zaživel tudi v Benečiji z dvema koncertoma v pomladanskem času: 7. aprila bo nastopila v občinski telovadnici v Lesah priznana tolkalca Dario

Savron in Fabian Perez-Tedesco kot duo marimb, maja pa bo cerkev v Ažli gostila koncert komornih skupin Akademije za glasbo iz Ljubljane. Abonmajska kampanja za tržaške koncerte se bo nadaljevala do konca oktobra meseca in bo ponujala zelo ugodne cene, s popusti za člane in učence Glasbene matice, mlade do 26. leta starosti in družine. Abonenti bodo imeli na voljo vstopnice za izven-abonmajski baletni dogodek po polovični ceni.

Zgodovinske korenine trenj med Trstom in Koprom

Veliki boj za luške tranzitne tovore in transportne poti

Zgodovinske korenine boja za blagovne tokove med Koprom in Trstom

Zgodovina kaže, da je bila usoda Kopra in Trsta tudi v preteklosti najtesneje povezana z obstojem blagovnega prometa z notranjostjo. Vse od prvih tovarnikov oz. krpanov, prek furmanstva, nastopa železnice, pa vse do današnjih modernih avtocest. Ko so namreč trgovske poti iz notranjosti vodile v Koper, se je razvijal in cvetel Koper, ko pa so bile preusmerjene v Trst, je doživljal svoj vzpon in razcvet Trst. To je bilo očito že v času Beneške republike in habsburške monarhije, ko je nekaj stoletij prihajalo do prask in celo vojn med obema velesilama v težnji po obvladovanju kopenskih

uprav v Italiji, ki se ne omejujejo zgolj na dajanje koncesij, ampak posegajo tudi v tržno in komercialno politiko. Luka je bila opozorjena tudi na nenormalne razmere na VII. pomolu ter na pregovorno zahtevne pristaniške delavce na njem, ki jih ni mogel obvladati niti eden največjih in najbolj izkušenih nizozemskih terminalistov. Kot je tudi bila znana verolomnost italijanske strani pri izvajanju sprejetih dogovorov in celo lastnih zakonov kot tudi dejstvo, da se je Luka spuščala v mesto, ki je pravo leglo protislovenskega razpoloženja. Zato dvomim, da bi se po vseh teh okoliščinah Luka sama podala v tako rizičen projekt. Nasprotno, veliko znakov je, da je bil to projekt dveh

ti Sloveniji svoje interese, in to z veliko nadutostjo.

Kaj nam je prišel povedat Prodi Slovenija potrebuje za uresničitev svojih zgodovinskih strateških odločitev (posodobitev železniškega križa z izgradnjo III. pomola in dvojnega tira Koper-Divača) svež tuj kapital, ker je njena ekonomija prešibka, da bi to zmogla sama. Tega kapitala pa ne more pričakovati od sosedu, ki je, nasprotno, poskušala preprečiti uresničitev dveh od teh načrtov. Dobi ga lahko samo od tistega, ki ima tudi sam interes, da se to zgradi.

Prodi ob svojem obisku ni slučajno pritisnil na vzvod nujnega sodelovanja med severno jadranski mi pristanišči, s poudarkom na Trstu in Kopru. Trst namreč že dol-

in pomorskih trgovskih poti. Najbolj se je ta zakonitost pokazala najprej ob silovitem vzponu Trsta pod Avstro-Ogrsko, ko je l. 1719 postal svobodno pristanišče oz. glavno cesarsko okno v svet, in potem ob njegovem zatonu s priključitvijo k Italiji po I. svetovni vojni, ko so bile trgovske poti iz mesta v notranjost presekane z vsakršnimi političnimi in ideološkimi mejami, ter vzponom Kopra ob njegovi priključitvi k Jugoslaviji, ko se je z izgradnjo Luke Koper velik del blagovnih tokov iz notranjosti preusmeril proti Kopru. Pri tem je rivalstvo med obema pristaniščema, po dveh stoletjih prevlade Trsta, ponovno dobilo krila, predvsem v obliki boja za konjunkturne tovore (kontejnerje, vozila, trajekte, citruse idr.) in prometne poti.

Lekcije s VII. pomola in pri načrtovanju 5. koridorja

Prvi otipljiv poskus sodelovanja obeh pristanišč se je zgodil z ustanovitvijo tržaško-kopske naveze "Trieste International container terminal" (TICT), ki je po odhodu Holandcev prevzela upravljanje VII. pomola v Trstu in ki se je ob travmah, ki jim je bila izpostavljena Luka Koper, bral kot kaka kriminalka. Verjetno v poslovnem svetu ni bilo primera, kjer bi si pogodbeni stranki od samega začetka naprej, že pred sklenitvijo pogodbe, tako različno tolmačili to, kar sta počeli in podpisovali. Tako da se je opazovalcu postavljalo resno vprašanje, čemu sploh silita skupaj, ko pa se tako razhajata. Ljudski rek pravi, da je po bitki lahko biti general. Vendar v primeru polomije na VII. pomolu je kvalificirana javnost že pred podpisom koncesijske pogodbe Luko opozarjala natanko na tiste pasti, na katerih si je potem razbila zobe. To je na pristajanje na podrejen položaj v obliki komaj 49% lastninskega deleža v TICT-u, kar je Luko nujno omejevalo pri upravljanju pomola, pa na vezane roke Luke kot terminalista ob velikih pristojnostih pristaniških

levosredinskih vlad, ki se mu je, z verjetnimi lastnimi poslovnimi interesi, lojalno pridružila tudi Luka. Projekt je bil nato potisnjen v roke tržaških desničarskih oblasti, ki so se ga od samega začetka otepale in se ga na koncu tudi otresle. Še več, obstajajo znaki, da je pri tem šlo celo za vezano trgovino v smislu dogovora "mi na VII. pomol - Italijani v Banko Koper", ki se je za slovensko stran končal s polomijo. Na te okoliščine opozarjam, ker je bilo ob zadnjem obisku Prodi, tako kot v času nastanka TICT-a, ponovno čuti pritisk Italije v smeri sodelovanja obeh pristanišč. Dogajanja na VII. so namreč pokazala, da je tržaška stran pristala na vdor Luke v "njeno svetišče", prvič zato, ker je Luka tja prihajala v podrejenem položaju, drugič, ker je pristala na koncentracijo kontejnerskega prometa v Trstu, in, tretjič, ker se je s tem poslom povezovala Trst-Koper, s čimer so bili naši sosedje dobesedno obsedeni. Zato bi si morali to lekcijo zapomniti in se ogniti novim podobnim eksperimentom. Tudi lekcija pri načrtovanju izgradnje 5. koridorja ni nič manj zgovorna. V okviru svojega nacionalnega programa razvoja železniške infrastrukture si je Slovenija zadala, ob nujni posodobitvi svoje glavne železniške infrastrukture, tudi izgradnjo svoje najkrajše in konkurenčne železniške osi jug-sever (Koper-srednja Evropa), vključno z drugim tirom do Divače. In ravno proti izgradnji tega tira so se z vso silo zaganjali določeni krogi na Tržaškem, na čelu s predsednikom dežele FJK Riccardom Illyjem, kar je v Sloveniji nalletelo na velik odpor. Spopad se je sicer končal s kompromisom, vendar so tudi v tej zgodbi ti krogi, ob tihi podpori italijanske politike, tudi levosredinske, poskušali vsili-

go z živčnostjo opazuje vzpon Luke Koper in se dobro zaveda, da bi z izgradnjo navedenih projektov in z vključitvijo slovenske prometne infrastrukture v globalno logistično formacijo z Deutsche Bahn ta vzpon Kopra dobil novega kisika. Zato je treba njegov pritisk razumeti kot poskus, da bi se tak razvoj preprečil. Glede na to, da je Italija naša druga največja gospodarska partnerica, poskuša Prodi s te svoje močne pogajalske pozicije razplet severnojadranskega prometnega vozla usmeriti tako, da bi bil pod nadzorom Italije in da bi v njem imel Trst vodilno vlogo. Naj bo Prodi še tako neoporečna in pozitivna osebnost, nastopa v tej igri kot zastopnik države, ki teži k obvladovanju območij iz njene vplivne sfere. In italijanske zunanje strateške usmeritve so že dolgo dobro poznane. Nanje ne Prodi ne drugi vsakokratni predsedniki ne morejo bistveno vplivati, ker so stoletja zacementirane v zasedenih strukturah Farnesine in smo jih tudi mi sami že večkrat občutili na svoji koži. Poleg tega ima Prodijska vlada komaj kak glas večine v senatu in lahko pade od danes do jutri. Sicer pa ne vidim nobene ovire, da se ne bi tudi tržaško pristanišče nekoč poslovno povežalo z DB, ki je zagotovo zainteresiran za širše sodelovanje s severnojadranskimi pristaniškimi bazenom. Kot tudi ne vidim ovire, da ne bi obe pristanišči tako v sedanjih pogojih, kot tudi ob morebitni vključitvi Luke Koper v logistično formacijo z DB, sodelovali na področjih skupnega interesa (varnost vožnje po morju, varovanje okolja, skupna promocija obeh pristanišč idr.). Glede na navedeno se zato pridružujem bivšemu direktorju Slovenskih železnic g. Blažu Miklavčiču, ko je priporočal (Delo, 3.9.2007), da naj Slovenija »kupiti vozovnico za DB«. In to čimprej! Seveda, ne v smislu razprodaje, ampak partnerstva. Mislim, da nima druge izbire.

Milan Gregorič

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Teater in ljubljanski BTC

Včasih stavek, ki ga nekje slišiš, ki ti ga nekdo pove, butne vate s tako močjo, da se avtocesta tvojega vsakdanjega delovanja mora ustaviti. V takih trenutkih si moraš priznati: res je tako!

Zadnjič je bil to stavek belolasega moža, ki že nekaj desetletij živi od gledališča in z njim: "Teatra ni več na odru, teater je danes v BTC-ju! Poglejmo vendar, kaj smo danes postali: iskalci vedno novih plaž, nadaljevanj in shoppinga, a ni tako? Odvisni smo od shoppinga in se tega sploh ne sramujemo!"

Ne izvzamem se iz seznama, nasprotno, vem, kako se človek počuti v novi obleki živo rdeče barve, kot potunkanega v novo nianso življenja. Izvzamem pa se iz vse te sle po nakupovanju, ki jo občutim okrog sebe. Pred kratkim mi je mama dveh otrok razlagala, kako pomembno je v današnji družbi se zavedati, da je za otroke pomembnejša igra kot igrača. Kdaj smo se zadnjič igrali? Kdaj smo zadnjič sodelovali pri igri kakega otroka? In tudi mi, odrasli butci, kdaj smo zadnjič naredili nekaj čisto neproduktivnega in čistega? Peljem se vzdolž nabrežja, nabreklega od stojnic vseh mogočih vetrovk in jadrlnih gumijastih copat, kasneje vključim televizijo in takoj me stresle pozdravni vzklík spet še enega večera v družbi ne-vem-kateriga-otoka, kjer naj bi v brezdelju goitali naš denar ne-vem-kateri-znani-obrazi. Izključim in se vprašam, ali obstaja izhod iz vsega tega. Ali smo res postali le iskalci nekega stal-

nega slepila, konzumistične utehe za vse si-ve vsakdane in življenjske frustracije, takojšnjega mašila za kakršnokoli vprašanje, ki občasno pronicna na površje? Ali smo sploh še sposobni odpreti se tem vprašanjem, dopustiti, da nas stresajo, dovoliti si negotovost, strah, obup, iskanje smisla? Poznam ženske, ki si v "črnih" dneh enostavno morajo nekaj kupiti, včasih drhte kot žrebeta, preden jih spustiš na plano. Je to pomanjkanje pogovora, občutek osamljenosti, klavstrofobija, iz katere ne moreš? Brez moraliziranja, ali je mogoče ekvivalentno iskanje trenutne sreče, kot je bil že stoletja možki obisk krčme po delovnem urniku?

Druga zgodba. TV oddaja o neznosnem položaju te Italije, kjer sta človek in njegovo dostojanstvo potisnjena v kot tisočih call-centrov, tekočih trakov današnjega časa, kjer je oseba razčlovečena. In potem se vprašaš, do česa mora še priti, da se v državi kaj obrne. Koliko škandalov, koliko goltanj javnega denarja,

koliko nepravilnosti, koliko kratenja delovnih pravic lahko človek prenese? Danes berem v časopisu o tovarni našega naprednega in produktivnega dela italijanskega severa, kjer obstaja elektronska kontrola tudi za minute, ki jih delavci porabijo na WC-ju. Kaj postajamo? Ali smo res prišli do take točke, kjer ni več poti nazaj? Koliko časa bomo še dopustili, da nas slepijo z reklamno iluzijo kilometrskih trepalnic in svilenih las, ne da bi si priznali, kako smo postali truma lutk, ki morajo same plačevati, da igrajo?

Občina Srednje / Gorenji Tarbilj

Dan na prazniku kostanja - Burnjaku, ki presega vaše okvire

Sobote in nedelje v mesecu oktobru so v Gorenjem Tarbilju v občini Srednje v Benečiji praznični dnevi, saj v tej sončni gorski vasi prirejajo senjam ali praznik kostanja - Burnjak, ki presega ozke vaše razsežnosti. Prireditelji poskrbijo za tehtne posvete in prikaze opravljenega dela, a poskrbijo tudi za vrsto koncertov in drugih kulturnih ter zabavnih dogodkov. Tako bo tudi prihodnjo soboto, 27., in nedeljo, 28., oktobra, ko bodo v Gorenjem Tarbilju priredili predstavitev knjige o bataljonu Čedad v prvi svetovni vojni oziroma pohod po nasadih kostanja, promenadne koncerte po vasi in nastop folklorne skupine iz Komna, mešanega zbora Hrast iz Dobre doba ter godbe na pihala Ricmanje.

Posvet o čezmejnem sodelovanju

V soboto, 20. t.m., so v obnoveni šoli priredili posvet o novih možnostih mednarodnega sodelovanja v luči koriščenja evropskih skladov z naslovom Cilj 3, Nove perspektive za obdobje 2007-2013. Župan občine Srednje Claudio Gherbaz, pokrajinski predsednik Kmečke zveze Stefano Predan in odgovorni pri podjetju Euroservis Erik Švab so analizirali stanje glede na razne izkušnje, ki so si jih pridobili doslej. Pozitivno so ocenili evropski projekt Prostor kostanja, ki ga je predlagala občina Srednje v okviru programa Interreg IIIA Italija-Slovenija, ki ga izvajajo v sodelovanju s številnimi zasebniki in ustanovami iz Benečije in čezmejnimi partnerji v Sloveniji, zlasti občino Kanal ob Soči. Analizirali pa so tudi razloge, zaradi katerih so propadli nekateri drugi načrti koriščenja sredstev iz evropskih skladov. Predstavljeni so bile nove možnosti za obdobje

2007-2013. Predstavitev in razprava sta jasno pokazali, da bo mogoče tudi v prihodnje uspešno koristiti evropske sredstva, če bodo znale krajevne uprave in druge ustanove ter organizacije složno sodelovati in predstaviti dobro zasnovane in utemeljene programe, ki natančno spoštujejo evropske razpise, v

ki govori v domačem narečju, se ga neposredno v srca poslušalcev. Za to je poskrbela sama pešnica Marina Cernetig, ki je že uvodoma prebrala nosilne verz nove zbirke in je nato tudi sama nagovorila zbrano občinstvo. Pešnica nam v svojih verzih predstavi svet beneških vasi, hiše, ki samevajo in v katerih ni ljudi, ki

Z leve: Ace Mermolja, Miha Obit in Marina Cernetig

korist celotnega teritorija. **Pešniška zbirka Marine Cernetig** Pravi praznik za širšo beneško stvarnost pa je bila predstavitev pešniške zbirke z naslovom Pa nič nie še umarilo, znane beneške kulturne delavke Marine Cernetig, ki je izšla pri Založništvu tržaškega tiska. V imenu založbe je večer kratko uvedel Ace Mermolja, podrobneje pa je o nastajanju tega dela spregovoril Miha Obit, ki je med drugim poudaril pomen te in drugih moznih izdaj, ki potrjujejo življenjskost in ustvarjalnost Benečanov. Polna dvorana ljudi, med katerimi je bil tudi novi videmski prefekt Lorenzo Cernetig, je bila potrditev, da poezija,

bi pobrali orehe s poti, a vendar gre življenje naprej, usoda posameznika in usoda ljudstva pod Matajurjem se prepletata in vendar zreta v prihodnost z upanjem in zaupanjem. Sodelovanje treh narečnih pesnikov Luise Battistig, Andreine Trusgnac in Paola Tomasetiga pri branju verzov Marine Cernetig, pozitivna glasba, s katero je njihovo branje spremljal David Klodič, krasni diapozitivi Graziana Podrecce, predvsem pa odziv ljudi ob tem lepem dogodku dajejo zaslugi veliko življenjske volje, ki jo je nato pod večer s svojo glasbo še podkrepila skupina Kraški ovčarji.

Marko Tavčar

Tudi pred volitvami razgibano življenje v Sloveniji

Kopica zanimivih novic in dogodkov

Tudi v predvolilnem obdobju se je politično delovanje v Sloveniji razvijalo, bogatilo in spreminjalo. Dogodkov je bilo veliko in vseh ni mogoče podrobneje navajati in oceniti. Poteka trideset let od ponovne vzpostavitve razširjene škofije Koper, česar so se spomnili škof Metod Pirih in 143 duhovnikov

di Ognjišče, najbolj brani slovenski mesečnik, Radio Ognjišče z osrednjim studiom v Ljubljani, ki je za nacionalnim najbolj poslušan radio v Sloveniji, in Škofijska gimnazija v Vipavi. Na območju koprške škofije je nastala tudi Družina, sedanji osrednji katoliški tednik v Sloveniji. V javnosti odmeva dokumentar-

filma v Portorožu prejel nagrado za najboljši film na tej prireditvi. Obravnava pretresljivo zgodbo domobrancev in njihovih otrok v taborišču Teharje pri Celju, ločitev otrok od staršev, ki so jih zatem ubili, otroke pa preselili v otroško taborišče Petriček v Celju. Vseh otrok, ki so postali sirote, prepuščene novim obla-

t.m., zapisala, "da je zgodba o otrocih s Petrička ena najbolj pretresljivih med doslej osvetljenimi temnimi poglavji slovenske polpretekle zgodovine. Moč tega dokumentarca nekateri primerjajo z močjo Schindlerjevega seznama." Film bo državna TV premierno predvajala 17. novembra. Pravosodni minister Lovro Šturm predlaga, naj bi najvišjo možno kazen za kriminalna in druga teža kazniva dejanja v Sloveniji s sedanjih trideset let povišali na dosmrtno ječo. Javnost, ki je zelo zaskrbljena tudi zaradi nedavnega uboja nekega fanta pred diskoteko v središču

Ljubljane, s povišanjem možne kazni soglaša, večina izvedencev pa predlogu ministra za pravosodje nasprotuje.

V okoli 500 manjših gostinskih lokalih po vsej Sloveniji so v soboto, 20. oktobra, protestirali zoper protikadilski zakon, ki naj bi vplival na občutno zmanjšanje prometa v gostinstvu in zmanjšal tudi obisk v igralnicah družbe Hit. Protestniki so v lokalih namesto cigarete prižigali dišeče paličke, tako da jih inšpektorji niso mogli kaznovati. Ministrstvo za zdravje je sporočilo, da v Sloveniji protikadilskega zakona ne bodo omilili, ker ga velik del javnosti podpira.

Marijan Drobež

pri nedeljskih mašah 21. oktobra. Škofija ima tudi nacionalni pomen, saj v njej deluje tu-

ni film z naslovom *Otroci s Petrička* (na sliki), ki je na nedavnem festivalu slovenskega

stem, naj bi bilo okoli sto. Časnikarka Ženja Leiler je v sobotni prilogi časnika Delo, 20.

do omilili, ker ga velik del javnosti podpira.

Kratke

Razglednična dopisnica z motivom spomenika na Cerju

Tudi pošta Slovenije se je vključila v proslavljanje 60-letnice priključitve Primorske k matični domovini. V spomin na ta dogodek in njegov zgodovinski pomen je izdala razglednično dopisnico, ki prikazuje spomenik braniteljem slovenske zemlje na Cerju. Ta sicer ni še dograjen. Dopisnico je oblikovala Maša Kozjek po fotografiji Matjaža Šmalca. Natisnili pa so jo v Poštovni tiskarni cenin v Pragi na Češkem.

Dopisnica je izšla v nakladi 5.500 kosov, namenjena pa je pošiljanju v notranjem poštnem prometu v Sloveniji. Pri uporabi je mogoče dobiti priložnostni poštni žig na pošti 5291 v Mirnu pri Gorici.

V Sloveniji slednjič končan popis stanovanj in zgradb

V Sloveniji so po zastojih in težavah, tudi spricho premajhnega števila usposobljenih popisovalcev in spreminjanja navodil geodetske uprave, zaključili popis stanovanj in stavb, ki jih uporabljajo za prebivanje ali v druge namene. Popis je končan tudi v zadnjih popisnih centrih, kjer je bilo največ težav, to je v Ljubljani, Kopru, Sežani, Novi Gorici, Postojni, Kamniku, Ajdovščini in v Tolminu.

Popisali so skupaj 1.621.097 enot, kar pomeni, da so ugotovili tudi lastnike stanovanj in drugih delov zgradb, ki so bili prej v t.i. družbeni lastnini. Popisu nepremičnin bo sledila obdelava podatkov, vzpostavitev registra nepremičnin in izvedba množičnega vrednotenja nepremičnin. V geodetski upravi Slovenije zagotavljajo, da bodo pridobljene podatke obdelali do konca tega leta. V začetku leta 2008 naj bi bil vzpostavljen register nepremičnin, s čimer bi dobili zakonito osnovo za uvedbo davka na nepremičnine.

Novo o igralništvu in družbi HIT

V Sloveniji se nadaljuje polemike o primernosti projekta o velezbavišču z igralništvom, ki bi ga izvedla družba HIT v Novi Gorici in igralniško velepodjetje Harrah's Entertainment iz Las Vegasa v ZDA. Nekdanji župan Nove Gorice in nekdanji pravosodni minister Tomaž Marušič je v pismu časopisu Dnevnik kritiziral Forum za Goriško, ker se je ta izrekel za projekt o velezbavišču. Ugotavlja, "da so stališča Foruma nepremišljena, morda tudi pod vplivom njegovega predsednika, ki sodi med vodilne Hitove ljudi." Tomaž Marušič nadalje meni, "da občutljivost gradnje velezbavišča za našo zahodno narodnostno mejo občutijo tudi naši zamejski Slovenci. Nasprotovanje omenjenemu projektu je z odkrito besedo izrekel predsednik kulturnega društva v Števerjanu, v govoru na festivalu slovenske narodne glasbe v tem kraju."

Konec skrunitve židovskega pokopališča v Rožni dolini

Svetnice in svetniki mestne občine Nova Gorica so se slednjič odzvali na kritike v slovenski javnosti, da v nekdanji kapeli oz. vežici židovskega pokopališča v Rožni dolini pri Novi Gorici deluje igralni salon. Kot znano, na tem pokopališču počivajo številni znani Goričani židovskega rodu, ki so v 19. stol. začeli sooblikovati Gorico in ji v marsičem vtisnili svojo osebnost in vlogo.

Po neki razlagi je odprtje igralnega salona na pragu pokopališča omogočila Krajevna skupnost v Rožni dolini, tako da je zlorabila pogodbo o upravljanju omenjenega objekta, ki jo je ob koncu leta 1979 sklenila z Židovsko skupnostjo iz Trsta. Krajevna skupnost se je tedaj obvezala, da bo pokopališko vežico, ki je bila v zelo slabem stanju, obnovila in jo namenila za potrebe krajevske skupnosti. Tretji člen omenjene pogodbe je določal, da v pokopališkem objektu ne smejo biti zabavne javne prireditve, plesi ali disco klubi.

Igralnica je najbolj žalila spomin na mrtve in tudi onečastila celotno židovsko pokopališče, ki sodi med najpomembnejša pričevanja o zgodovini židovskega naroda in rodu na slovenskih tleh.

Igralni salon Fortuna se bo moral iz prostorov vežice židovskega pokopališča preseliti v prostore prodajalne družbe Lesnina ob bližnji cesti proti Šempetru. To prodajalno naj bi postopno preselili v Vrtojbo. Za ukrepanje zoper igralnico ob vhodu na pokopališče se je najbolj zavzemal mestni svetnik Luka Lisjak-Gabrijelčič, iz SDS, ki je na seji mestnega sveta opozoril, "da se je Nova Gorica z igralnico, z zgodovinskega, s humanističnega in tudi turističnega vidika, osramotila." Na zasedanju mestnega sveta so sklenili, da v kapelici ob židovskem pokopališču v Rožni dolini pri Novi Gorici v prihodnje ne bo več dovoljeno opravljati nikakršne igralniške dejavnosti.

Po podatkih Statističnega urada RS

Najbolj gozdnata je goriška regija

Od skupno 20.273 kvadratnih kilometrov, kolikor znaša površina Slovenije, so leta 2005 gozdovi pokrivali 13.386 kvadratnih kilometrov površine, 5627 kvadratnih kilometrov pa kmetijske površine, je zapisano na spletnih straneh Statističnega urada RS. Spremembe v pokritosti tal Slovenije v obdobju od leta 1993 do leta 2005 ob tem prikazujejo povečevanje gozdnatih površin in zmanjševanje kmetijskih površin.

Najbolj se je delež gozdnatih površin povečal v obalno-kraški regiji (za 40,7 odstotka) in najmanj v koroški regiji (za 3,9 odstotka). Kmetijske površine so se najbolj zmanjšale v goriški regiji, in si-

cer za 51 odstotkov, najmanj pa v pomurski regiji, za 9,2 odstotka. Statistično najbolj gozdnata regija je bila z 78-odstotno pokritostjo gozda goriška regija, najmanj pa s 33,6-odstotno pokritostjo pomurska regija. Slednja ima največjo, 61-odstotno pokritost s kmetijskimi površinami. Najmanjši delež kmetijskih površin je sicer v gorenjski regiji, kjer omenjene

površine pokrivajo 13,4 odstotka regije. Poleg kmetijskih površin v dejanski rabi spadajo v to kategorijo tudi vsa potencialna kmetijska zemljišča (tudi neuporabljena), v državni lasti in v lasti kmečkih gospodarstev, ki so pod pragom evropsko primerljivih kmetij.

Statistični urad je kot gozdnate površine v raziskavo zajel tudi površine v zaraščanju, ki sicer skladno z zakonom o gozdovih omenjene površine kot gozdne kvalificira šele 20 let po prenehanju kmetijske rabe zemljišč.

STA

Še različna mnenja in polemike o poimenovanju nove pokrajine

O imenu Goriška naj bi v skrajnem primeru odločili na referendumu

V slovenskem parlamentu so razpravo o ustanovitvi pokrajin odložili na mesec november, da bi morda dotlej premostili spore in nesoglasja med političnimi strankami o številu ter zlasti delovanju in financiranju pokrajin kot vmesnih organov lokalne samouprave med državo in občinami. Spori so tolikšni, da sploh ni gotovo, ali bo svezjenj t.i. pokrajinske zakonodaje lahko sprejet v zamišljenem roku, tako da bi pokrajine lahko začele delovati v začetku leta 2009.

Kljub blokadi v parlamentar-

nem postopku glede ustanavljanja pokrajin pa v Sloveniji potekajo razprave o številu pokrajin (bilo naj bi jih šest, osem ali štirinajst), njihovi velikosti in obsegu in marsikje tudi o imenih novih teles lokalne samouprave. Polemike o tem so zlasti živahne na Goriškem. Na pobudo Foruma za Goriško in območne organizacije Zveze borcev so v Novi Gorici, Šempetru pri Gorici in v drugih bližnjih krajih zbrali okoli štiri tisoč podpisov krajanov z zahtevo, da bi se predvidena pokrajina na zahodnem delu meje z Italijo imenovala Go-

riška in ne severna Primorska. Gre za odziv na predlog vlade, da bi na Primorskem začrtali dve pokrajini. Severni predel, v prvotnem predlogu imenovan kot Goriška, naj bi dobil ime Severna Primorska, južni del pa naj bi se imenoval Primorska. S takim poimenovanjem se prebivalci vsaj na ožjem Goriškem ne strinjajo, kar so potrdili tudi s podpisovanjem zahteve, da se nova pokrajina imenuje Goriška. Podpisniki so na stojnicah dobili utemeljitev za tako ime, ki sta jo napisala zgodovinar Branko Marušič in predsednik Foruma za Go-

riško Boris Nemec. Priloženo je bilo razmišljanje dr. Branka Pavlina. Zapisal je, "da je Goriška kot oznaka za območje bodoče pokrajine v geografskem smislu morda manj definirana kot ime Posočje, zato pa ima toliko večjo težo družbeno-geografski oz kulturno-zgodovinski pomen te oznake, kar daje večje možnosti identifikacije. Zato dajem temu poimenovanju prednost. Na Goriškem imamo pravzaprav srečo, da se lahko poistovetimo z imenom, ki je povsem slovenskega izvora in ki spominja na vztrajnost, sposobnost in uspeh, ki budi ponos." Kar zadeva ime bodoče pokrajine, tisti, ki se zavzemajo za ime Goriška, omenjajo, da bi o njem v skrajnem primeru lahko odločali na referendumu.

M.

Veliki boj za tranzitne tovore in transportne poti

Milan Gregorič: Koper-Trst, večna tekmeča

Pri založbi Mladika v Trstu je ravnokar izšla nova knjiga istrskega publicista Milana Gregoriča, ki z zgodovinskega in ekonomskega vidika obravnava odnose med tržaškim in koprskim pristaniščem. V svojem delu pisec izhaja iz ugotovitve, da se je po spodletelem poskusu destabilizacije zahodne meje ob razpadu Jugoslavije pritisk prenesel na gospodarsko področje s poudarkom na bitki za luške tranzitne tovore in transportne poti. To je dejansko na področje, ki je bilo v preteklosti predmet rivalstva med Koprom in Trstom, na primer takrat, ko je bil Koper lojalna Beneški republiki, Trst pa je

sprejel nadoblast Habsburžanov in je med obema vesilama kar nekaj stoletij prihajalo do prask in celo vojn v boju za obvladovanje blagovnih tokov in transportnih poti. Iz zgodovine Trsta in Kopra pa izhaja, da je bila njuna usoda v preteklosti najtesneje povezana z obstojem blagovnega prometa z njunim naravnim gospodarskim zaledjem. Ko sta mesti trgovali z notranjostjo, sta se razvijali in cveteli, ko pa je trgovina usahnila in se preusmerila drugam, sta hiral. To je torej zgodba dveh pristanišč, ki se borita za uveljavljanje na istem geografskem terenu, ki pa zaradi dramatične zgodovinske pogojenosti

nista zmožni uskladiti svojih sil v plodno sinergijo. V delu avtor najprej oriše zgodovino bojev za blagovne tovore med Koprom in Trstom (prek furmanstva in trgovanja s soljo), zatem pa se približa sedanjosti in oriše gospodarski ter socialni razvoj obeh obmorskih mest in njunih pristanišč tja do sodelovanja med Koprom in Trstom z nastankom naveze TICT za upravljanje VII. pomola in do končne ocene dogajanja na tem pomolu. Knjiga je bogato opremljena z razpredelnici in fotografskim gradivom. Uvodno besedo je prispeval Jože Pirjevec.

GORICA Krvodajalci iz Sovodenj in Doberdoba ter Kulturni dom

Dobrodelni koncert za poplavljenice v dolini reke Sore

V Kulturnem domu v Gorici je potekal v ponedeljek, 22. oktobra zvečer, v soorganizaciji Sekcije krvodajalcev iz Sovodenj in Doberdoba ter goriškega kulturnega hrama dobrodelni glasbeni večer, prostovoljne prispevke pa so namenili za pomoč poplavljenicem v dolini reke Sore. Huda ura je hudo prizadela te kraje pred dobrim mesecem dni, ob smrtnih žrtvah je ogromno družin ostalo brez domov in najnujnejšega. Prva pomoč in dobrodelne ustanove so sicer naredile svoje, vendar potrebnih je še veliko sredstev in časa, da se stanje normalizira. Za kulturni program goriškega večera, ki ga je povezovala Alenka Florenin, so poskrbele domače zamejske skupine, in sicer ženski pevski zbor Jezero iz Doberdoba, ki ga vodi Dario Bertinazzi, in ženska skupina Dani-

ca z Vrha sv. Mihaela pod taktirko Patricije Rutar, ki je zapela tri partizanske pesmi, saj so poplave uničile tudi bolnico Franjo. Nastopila je tudi godba društva krvodajalcev iz Vileša, poseben gost pa je bil Ansambel Škofje, vokalno instrumentalna skupina iz Škofje Loke. Predsednik sovedenjskih krvodajalcev Štefan Tomsic je spregovoril o pomenu srečanja in o večdesletnem sodelovanju s škofjeloško sekcijo; podpredsednica tamkajšnje Rdečega križa

Marija Kastelec pa je prisotne s svojim občutenim pripovedovanjem in pričevanjem popeljala v težke in pretresljive dni vremenske ujme, ki jih je preživel omenjeni predel Slovenije. Povedala je, da se je po začetnem brezupju družin, ki so se hotele odseliti, le nastopil žarek optimizma in začela se je obnova uničenih domov. Na dobrodelnem večeru je bilo zbranih 3.400 evrov. Prireditelji pri tem poudarjajo, da je kar 2.000 evrov darovala družina Devetak z Vrha sv. Mihaela, saj se je ob odprtju novih sob Lokande Devetak odpovedala slovesnosti in darovala namenjeno vsoto poplavljenicem. Kdor želi, lahko pobudo še vedno podpre in svoj prispevek nakaže na tekoči račun Rdečega križa iz Škofje Loke: štev. 0700 0000 0187 397. Sklic: 00 2007-11. Namen: "Humanitarni prispevek poplave Železniki".

Japonski znanstveniki o zdravih učinkih čebule

Vzpodbuja delovanje možganov in preprečuje razne bolezni

Japonski znanstveniki z univerze Hokaido Tokai so ugotovili, da čebula pri človeku močno spodbuja delovanje možganov in tako pomaga preprečevati Alzheimerjevo in Parkinsonovo bolezen ter

zavira učinke staranja. Čebula sicer preprečuje tudi prehlad, alergije ter bolezni srca in ožilja, je pa tudi antioksidant, navaja italijanska tiskovna agencija Ansa. Znanstveniki so pojasnili, da

je ena od sestavin čebule žveplo, ki krepi spominske sposobnosti in zmanjšuje učinek nevarnih strupov, povezanih s kajenjem in onesnaženostjo, ki ogrožata kognitivne funkcije pri človeku.

Ian Marber, avtor in znanstveni novinar ter začetnik izdajanja vrste knjig o prehrani The Food Doctor, poudarja, da je čebula eden najbogatejših virov žvepla in da njen ekstrakt varuje del možganov, ki je povezan s čustvi in spominom. Svetuje še, da je treba čebulo, da bi ohranila te lastnosti, pražiti pri nizki temperaturi.

STA

V nekaterih panogah in dejavnostih v Sloveniji

Pomanjkanje delavcev omejuje proizvodnjo

Ob splošnem upadanju brezposelnosti v Sloveniji, v nekaterih panogah in dejavnostih primanjkuje delavcev. Pomanjkanje je nastalo bodisi zaradi premajhnega števila delavcev v nekaterih poklicih ali

pa dejstva, da se mnogi delavci v svojih poklicih niso pripravljeni zaposliti oz. v njih delati. Zaradi tega podjetja pridobivajo delavce iz tujine, predvsem iz držav na območju nekdanje Jugoslavije ter iz držav bivšega vzhodnega

bloka. Največ težav zaradi pomanjkanja delavcev imajo v gradbeništvu, industriji obdelovanja kovin, primanjkuje pa tudi mehanikov, strojnikov, šoferjev, delavcev elektro stroke, medicinskih sester in zdravnikov, natakarnarjev in delavcev nekaterih drugih poklicev. Spričo pomanjkanja delavcev v raznih dejavnostih in poklicih je država povečala število delovnih dovoljenj za tujce. Zdaj ima taka dovoljenja več kot 60.000 tujcev zaposlenih v Sloveniji.

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž -
ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva -
Predsednik dr. Damjan Paulin

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskovnikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 23. oktobra, ob 14. uri.

terpin
import - export S.p.A.

1927-2007

let zvestobe
godina vjernosti
anni di fedeltà
year fidelity

Ob 80. letnici ustanovitve podjetja vljudno vabimo kupce, znance in prijatelje na praznovanje, ki bo v PETEK, 26. OKTOBRA 2007 OD 15.00 DO 20.00 URE NA SEDEŽU PODJETJA V ULICI III. ARMATA 179 V GORICI. Poskrbljeno bo za pogostitev ob igranju ansambla "NOTRANJCI" in pihalnega orkestra "GORIŠKA BRDA".

Veseli bomo vašega obiska!

PODJETJE TERPIN

34170 GORICA, ULICA III ARMATA. 179 - TEL. 0481 521951 - FAKS 0481 522601 - WWW.TERPIN.IT - INFO@TERPIN.IT

Gold Club Hrpelje in Cimos Koper

Primorska pravljica o uspehu

Po nogometu in košarki se predajmo moškemu rokometu na sončni strani Alp. Rokomet, ki je pri nas celo tretjerazredni šport (ne toliko v Trstu kot pa v Italiji nasploh), je v Sloveniji izjemno razširjena panoga. Ko si priča uram telesne vzgoje v šolah, se praviloma za razvedrilo igrajo prav rokometne tekme, medtem ko pri nas fantje večinoma brcajo žogo, dekleta pa si jo podajajo čez mrežo. Rokomet, torej, mogoče najbolj preprosta, naravna in intuitivna športna panoga, saj je to igra, pri kateri z rokami žogo ciljajo v tarčo, ki je navsezadnje dostopnejša kot ožek in visoko postavljen koš. Odkar obstaja samostojno slovensko prvenstvo v rokometu, ima v njem ekipa Celje Pivovarna Laško absoluten monopol, saj je osvojila vse dosedanje naslove in ima le v zadnjih letih resnejše tekmece v boju za prvaka. Pivovarji so zelo ugleden klub tudi na evropski sceni in uspešno izvažajo rokometase,

vzgojene v Golovcu, v najmočnejše klube stare celine. Ko smo pri moškem rokometu, pa moramo obvezno spregovoriti o sijajnih

Vojko Lazar

primorskih predstavnikov: na začasni lestvici državnega prvenstva namreč vodi Cimos Koper, ki je bil lani v ligi odličen tretji, hrpeljski Gold Club pa mu je tik za petami in

je v minulih dveh sezonah poskrbel za pravo športno pravljico. Začnimo tako pri Hrpeljih, ki so ob izdatni pomoči zvestega pokrovitelja - kralja avtomatov po igralnicah - v sezoni 2005/2006 zasedli nenadejano drugo mesto v državnem prvenstvu in se tako uvrstili v Ligo prvakov, v kateri so lani po dobrih igrah dosegli celo vstop med šestnajst najboljših ekip v Evropi. Pomislite, majhne Hrpelje v družbi Barcelone in podobnih velikanov! Izvrstno delo opravlja temperamenten trener Vojko Lazar, stari znanec zamejskega rokometu in odličen motivator. Gold Club v Evropi seveda ne more nastopati v domači Modri dvorani, pač pa je v Ligi prvakov redno napolnjeval koprsko Bonifiko. In že smo pri koprski zgodbi o uspehu. Tudi tu gre - ob pomoči za slovenske pojme velikega sponzorja - za politiko zaupanja domačim igralcem in napredovanja po malem. Koprčani so bili lani do konca v boju za zgodovinski državni naslov, naposled pa so pristali na tretjem mestu in igrajo letos tako kot Pivovarna Laško, Gold Club in velenjsko Gorenje v evropski ligi EHF. V tem

jesenskem delu lige 2007/2008 se le še potrjujejo v državnem vrhu. Omenjene štiri sedmerke sicer odločno izstopajo od ostalega ligaškega povprečja, v splošnem pa lahko trdimo, da se v Sloveniji pri moških igra, vsaj na najvišji ravni, všečen in kakovosten rokomet. Kar pa je najbolj zanimivo za naše področje, so v pičlih dvajsetih minutah (letos je v prvi slovenski ligi, sicer pri dnu, tudi Nova Gorica) dosegli prizorišča res vrhunskih moštev. In še oklepaj o reprezentanci. Srebro na evropskem prvenstvu v Ljubljani je pred nekaj leti predstavljalo vrhunec odlične generacije, odtlej pa se slovenska izbrana vrsta ni več obdržala na najvišji ravni. Tako kot pri košarkarjih mogoče tudi pri rokometastih malce pogrešamo tisto zmagovito miselnost, ki krasi države s polnimi policami pokalov in kolajn.

HC

NOGOMET

Elitna liga: Casarsa - Vesna 1:1, Juventina - Palmanova 0:4.

Promocijska liga: Kras - Mariano 1:1.

1. amaterska liga: Primorje - Azurro 3:2, Ponziana - Primorac 2:2, Savodnje - Gallery 1:1.

2. amaterska liga: Zarija/Gaja - Moraro 2:0, Damio - Breg 1:1.

3. amaterska liga: Mladost - Romana 0:2.

KOŠARKA

C1 liga: Corno - Bor Radenska 83:70.

C2 liga: CUS Udine - Jadran Mark 63:83.

D liga: Kontovel/Sokol - Goriziana 72:84, Breg je bil prost.

ODBOJKA

Ženska C liga: Sloga List - Pordenone 0:3.

Ženska D liga: Fiume Veneto - Bor/Breg Kmečka banka 3:1, Paluzza - Gavalley 3:1, Cervignano - Kontovel 3:1.

Trst / Čedad / Trbiž

Pelikan s Slovenci iz videmske pokrajine o njihovem položaju

Slovenske organizacije v videmski pokrajini je v ponedeljek, 22. oktobra, obiskal vodja vladnega urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, državni sekretar Zorko Pelikan. Pelikan, ki sta ga spremljala generalni konzul Jože Šušmelj in odgovorna za sodelovanje z

v Čedadu, na županstvu občine Tipana in v prostorih Slovenskega kulturnega središča Planika v Ukvah. Srečanj sta se udeležila tudi predsednika krovnih organizacij Slovencev v Italiji, Rudi Pavšič iz Slovenske kulturno-gospodarske zveze (SKGZ) in Drago Štoka iz

Giorgia Napolitana pod odlok, ki potrjuje seznam 32 občin v Furlaniji Julijski krajini (FJK), v katerih naj veljajo določila zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji. Prav v videmski pokrajini se je za vidno dvojezičnost odločilo nepričakovano veliko občin. Poleg pozitivnih obstajajo

osnutek deželnega zakona FJK za zaščito slovenske manjšine. Obenem je bila izpostavljena, da v videmski pokrajini ni poskrbljeno za spremljanje slovenskih programov italijanske radiotelevizije RAI. Pavšič in Štoka sta ocenila, da bo dobila s sprejetjem deželnega zakona FJK zaščita slovenske manjšine končno zadovoljivo zakonsko podlago. Prioriteta sedaj je širitev šolske mreže in dvojezičnega pouka ter izgradnja večnamenskega kulturnega centra v Špetru. Ob tem sta opozorila na upadanje števila pripadnikov slovenske skupnosti v Beneški Sloveniji ter na potrebo po krepitvi cestnih povezav s Slovenijo. Padel je tudi predlog, da bi prihodnje pokrajine v Sloveniji, ki bi mejile na druge države oziroma bi v njih živele manjšine, imele poseben status. Državni sekretar Pelikan je glede vprašanja izgradnje kulturnega centra v Špetru opozoril na možnost dodatnega črpanja sredstev iz evropskih projektov; enako velja za čezmejno glasbeno šolo v Gorici in za čezmejno televizijo. Opozoril je še na letni javni razpis za

podpore, pri čemer pa je izpostavil potrebo po usklajeni in smotni porabi sredstev. Sicer je bil Pelikan glede razvoja slovenske manjšine optimist, saj naj bi manjšina po njegovem mnenju v dobi odpiranja meja dobila posebno vlogo.

STA

zamejstvom pri omenjenem uradu Tatjana Drolc, se je na treh ločenih srečanjih sestel s predstavniki Slovencev v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini. Pelikan se je o položaju Slovencev v videmski pokrajini pogovarjal na sedežu društva Ivan Trinko

Sveta slovenskih organizacij (SSO). Pozitivno za tamkajšnjo slovensko narodno skupnost je vsekakor dolgo pričakovano odprtje prvega razreda dvojezične nižje srednje šole v Špetru. Druga pozitivna vest je podpis italijanskega predsednika

tudi negativne plati, saj so mladi pripadniki manjšine preveč podvrženi vplivom italijanskega okolja in potrebujejo dodatne možnosti za jezikovne stike v slovenščini. Zaskrbljenost je bila izražena tudi zaradi organiziranega protesta proti vključitvi Rezije v

Kulturni dom v Trstu

Nižje srednje šole na obisku v gledališču

Vsredo, 10. oktobra, so si dijaki nižjih srednjih šol iz Gorice in Tržaške, ob začetku abonmajske sezone, v veliki dvorani tržaškega Kulturnega doma ogledali predstavo "Gledališka ura". To je predstava o tem, kako nastane gledališka uprizoritev. Pet igralcev je dijakom prikazalo na enostaven, hudomušen in izjemno duhovit način ključne faze v nastajanju sleherne dramske uprizoritve, od prvih branj do generalke. Dijakom so obrazložili vloge dramaturga, režiserja, scenografa, kostumografa, igralca in drugih sodelavcev. Učenci so tako spoznali osnove gledališča. S tremi različicami istega dramskega prizora o lju-bezenskem trikotniku so učenci na zabaven način spoznali razlike med dramo, tragedijo in komedijo. Pravi režiser tega prijetnega uvoda v gledališki svet je bil Jože Ropoša, ki ga je publika sprejela z zanimanjem. Pred predstavo so učenci izvedli še bistvene podatke o zgodovini slovenskega gledališča v Trstu in Kulturnega doma. Dramatično društvo je bilo ustanovljeno leta 1902 in le nekaj tednov zatem, natančneje 27. aprila, je bila pripravljena prva uprizoritev slovenske gledališke

družine v Trstu, šaloigra Rudolfa Hahna Čevljar baron. Leta 1904 se je slovensko gledališko življenje naselilo v Narodnem domu, ki so ga fašisti 13. julija 1920 požgali. V prvem obdobju neprekinjenega delovanja, od sezone 1902-1903 do sezone 1919-1920, je gledališče uprizorilo kar 245 dramskih del v široko zasnovanem repertoarju s pogledom na svetovno dramatik in seveda na izvirna slovenska dramska dela. Z zmago nad nacifašizmom je v osvobojenem Trstu, 2. decembra 1945 z uprizoritvijo Jernejeve pravice, slovensko gledališče ponovno začelo delovati. V prvih dveh desetletjih, od sezone 1945-46 do sezone 1964-65, je v 7300 dneh snovanja na najrazličnejših lokacijah zaživelo 169 samostojnih predstav. Šele 5. decembra 1964 so z odprtjem Kulturnega doma v Petronjevi ulici tržaški Slovenci znova dobili svoj prostor za kulturno delovanje. Tu je bila prva premierna uprizoritev, Po brezkončni poti Bratke Krefta, 22. decembra 1964. Učenci so si ogledali tudi ostale prostore Kulturnega doma, kjer pripravljajo vse za nastop: od načrta do izbire oblek.

Karlo Nanut

FEIGLOVA KNJIŽNICA Prva pravljica urica

Vrnili so se čarobni utrinki

Učenci so že mesec dni v šolskih klopih, dnevi se nezadržno krajšajo, kmalu bo pritisnil mraz in zato bo otrokom nadvse prijetno v toplem objemu mladinske sobe Feiglove knjižnice, ki s svojo veliko izbiro lepo ilustriranih knjig nenehno vabi najmlajše obiskovalce, naj segajo po literarnem bogastvu in naj se tako že v rosnih letih približajo branju in se navdušijo nad njim. Obiska knjižnice že vrsto let ne spodbujajo le bogato založene knjižne police, ampak tudi srečanja s pravljico, ki bodo tudi v letošnjem šolskem letu od oktobra do marca z dvanajstimi pravljicnimi utrinki osrečevala otroke od 3. do 7. leta starosti. Prvi stik s pravljicnim svetom je bil v ponedeljek, 8. oktobra, ko je prijazna knjižničarka

Luisa Gergolet pozdravila in nagovorila približno 30 malčkov, ki so posedli po mehkih blazincah, da bi iz ust Rudice Požar, upokoje-ne profesorice, poslušali pravljico iz slovenske ljudske skrinjice o tem, zakaj imajo mravljice "pomlajene" noge. Bila je zima in dobre mravljice so pod svojo

streho sprejele tudi lisico, ki se je obnašala objestno in si želela plesati. Med plesanjem je pomendrala mravljice in jih celo spodila z njihovega doma. Zaradi te hudobije zdaj sama tava po gozdu. Morda je bilo zlato jesensko sonce še preveč vabljivo in spomini na počitniške dni preživeli, da bi otroci do konca pripovedi ohranili začetno pozornost. Morda pa so pri pripovedovanju manjkali tisti mali triki, razni rekviziti, lutke, plišaste živalice, ki se jih poslužujejo izkušene pravljicarke, da vedno znova pritegujejo po-

zornost otrok. Slednji so dandanes vse bolj razigrani in raztreseni in zato potrebujejo nenehnih spodbud. Gotovo pa bodo bolj pazljivi pri naslednji pravljicni urici, na katero so prisrčno vabljene v ponedeljek, 22. oktobra, ob 18. uri.

JK

Visokošolske izmenjave Erasmus

Na študiju v Španiji

Kaj je Erasmus? Ko sem se odločila za to izkušnjo in se s kovčkom v rokah, zaskrbljena in obupana, odpravila od doma, si nisem točno predstavljala, kaj me čaka v naslednjih šestih mesecih... Seveda sem imela nekatere

nekoliko obrobne in površinske. To je obdobje univerzitetnega študija v tujini. Sama sem se odločila za mesto Cadiz, ker se mi je špansko vzdušje vedno zdelo neverjetno očarljivo. To je biserček v južni Španiji: čudovito, zgodovinsko bogato

La Caleta

predstave o tem, za katere pa sedaj odkrivam, da so bile

mesto, z najbolj prijaznimi ljudmi, kar sem jih kdaj

Plaza de la Catedral

srečala, z dolgimi peščenimi plažami, s tristo sončnimi dnevi na leto, majhnimi trgovinami, ozkimi kamnitimi ulicami, vedno polnimi ljudi, in veličastnimi trgi. Vedno sem si strastno želela podobne izkušnje. Čeprav sem vedela, predvsem preden sem odpotovala, da bo to od mene zahtevalo veliko mero poguma in da se bom morala

vsaj na začetku spopadati s hudim domotožjem. Zdaj pa

se počasi začenjam navajati in živeti na ta novi način. Erasmus je seveda to, kar si vsi študenti predstavljajo: lekcije na univerzi v drugem jeziku, živeti samostojno, hoditi ven zvečer, plesati do jutra, sam odločati o tem, kaj boš delal, kaj boš jedel, kdaj se boš vrnil domov, kako si boš organiziral dan... nakupovati, čistiti, prati, likati, kuhati... Ni pa samo to. Erasmus je predvsem

njihovem jeziku. Slediti

živeti z mestom, dihati z njim, spoznavati vse neverjetne navade, ki si jih pri nas niti predstavljati ne moremo... Pomeni pogovarjati se z ljudmi in odkrivati njihove navade, njihov način govorjenja in besede, ki jih uporabljajo... Razmišljati in sanjati v

njihovim ritmom in urnikom, ki te lahko na začetku popolnoma zmedejo. Pomeni čutiti vonj mesta, sprehajati se po ulicah ob nedeljskih jutrih, ko mesto še spi, in srkati njegovo vzdušje. Prebujati se z mestom, opazovati njegove obraze, nasmeh... kupovati svež, topel kruh v majhnih, skritih trgovinah, prerivati se po tržnicah, polnih ljudi... Pomeni jesti njihovo hrano, učiti se tipičnih plesov... sedeti na trgu in v tišini opazovati vrvež mesta, spoznavati tukajšnje glasbo in jo čutiti v vsakem trenutku dneva... se čuditi nad tem, kako je lahko vse tako različno... Erasmus je predvsem to. In seveda še mnogo mnogo več...

Tanja Zorzut

Sklepno srečanje ob stoletnici skavtizma Lep primer sodelovanja dveh skupnosti

Leto 2007 je potekalo za skavte po vsem svetu v znamenju stoletnice gibanja. Vsak kraj je praznoval na svoj način. V Gorici smo bili priča številnim pobudam, ki jih je organiziral trop za praznovanje stoletnice. V tropu so bili voditelji SZSO in italijanske skavtske organizacije Agesci. Prišlo je do lepega sodelovanja med slovenskimi in italijanskimi skavti. Praznovanja so se

grafske razstavo. Na svetovni ravni je bil eden izmed osrednjih dogodkov 21. svetovni skavtski Jamboree v Angliji. Trop za praznovanje stoletnice si je zamislil, da bi udeleženci lahko poročali o tej izkušnji ostalim skavtom, staršem in prijateljem. V soboto, 13. oktobra, je v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici pripravil sklepno srečanje ob praznovanju stoletnice. Na njem so or-

vanja, strahove, dvome... Nekateri so srečanje pričakovali z veseljem in navdušenjem, nekatere so spremljali različni strahovi: kakšno bo znanje angleščine, kakšno bo življenje s toliko ljudmi v istem prostoru... Vsak izmed nas pa je vendarle poudaril, da je bilo srečanje čudovito. Med pozitivnimi stvarmi, ki so nas presenetile, gre omeniti organizacijo tako velikega dogodka, strpnost, sobivanje in pozitivno vzdušje, ki je vladalo med celotnim srečanjem. V negativnem smislu je marsikoga izmed nas presenetila komercialna plat dogodka, saj nihče izmed nas ni pričakoval toliko trgovin in stojnic s hitro hrano. Agnese, Stefania, Davide in Simon Peter, ki so na srečanje odpotovali kot udeleženci, so bili navdušeni nad aktivnostmi, ki so jih imeli. Nekaterim je bil najbolj všeč Gilwell park, drugim vodene aktivnosti, tretjim choice time, ko so lahko izbirali svoje aktivnosti in prosto krožili po taboru. Damiano, Kristina in podpisana smo se srečanja udeležili kot international service team, zato smo imeli vsak svojo službo, ki je lahko trajala le nekaj ur, lahko pa devet ur na dan. Vsi smo se vrnili polni navdušenja in

začela že lansko jesen. Na prvem srečanju so se spoznali med sabo, se naučili himne stoletnice (bila je kar v štirih jezikih: italijanščini, slovenščini, furlanščini in nemščini). Vsak udeleženec je na prvo srečanje prinesel barvan trak, ki so ga združili z ostalimi, tako da je nastala dolga vrva. Pravo praznovanje pa je bilo maja meseca. Takrat so najmlajši skavti spoznavali pomembne zgodovinske osebnosti, ki so bivale v Gorici v času, ko je skavtizem nastajal, nekoliko starejši skavti pa so se pomerili v gokartu. Obenem so skavti predstavili celotni goriški skupnosti foto-

organizatorji predstavili delovanje vsega leta in pokazali slike skupnih srečanj. Spregovorili smo tudi Agnese, Stefania, Davide in Damiano iz organizacije Agesci ter Simon Peter, Kristina in Slavica iz SZSO, ki smo se udeležili svetovnega skavtskega srečanja v Angliji. Govorili smo o naših pričakovanih pred Jamboreejem, o tem, kar nas je presenetilo v pozitivnem in negativnem smislu, o poteku našega dneva, o drugačnosti, sobivanju in strpnosti... Med štiridesetimi sočo množico je vsak izmed nas doživel Jamboree na svoj način. Imel je svoja pričako-

vanja, strahove, dvome... Nekateri so srečanje pričakovali z veseljem in navdušenjem, nekatere so spremljali različni strahovi: kakšno bo znanje angleščine, kakšno bo življenje s toliko ljudmi v istem prostoru... Vsak izmed nas pa je vendarle poudaril, da je bilo srečanje čudovito. Med pozitivnimi stvarmi, ki so nas presenetile, gre omeniti organizacijo tako velikega dogodka, strpnost, sobivanje in pozitivno vzdušje, ki je vladalo med celotnim srečanjem. V negativnem smislu je marsikoga izmed nas presenetila komercialna plat dogodka, saj nihče izmed nas ni pričakoval toliko trgovin in stojnic s hitro hrano. Agnese, Stefania, Davide in Simon Peter, ki so na srečanje odpotovali kot udeleženci, so bili navdušeni nad aktivnostmi, ki so jih imeli. Nekaterim je bil najbolj všeč Gilwell park, drugim vodene aktivnosti, tretjim choice time, ko so lahko izbirali svoje aktivnosti in prosto krožili po taboru. Damiano, Kristina in podpisana smo se srečanja udeležili kot international service team, zato smo imeli vsak svojo službo, ki je lahko trajala le nekaj ur, lahko pa devet ur na dan. Vsi smo se vrnili polni navdušenja in novega zagona, s spomini na lepo preživeto poletje. Svojih občutkov nismo posredovali le z besedo, saj smo pokazali tudi slike, ki smo jih posneli v Angliji. Srečanje smo sklenili s sliko, ki nam največ pomeni. Za nekatere so bile to slike skupnih srečanj, za druge slike novih prijateljstev. Vsak izmed nas je na svoj način skušal svojo izkušnjo posredovati drugim. Upajmo, da smo poslušalce navdušili nad tovrstnimi srečanji in da se bo kdo izmed mlajših skavtov udeležil naslednjega Jamboreea leta 2011 na Švedskem.

Slavica Radinja

GLEDALIŠČE VERDI V GORICI Sezona 2007-08

Pestra pahljača gledaliških in glasbenih dogodkov

Goriško občinsko gledališče Giuseppe Verdi pod vodstvom umetniškega vodje Walterja Mramorja stopa v novo sezono z ustvarjalno zagnanostjo in s trdnim upanjem, da bo s široko zasnovano, kakovostno in vabljivo dramsko, glasbeno in plesno ponudbo pritegnilo v svoj krog vedno več gledalcev, ne samo iz Gorice, ampak tudi iz bližnjih krajev in iz cele dežele, saj postaja ta hram pomembno kulturno središče, tudi zaradi mednarodnega značaja repertoarnih izbir. Tudi letos so uresničitev sezone podprli goriška občina, odborništvo za kulturo, dežela FJK, s finančnim prispevkom še Fundacija goriške hranilnice in bančni zavod Cassa di Risparmio del Friuli Venezia Giulia. Kot lani se bo sezona vila po treh enakovrednih tirihi, ki zaobjemajo dramsko, glasbeno-plesno in mednarodno ponudbo, slednjo pod naslovom Veliki dogodki.

Uverturo v glasbeno sezono bo imel poznan in priljubljen italijanski kantavtor Lucio Dalla, ki bo po petih letih spet prestopil gledališki prag z velikim glasbenim spektaklom. Goriški nastop bo edini v naši deželi, zato se ga bodo gotovo izredno veselili vsi Dallovi občudovalci. V soboto, 8. decembra, se bo na istem odru oglasila klasična glasba: v goste bo prišlo Gledališče Verdi iz Trsta z Ibsenovo dramo Peer Gynt, na glasbo Edvarda Griega; predstava je nastala prav ob 100-letnici njegove smrti v režiji Pierpaola Pacinija in pod dirigentsko palčico Gerda Albrechta. Očarljivost baleta bodo gledalci okusili v torek, 18. decembra, ko bo na vrsti Giselle plesnega ansambla La Classique iz Moskve. V četrtek, 10. januarja 2008, bo glasbeni večer, po-

svečen slavnemu pevcu Carlu Broschiju, poimenovanemu Farinelli. Pod vodstvom Marca Ferruglia bosta nastopili pevki Nuria Rial in Romina Basso. Pred koncertom bo imel kratek uvod prof. Sandro Cappelletto. V petek, 8. februarja, bo zavel portugalski in brazilski duh s Tereso Salguero, v torek, 19. februarja, pa ciganski z opereto Princesa Czarda. V petek, 7. marca, bodo člani enega izmed najboljših italijanskih orkestrrov, Orchestra Pomeriggi musicali, povabili publiko na glasbeno popotovanje. Gost bo tudi kritik prof. Quirino Principe. Glasbene večere bo sklenil mlad pianist in skladatelj Giovanni Allevi, 31. marca.

Gledališka ponudba se bo začela 23. in 24. novembra z Loretto Goggi, znano tudi kot pevko in zelo spretno posnemalko raznih slavni glasov. 13. novembra bo na goriškem odru Teresa De Sio z delom Il laureato po romanu Charlesa Webba, v režiji Teodora Cassana. V sredo, 16. januarja, bodo uživali vsi tisti, ki jim je pri srcu muzikal; mladi režiser Federico Bellone je postavil na oder čisto novo inačico legendarnega Grease. Stalno gledališče iz Neaplja bo v nedeljo, 3. februarja 2008, predstavilo Shakespearovo dramo Vihar z igralcem Tatom Russom. Pod režijskim vodstvom Antonia Calenda bosta 12. februarja Stalno gledališče FJK in skupina a. ArtistiAssociati uprizorila Svevovo delo La rigenerazione. Protagonist bo Gianrico Tedeschi. V četrtek, 8. februarja, bo Stalno gledališče iz Veneta predstavilo delo, spisano l. 1936, Quando al paese mezzogiorno sona. V sredo, 26. marca, pa bo za ljubitelje sodobnega gledališča na sporedu Konec igre Samuela Becketta z igralcem Francom Branciarolijem,

ki je podpisal tudi režijo. Dramska ponudba se bo sklenila v petek, 4. aprila, z delom Eduarda De Filippa Io, l'erede; med igralci sta Geppy Gleijeses in Leopoldo Mastelloni.

Za mednarodne umetniške dogodke pa se bo zastor odštrl v soboto, 5. januarja 2008, ko bodo gostovali zbor, orkester in balet Ruske armade. V četrtek, 24. januarja, bo svoje plesne mojstrovine razkazal Daniel Ezralow s projektom Why be extraordinary when you can be yourself. V sredo, 13. marca, bo gledalce presenetila najbolj popularna kitajska plesalka in koreografinja Jim Xing s svojo novostjo Shanghai tango (gostovanje v sodelovanju z Glasbeno matico). V petek, 18. aprila, bo v gosteh mednarodna zvezda Juliette Greco.

Umetniški kotiček v Verdiju bodo imeli tudi mladi, na programu so namreč matineeje za šole. Poleg ponovitve dela La rigenerazione, ki bo 13. februarja, si bodo srednješolci in višješolci 31. januarja ogledali predstavo The canterville ghost Oscarja Wilda; v izvirniku ga bo posredovala skupina The American Drama Group Europe. V torek, 4. marca, pa jim bo Stalno gledališče iz Sardinije ponudilo Pirandellovo delo Clovek, zverina in čednost.

Ob navedenih predstavah vodstvo Verdija obljublja za leto 2008 še druga presenečenja izven abonmaja.

Gledalci lahko izbirajo med različnimi abonmaji, če pa jih želijo vpisati več, imajo določene ugodnosti. Abonmajska kampanja se je začela 22. oktobra, s potrditvijo starih abonmentov, 30. oktobra bodo vpisovali nove. Vstopnice za predstave - vse ob 20.45! - pa bodo na razpolago od četrтка, 8. novembra.

Iva Koršič